

A TISZÁNINNENI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

1907. SZEPTEMBER HÓ 24—26-IK NAPJAIN
SÁROSPATAKON TARTOTT ŐSZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE

RADÁCSI GYÖRGY
EGYHÁZKERÜLETI PAPI FŐJEGYZŐ.

124. SZÁM.

SÁROSPATAK, 1907.
NYOMTATTA RADIL KÁROLY A REF. FŐISKOLA BETŰIVEL.

A **tiszáninneri** ref. egyházkerület 1907. évi őszi közgyűlését szeptember hó 24—26. napjain **Sárospatakon** tartotta meg **Kun Bertalan** püspök és **Meczner Béla** helyettes főgondnok elnöklete alatt.

Jelenvoltak:

Az abaúji egyházmegyéből: Révész Kálmán esperes, Meczner József egyházmegyei gondnok, Kovács Béla, Oláh Péter papi, Naményi Gyula világi tanácsbírák, Ujj József egyházmegyei papi főjegyző.

Az alsóborsodi egyházmegyéből: Nagy Ignác esperes, Szalóczy Pál, Illyés János, Halászy József papi, Dr. Kérészy Barna világi képviselők.

A felsőborsodi egyházmegyéből: Vadászy Pál esperes, Ragályi Béla egyházmegyei gondnok, Bodnár István, Dávid József, Elek József papi, Zsóry Gusztáv, Zsóry György világi képviselők.

A gömöri egyházmegyéből: Csabay Pál esperes, Bornemisza László egyházmegyei gondnok, Buzy Márton, Réthy Andor, Simon István papi, Diószeghy Dezső, Br. Ragályi Balassa Ferenc világi képviselők.

A tornai egyházmegyéből: Ragályi Géza esperes, Ragályi Gyula egyházmegyei gondnok, Tóth Kálmán, Fodor György papi, Dr. Óváry Pál világi képviselők.

Az ungi egyházmegyéből: Komjáthy Béla egyházmegyei gondnok, Szűcs István papi, Minay István, Szabó Zoltán világi képviselők.

Az alsózempléni egyházmegyéből: Keresztúry József esperes, Meczner Béla egyházmegyei gondnok, Hézser Emil, Bálint Dezső, Ölbey János papi, Meczner András, Dr. Kovács Gábor, Nagy Barna világi képviselők.

A felsőzempléni egyházmegyéből: Hutka József esperes, Dókus Ernő egyházmegyei gondnok, Tudja Mihály, Kozma Antal, Péter Mihály papi, Dókus László, Bernáth Aladár világi képviselők.

Mint egyházkerületi tanácsbírák: Zombory Gedő, Kérészy Barna, Radácsi György, Fejes István, Dr. Tüdös István papi, Debreczeni Bertalan, Szent-Imrey Gyula, Dókus Gyula világi részről.

A sárospataki főiskola képviselőjében: Fejes István, Dókus Gyula aligondnokok, Novák Lajos akad., Buza János gimn. tanárok.

A miskolci főgimnázium képviselőjében: Dr. Kovács Gábor tanár.

A rimaszombati egyesült prot. főgimnázium képviselőjében: Bodor István tanár.

Az egyházkerületi felső leányiskola képviselőjében: Dr. Mitrovics Gyula igazgató-tanár.

Az egyházkerületi tanítószék köréből: Fogarassy Jenő, Becske Bálint, Vita Károly, Göcz Ferenc.

Mint egyházkerületi ügyész: Bizony Ákos.

Mint püspöki titkár: Tóth Kálmán.

Mint egyházkerületi jegyzők: Radácsi György, Czinke István, Vattay László papi, Dr. Finkey József és Dr. Finkey Ferenc világi részről.

I.

KÖZGYŰLÉSI ÜGYEK.

1. Kun Bertalan elnöklő püspök, Istennek áldó és megszentelő kegyelmét és az egyetértés és békesség lelkének kitöltetését buzgó imádságban kérvén közgyűlési tanácskozásunkra, a szép számmal összesereglett gyűlés-tagokat szívélyesen üdvözli

s a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

2. Ugyancsak elnöklő püspök sajnálattal jelenti, hogy báró *Vay Béla* főgondnok urat testi gyöngélkedése ezúttal is akadályozza a közgyűlésünkön való megjelenhetésben, miért is a világi elnöki szék elfoglalására, törvényeink értelmében a legidősebb egyházmegyei gondnokot, *Meczner Béla* urat kéri fel.

Egyházkerületi közgyűlés, mély részvétellel a világi főgondnok elmaradása iránt, *Meczner Béla* h.-főgondnokot az elnöki székben melegen üdvözli.

3. A közgyűlés hivatalból való és egyházmegyéek által küldött tagjainak névsora felolvastatván (lásd előbb!),

közgyűlés a megjelenteket a jelen gyűlés idejére igazoltaknak mondja ki s *Lévay József*, *Miklós Ödön* egyházkerületi tanácsbírák, *Szabó Endre* ungi esperes, báró *Vay Elemér* alsóborsodi egyházmegyei gondnok, dr. *Kovács Gábor* miskolci főgimnáziumi igazgató, *Dobozy István* abauji, *Székrenyessy Árpád* felsőborsodi, *Máriássy Andor* gömöri egyházmegyei küldöttek igazolt elmaradását tudomásul veszi.

4. Olvastatott a tanári és tanítói képviselők választására tavaszi közgyűlésünkben elrendelt (7. p.) szavazás eredményét jelentő bizottság jegyzőkönyve a következőkben:

JEGYZŐKÖNYV,

mely felvétellett a tiszáninneri ref. egyházkerület szavazatbontó bizottságának
1907. aug. 8-án Miskolcon tartott ülésében.

Jelenvoltak:

Kun Bertalan püspök és báró Vay Béla egyházkerületi főgondnok elnöklete alatt: Csabay Pál gömöri esperes, Ragályi Béla felső-borsodi egyházmegyei gondnok, dr. Tüdös István egyházkerületi tanácsbíró és Vattay László egyházkerületi aljegyző.

1. Folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 7. számú jegyzőkönyvében (Függ. 12. sz. a.) elrendelte egyházkerületi közgyűlésre küldendő tanári és tanítói képviselők gyanánt egy theológiai vagy jogakadémiai, három gimnáziumi, egy felsőbb leányiskolai tanári képviselőnek és négy tanítói képviselőnek a presbiteriumok szavazataival leendő választását. A szavazatok beadására f. évi aug. hó 1-ső napját tűzte ki s azok felbontásával a püspök úr által megalakítandó bizottságot bizta meg.

Ezen bizottság a mai napon a püspök úr és főgondnok úr elnöklete alatt összeülvén, megállapította, hogy:

1-ször. A sárospataki akadémiai tanári képviselőkre beadott összesen 336 érvényes szavazat; ezekből kapott:

Novák Lajos	263,
Rohoska József	24,
Zoványi Jenő	19,
Dr. Finkey Ferenc	12,
Dr. Meczner Sándor	8,
Nagy Béla	5,
Radácsi György	3,
Dr. Szabó Sándor	1,
Dr. Finkey József	1 szavazatot.

2-szor. *Sárospataki gimnáziumi* tanári képviselőre beadott összesen 338 érvényes szavazat. Ebből kapott:

Buza János	183,
Dr. Rác Lajos	76,

Dombi László	22,
Kovácsy Sándor	21,
Csontos József	21,
Ellend József	8,
Harsányi István	5,
Zsoldos Benő	1,
Novák Sándor	1 szavazatot.

3-szor. *Miskolci gimnáziumi* tanári képviselőre beadott összesen 335 érvényes szavazat. Ebből esett:

Dr. Kovács Gáborra	263,
Csik Dánielre	41,
Szabó Barnára	18,
Dr. Jármy Józsefre	7,
Molnár Józsefre	2,
Simon Gáborra	1,
Csorba Györgyre	2,
Kiss Lajosra	1 szavazatot.

4-szer. *Rimaszombati gimnáziumi* tanári képviselőre beadott összesen 333 érvényes szavazat. Ebből kapott:

Bodor István	279,
Dr. Veres Samu	40,
Kerekes Dezső	7,
Loysch Ödön	3,
Czinke István	2,
Baksay István	1,
Horváth Zoltán	1 szavazatot.

5-ször. A *miskolci felsőbb leányiskolai* tanári képviselőre beadott összesen 324 érvényes szavazat. Ebből kapott:

Dr. Mitrovics Gyula	316,
Szombathy Kálmán	6,
Péter Pál	2 szavazatot.

6-szor. A *tanítói képviselőkre* beadott érvényes szavazatokból kapott:

Fogarassy Jenő	253,
Becske Bálint	238,
Vita Károly	146,
Gőz Ferenc	132,

Gagy Károly	106,
Gérecz Károly	69,
Csiky Béla	42,
Csíz Béla	33,
Putnoky István	32,
Baksa Lajos	21,
Demjén Kálmán	20 szavazatot stb.

A többi szavazat pedig több mint 50 felé oszlott szét.

Bizottság e szavazatok eredményéről azt a tiszteletteljes jelentést terjeszti a főt. egyházkerületi közgyűlés elé, hogy amennyiben a sárospataki theol. és jogi akadémia képviselőjévé *Novák Lajos* theol. tanár, a sárospataki főgimn. képviselőjévé: *Buza János* tanár, Miskolcra: *Dr. Kovács Gábor* igazgató, Rimaszombatból: *Bodor István* tanár, a felsőbb leányiskola részéről: *Dr. Mitrovics Gyula* igazgató, továbbá a tanítók közül: *Fogarassy Jenő* csáti és *Becske Bálint* jánosii tanítók már ezen első szavazás alkalmával általános szavazattöbbséget, az I. t.-c. 62. §. e) pontja értelmében pedig a tanítói képviselők megválasztásához csak viszonylagos szótöbbség kívántatik;

egyházkerületünk közgyűlése a fent nevezett tanárokat és tanítókat általános szavazattöbbséggel, az utánok legtöbb szavazatot nyert tanítókat pedig, u. m. *Vita Károly* nagyszalánci tanítót 146 szavazata és *Göz Ferenc* kazinci tanítót 132 szavazata alapján, viszonylagos szavazattöbbséggel megválasztott egyházkerületi képviselőknek kijelenteni méltóztassék.

Kelt, mint fent.

KUN BERTALAN,
püspök.

VATTAY LÁSZLÓ,
egyházker. aljegyző.

Közgyűlés a szavazatbontó bizottság jegyzőkönyvi felterjesztése nyomán *Novák Lajos* sárospataki theol. akadémiai, *Buza János* sárospataki gimnáziumi, *dr. Kovács Gábor* miskolci gimnáziumi, *Bodor István* rimaszombati gimnáziumi, *dr. Mitrovics Gyula* egyházkerületi felső leányiskolai tanárokat, illetőleg igazgatókat, továbbá *Fogarassy Jenő* csáti, *Becske Bálint* jánosii, *Vita Károly* nagyszalánci és *Göz Ferenc* kazinci tanítókat az egyházi törvényekben megszabott időre a közgyűlés törvényesen megválasztott tagjainak jelenti ki és őket, mint ilyeneket, bizodalommal és jó reménységgel üdvözli.

5. Felvettévé az a kérdés, hogy az életbeléptetett új egyházi törvények értelmében választott *tanár és tanító-képviselők* napidijai és útiköltségei mely pénztárat terhelik:

egyházkerületi közgyűlés kimondja, hogy a tanárokéi, miként eddig történt, ezentúl is az illető iskolák pénztárait, a tanítókéi pedig az egyházkerületi közigazgatási pénztárt.

6. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. évi szept. 9—10-iki üléséből jelenti, hogy dr. *Meczner Sándor* sárospataki jogtanár ezen állásáról f. évi aug. 20-án az igazgató-tanácsához intézett beadványában lemondott, miután a kecskeméti jogakadémia tanárává történt megválasztását elfogadta. Igazgató-tanács sajnálattal vette tudomásul e lemondást s Meczner Sándornak 12 évi buzgó és sikeres működéséért köszönetét és elismerését fejezi ki.

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács jelentését tudomásul veszi s midőn dr. Meczner Sándornak sárospataki jogtanári állásáról való lemondását elfogadja, a maga részéről is sajnálatát fejezi ki az ő távozása felett; itteni buzgó tanári munkásságáért köszönetét és elismerését fejezi ki s ezutáni működésére Isten áldását kéri.

7. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. évi júniusi üléséből sajnálattal jelenti, hogy dr. *Székely György* akadémiai bölcsészettanár ezen állásáról f. évi június 15-én kelt beadványában lemondott, miután a budapesti állami polgári iskolai tanítóképző-intézet rendes tanárává történt kineveztetését elfogadta. Igazgató-tanács dr. Székely Györgynek 15 évi lelkiismeretes tanári szolgálatáért köszönetét és elismerését fejezte ki.

Egyházkerületi közgyűlés a maga részéről is sajnálattal veszi tudomásul dr. Székely György lemondását s midőn a lemondást elfogadja, köszönetét és elismerését fejezi ki az ő itteni buzgó tanári működéséért s kívánja, hogy Isten áldása kísérje új állásában is.

8. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. é. szept. 10-iki és 24-iki üléseiből jelenti, hogy a dr. Meczner Sándor lemondása folytán

a sárospataki jogakadémián megüresedett magyar magánjogi tanszékre a jog és államtud. kar javaslata alapján az algonodnokság a főiskolai igazgatóság útján pályázatot hirdetett. A kitűzött határidőig 4-en jelentkeztek a tanszék elnyeréséért, u. m. dr. *Trócsányi József* jog és államtudor, ügyvéd, s.-a.-ujhelyi kir. járásbíróági aljegyző; dr. *Fodor Kálmán* rimaszombati, dr. *Tóth János* debreceni ügyvédjelölt és dr. *Kiss László* békésmegyei tb. aljegyző. A jog és államtudományi kar, valamint az akadémiai szék a pályázók közül egyhangúlag s egyedül dr. Trócsányi Józsefet ajánlja rendkívüli tanárrá leendő megválasztásra, mint, aki nemcsak külső képesítésével (jog- és államtudományi, doktori és ügyvédi okleveleivel) emelkedik ki magasan pályázó társai felett, de az által, hogy jogi alapvizsgáit, valamint három szigorlatát kitüntetéssel tette le, s mint jogakadémiánk kiváló szorgalmú és tehetségű volt növendéke épen egy magyar magánjogi dolgozatával akadémiai pályadíjat is nyert s nyelvismerete (német, francia) és kitűnő szolgálati bizonyítványa alapján is a egzszebb reményekre jogosít a tekintetben, hogy a jogtanári tanszékét méltóan fogja betölteni, míg versenytársaiban a tanári kar ily irányú biztosítékokat nem fedezett fel. Az igazgató-tanács, miután a rendes tanárság feltételeül kitűzött egyetemi magántanári képesítéssel a pályázók egyike sem rendelkezik, azt javasolja, hogy a megürült tanszék rendkívüli tanárral töltsék be s erre nézve a tanári kar egyértelmű ajánlatát szintén egyhangúlag magáévá téve, egyedül Dr. Trócsányi Józsefet ajánlja a megüresedett tanszékre rendkívüli tanárrá leendő megválasztásra, kötelezván a megválasztandót, hogy az egyetemi magántanári képesítést 3 év alatt szerezze meg.

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató tanácsnak a megürült tanszék betöltése iránt tett intézkedéseit helyeslőleg tudomásül veszi s a magyar magánjog, osztrák jog és bányajog tanszékére közfelkiáltással egyhangúlag Dr. Trócsányi Józsefet választja meg, azzal a kötelezettséggel, hogy az egyetemi magántanári képesítést tanszékének valamelyik főtárgyából 3 év alatt szerezze meg, mely esetben a képesítés megszerzése utáni hó első napjától rendes tanárrá fog előléptettetni. Felhívja egyh. ker. közgyűlés dr. Trócsányi Józsefet, hogy tanszékét f. é. október 1-én foglalja el, fizetése e naptól tétetvén folyóvá.

9. Olvastatott a sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. é. június 25-én tartott ülésének 26. sz. jkvi pontja, melyben javaslatot tesz a

sárospataki akadémián a dr. *Székely György lemondásával* megüresedett bölcsészeti tanszék betöltésére nézve. Igazgató-tanács az akadémiái szék meghallgatása után egyhangúlag azt javasolja, hogy e tanszék ezúttal ne pályázat útján töltsék be, hanem arra dr. *Rácz Lajos* főgimn. tanár s jelenlegi igazgató választassék meg, illetőleg a régi gyakorlatnak megfelelően a főgimnáziumból az akadémiára helyeztessék át, miután Dr. *Rácz Lajos* a sárospataki főgimnáziumban töltött „18 évi buzgó és sikeres tanári működésével méltóvá és széleskörű szakképzettségével és értékes, elismert s kiváló bölcsészeti tudományos irodalmi munkásságával teljesen érdemessé tette magát arra, hogy ez a tanszék — pályázat mellőzésével — az ő személyével töltsék be“. Kéri azért ig. tanács a főt. e.-ker. közgyűlést, hogy dr. *Rácz Lajos* az akadémián megüresedett bölcsészeti tanszékre, eddigi tanári szolgálati idejének — a korpótlékokra nézve — teljes beszámítása mellett, ez évi szept. 1-től kezdődő hatállyal akadémiái rendes tanárrá válassza meg.

E jelentéssel szemben dr. *Tüdös István* azt indítványozza, hogy tekintettel a dr. *Rácz Lajos* ellen a „Magyar Szó“ ez évi 55. számában s egy névtelen röpiratban megjelent támadásokra, melyek az ő irodalmi működését súlyosan compromittálják, a bölcsészeti tanszék betöltése halasztassék el s az akadémiái szék bizassék meg a tanszék ideiglenes ellátásával s dr. *Rácz Lajos* fegyelmi eljárás terhe alatt köteleztessék a nevezett támadások ellen a sajtóper megindítására.

Egyházkerületi közgyűlés a dr. *Tüdös István* indítványának egyhangú mellőzésével, az ő egyetlen szavazatával szemben, egyhangúlag elfogadja az igazgató-tanács javaslatát s a sárospataki főiskola akadémiái bölcsészeti tanszékére dr. *Rácz Lajos*t, eddigi tanári szolgálati idejének — a korpótlékok esedékességére nézve — teljes beszámításával, f. é. szept. 1-től kezdődő hatállyal rendes tanárrá megválasztja s felhívja őt, hogy ezen állását azonnal foglalja el.

10. Elnökség jelenti a közgyűlésnek, hogy tavaszi jegyzőkönyvünk 8-dik pontjának tárgyalás alá kerülése esetén engedélyt kért a főiskolai tanári kar, a főiskolai ifjúság és gazdasági választmány arra, hogy *Fejes István* főiskolai egyházi algondnokot, aki éppen ma tölti be algondnokságának 25-dik esztendejét, a közgyűlés színe előtt üdvözölhesse.

Egyházkerületi közgyűlés a halás tiszteletnek ünnepi megnyilatkozását a maga részéről a legmelegebb elis-

meréssel üdvözli s a kért engedélyt kész örömmel megadja.

11. Az üdvözlések megtörténvén, indítványoztatott, hogy a lélekemelő s tanulságokban gazdag ünnepély a maga egészében és részleteiben örökíttessék meg egyházkerületünk jegyzőkönyvében s *Fejes Istvánnak* 25 éves algondnoki nemes, önfeláldozó s a tanügy és egyházunk szeretetétől ihletett munkásságáért az egyházkerületi közgyűlés, mint ilyen is, fejezze ki hálás elismerését a multra nézve és forró köszönetét azért, hogy nagy felelősséggel járó állásán — testi gyöngélgedése mellett is — megmaradni szíveskedett.

Egyházkerületi közgyűlés az indítványt egyértelmű lelkesedéssel üdvözölvén, kimondja, hogy *Novák Lajos* főiskolai akadémiai és közigazgatónak az egész tanári kar élén és annak nevében, *Papp József* főiskolai szenior-nak a főiskola egész ifjúsága, *Radácsi György* gazdasági választmányi elnöknek a főiskola gazd. választmányja, *Kun Bertalan* püspök úrnak az egyházkerület nevében mondott üdvözlő beszédeit s az ünnepelt férfiúnak e beszédekre adott válaszát egész terjedelmökben jegyzőkönyvébe iktatja¹, egyszersmind pedig az ünnepély felemelő hangulatától is lelkesített, de főképen az ünnepelt férfiú 25 éves munkásságának emlékeitől megteljesedett szívvel, az igazán hű sáfárok iránt érzett mély tisztelettel jegyzi fel egyházkerületünk, hogy *Fejes István* főiskolai algondnoki szereplése az autonomikus ref. egyház szeretetétől áthatott s a kitzűzött cél felé rendíthetetlen következetességgel haladó, a nehézségektől, küzdelmektől vissza nem riadó, a sárospataki főiskola felséges hagyományaiért hálás szívvel lelkesülő s az új idők követelményeivel bölcsen számolni tudó kormányférfiú hivatott munkássága volt s mint ilyen egyházkerületünknek, sárospataki főiskolánknak s egész ref. tanügyünknek hozott hála-áldozat, az önmegtagadásnak, a jutalomra nem váró, de meg nem is jutalmazható érdemeknek negyedszázados sorozata.

Mikor egyházkerületi közgyűlésünk a *Fejes István*

¹ Lásd a jegyzőkönyv „Függelék“ részében.

algondnoki érdemeit a multra nézve a leghálásabb elismeréssel megörökíti, ugyanakkor örvendező lélekkel mond forró köszönetet fárasztó és sok felelősséggel járó hivatalának megtartásáért, reá a szívbeli áldozatokban és nemes tettekben gyönyörködő istennek minden áldását szeretettel kérvén.

12. Elnökség az ülést felfüggeszti s a főiskolai igazgatóság nevében meghívja a közgyűlés tagjait a *főiskola új tápintézeti épületének felavatási ünnepére*, illetőleg annak a helyszínén leendő hivatalos átvételére.

Egyházkerületi közgyűlés az ülés felfüggesztését és a felavatási, illetőleg átvételi ünnepélyre való meghívást örvendetes tudomásul veszi, kimondván, hogy az ünnepély elvégeződésével a tárgyalást folytatni fogja.

13. A közgyűlés tagjai a tápintézeti épület felavatása után ismét összegyülekezvén, elnökség az ülést újra megnyitja s a tárgysorozatra-térés előtt benső örömét és teljes elismerését fejezi ki a felavatási ünnepély lefolyása felett s azt egészben és részleteiben melegen méltányolván, az abban tényleges részt vevőknek az egész egyházkerület nevében is forró köszönetét nyilvánítja. De köszönetét és hálás elismerését fejezi ki főképen a nagyarányú s a késő idők szükségeire való számíttással létesített nagy mű tervezőinek, az építés vezetőinek s a főiskola közvetlen előljáróságának, hogy a *Mudrány András* szellemében és annak indítása szerint járván el, nemcsak egy nagy közszükséget elégítettek ki szerencsésen, hanem a nemes szívű alapítónak is méltó emléket emeltek.

Egyházkerületi közgyűlés lelkesen osztakozván az elnökségnek a felavatási ünnepélyt s az abban és az építésben közreműködők munkáját méltató elismerésében, örök hálával a néhai *Mudrány András* emlékezte iránt s tanubizonyosságul a jövődőség számára, kimondja, hogy a felavatás folyamán elhangzott ima és beszédek jegyzőkönyvünkben megörökítettnek.¹

14. A főiskolai igazgató-tanács 1907. évi június 25. és 26-ikán Sárospatakon tartott üléséből bejelenti, hogy az akadémiai szék által az 1907—8. isk. évre akadémiai és közigazgatóvá megválasztott Zoványi

¹ Lásd a Függelékben!

Jenőt, — tekintettel arra a sajnálatos körülményre, mely szerint Zoványi Jenő „az egyházkerülettel és az igazgató-tanáccsal szemben a nyilvánosság előtt huzamos időn át folytatott kíméletlen és igazságtalan támadásai miatt csak a közel múltban sújtott fegyelmi büntetéssel“ — hivatalába nem iktatta be; mert „erkölcsi lehetetlenségnek tartja, hogy Zoványi Jenőt a főiskola tanári karában arra a kimagasló állásra segítse, amelyen neki a főiskolát a legtekintélyesebb testületek előtt gyakran képviselni, az ifjúságot a felsőbbek iránti tiszteletre saját példájával reánevelni egyik legkiválóbb kötelessége.“

Ugyancsak az igazgató-tanács felterjeszti Rohoska József és dr. Szabó Sándor főiskolai tanároknak beadványát, mint az akadémiai szék többségével szemben nyilvánított kisebbségi különvéleményt, melyben az igazgató-tanács eljárását példátlanak és törvénytelennek állítják s arra kéri az egyházkerületet, hogy útasítsa Zoványi Jenőt, mint törvényesen megválasztott közigazgatót, hivatalának azonnal való elfoglalására.

Ez ügygel kapcsolatban olvastatott az abaúji és gömöri egyházmegyének ide terjesztett határozata, melyben mindkét egyházmegye mély sajnálkozásának ad kifejezést a tanári kar azon részének eljárása felett, amely Zoványi Jenőt közigazgatóvá választotta; az igazgató-tanács eljárását pedig helyesli s bátor és erélyes fellépéseért és Zoványi Jenővel szemben tanúsított magatartásáért üdvözli.

Olvastatott továbbá Zoványi Jenőnek a püspöki hivatalhoz intézett fegyelmi panasza, melyben kíméletlen sértegetések és újabb gyanúsítások mellett az igazgató-tanácsot súlyos kötelesség-mulasztással és hivatali hatalmával való visszaéléssel vádolja s ellene az egyházi V. t. c. 34. §-ának 1. és 6. pontja alapján a fegyelmi eljárás megindítását kéri.

Püspök úr — a közgyűlés elé terjesztett válasza szerint — Zoványi Jenő panaszlevelét azzal az értesítéssel küldötte vissza, hogy az a fegyelmi eljárás megindítására alapúl nem szolgálhat, mert az igazgató-tanács eljárásában sem a hivatalos kötelességnek tudatos elhanyagolása, sem a hivatalos hatalommal való visszaélés nem foglaltatik; sőt ellenkezőleg az igazgató-tanács neheztelt határozatát bizonyára abban a meggyőződésben hozta meg, hogy hivatalos kötelességének ilyen módon tesz leginkább eleget.

Püspök úrnak eme végzése ellen panaszló felebbezést adott be az egyházkerületi bírósághoz, kérve, hogy ez fogadja el az igazgató-tanács ellen beadott fegyelmi panaszát a fegyelmi eljárás alapjául s ezt a nevezett tanács ellen a törvény szabványai szerint járassa le; egyben bejelenti azt is, hogy mivel az egyházi törvények nem arra valók, hogy akárminő hatalmasság is kénye-kedve szerint figyelmen kívül hagyhassa belőlök, ami neki épen alkalmoszerűleg nem tetszik, illetékes helyen a

püspök úr ellen is fegyelmi panaszt fog beadni szintén kötelességmulasztás és hivatali hatalommal való visszaélés miatt.

Világi elnök az ügy tárgyalása és határozathozatal előtt a püspök úr nevében is kéri, hogy miután a jelen ügyben mindaketten megvanak vádolva, az elnöklés alól a jelen ügyben mentessenek fel.

Egyházkerületi közgyűlés, habár püspökének és a főgondnok-helyettesnek pártatlanságáról és elfogulatlanságáról feltétlenül meg van győződve s az ő elnöklésüket a jelen ügyben is teljesen törvényesnek vélné, tekintettel az ő tiszteletreméltó kijelentésükre, hozzájárul ama kívánásokhoz, hogy a jelen ügy tárgyalására az elnöki székét átadhassák a hivatalkor szerint következő azon esperesnek és gondnoknak, akik az igazgató-tanácsnak nem tagjai. Ily értelemben az elnöki székét Keresztury József alsózempléni esperes és Meczner József abaúji egyházmegyei gondnok foglalják el.

Tanácskozás folyamán Komjáthy Béla ungi egyházmegyei gondnok a következő határozati javaslatot terjeszti be:

„Az Egyházkerületi Közgyűlés az Igazgató-tanácsnak azon eljárását, hogy Zoványi Jenőt közigazgatói állásába be nem iktatta, helyesli, minek természetes következménye a közigazgatói állás betöltése iránti intézkedés, mit az Egyházkerület, jelen határozatának jogerőre emelkedése után fog megtenni.

Amennyiben pedig Zoványi Jenő ugyanazon állításait, melyekért fegyelmi büntetést szenvedett, beadványában fentartja, sőt fokozni igyekezik, a felettes hatóság által valótlanoknak kimondott vádakát megismétli, az Igazgató-tanácsot, a püspököt bírói hatáskörében tett intézkedésében durván megsérti s így fegyelmi vétséget követ el, — ellene a fegyelmi eljárást elrendeli és állásától való felfüggesztése céljából az illetékes hatóságot megkeresi“.

Egyházkerületi közgyűlés a jelen ügy adataiból, a felolvasott határozatból és beadványokból arról győződött meg, hogy az igazgató-tanács június 25-iki határozatával nemhogy törvényteleniséget, vagy kötelességmulasztást követett volna el, de — épen magasabb kormányzói bölcsesség által vezéreltetve — a főiskola jól fel fogott érdekében tagadta meg Zoványi Jenőtől az akadémiai igazgatói hivatalba való beiktatást.

Egyházkerületi közgyűlés biztos tudatában van annak, hogy az igazgató-tanács az akad. tanári kar autonomikus jogait, az akad. igazgatóválasztás szabad-

ságát nem akarta sérteni vagy korlátozni, de a kormányzati rendszabályok 14. §. e) pontja alapján részére biztosított hatáskörben járt el, midőn a jelen esetben a beiktatást megtagadta.

Másfelől a legmélyebb megdöbbenéssel, szinte megbotránkozással értesül közgyűlésünk arról, hogy Zoványi J. a püspöki hivatalhoz intézett beadványaiban az igazgató-tanácsot és magát egyházkerületünk püspökét, az egész magyar ref. egyház köztiszteletben és becsülésben megőszült pátriárkáját kíméletlen durva módon törvénytelenességgel, hivatali mulasztásokkal és visszaélésekkel vádolja, sőt az egyházkerületi és konventi bíróságnak alig pár hóval ezelőtt hozott jogerős ítélete után is folytatja a sárospataki főiskola és az egyházkerület belbékéjét, jó hírnevét veszélyeztető s az áldásos és eredményes együttműködést lehetetlenné tevő munkáját: közgyűlésünk azért egyértelemmel hozzájárul Komjáthy Béla határozati javaslatának lényegéhez és határozatilag kimondja, hogy:

1. az igazgató-tanács eljárását, mely szerint Zoványi Jenőt az akad. és közigazgatói hivatalba be nem iktatta, helyesli és jóváhagyja; ebből folyólag

2. felhívja a főiskolai igazgató-tanácsot, hogy a szükséges intézkedést az új akad. igazgató megválasztására és beiktatására nézve haladéktalanul tegye meg;

3. Zoványi Jenő ellen az 1904—7. évi V. t.-c. 42. §. c) pontja alapján a fegyelmi eljárást hivatalból elrendeli és ennek foganatosítása végett az ügy iratait, a jelen jegyzőkönyvvel együtt, az egyházkerületi fegyelmi bíróság egyházi elnökéhez teszi át.

15. Az előző ügy tárgyalása alkalmával a határozat kimondásakor a karzaton levő hittanhallgató ifjúság egy része, a tanácskozás rendje, méltósága és a felsőbbek iránti tiszteletről megfélemlítve, az egyházkerületi határozat felett való nem tetszésének adván kifejezést, világi elnök a karzatok kiürítését rendelte el.

Egyházkerületi közgyűlés a szokatlan és sajnálatos esemény felett, mely szomorú bizonyosága annak, hogy az előző ügy mily mélyen felzavarta a kedélyeket s az ifjúság egy részét is mily ferde útra terelte, megbotránkozásának ad kifejezést.

16. Folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 18. sz. jegyzőkönyvi határozatával jelentést és véleményes javaslatot kért arra nézve, megbírná-e az egyházkerületi pénztár a *theologiai tanárok fizetésének tervbe vett felemelése* folytán a reáháruáló évi 6000 korona s az 1906. évre esetleg visszamenőleg kifizetendő 5133 kor. 32 fillér és az 1907. évre eső 5400 korona viselésének terhét? Egyházkerületi pénzügyi választmány erre nézve jelenti s részletes számadatokkal igazolja, hogy az egyházkerületi pénztár ez idő szerint sem az évi 6000 korona járulékot, sem az esetleg visszamenőleg kifizetendő összegeket nem viselheti (legfeljebb az utóbbiak egy csekély részét, körülbelől $\frac{1}{5}$ -ét) s a helyzet javulása mindaddig nem is remélhető, míg a közigazgatási pénztár az államsegélyből magasabb dotatióban nem részesül, ami a 3 millióból egyházkerületünkre eső hányad felosztása alkalmával remélhetőleg meg is fog történni.

Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s miután a jogtanárok fizetésének állami kiegészítése, ami a theologiai tanárok fizetés-felemelésének előfeltétele, még nem is következett be, az ez ügyben való határozathozatalt függőben tartja és nyilvántartásba helyezi addig az időpontig, amikor a felemelt államsegélyből, illetőleg a kilátásba helyezett 3 milliónyi államsegély reánk eső részletéből a közigazgatási és a vallásitanítási halaszthatatlan szükségletek kielégítése után a sárospataki főiskola szükségleteinek kielégítésére kerül a sor.

17. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. é. szept. 9—10-én tartott üléséből (44. sz. jegyzőkönyvi pont) jelenti, hogy az egyházkerületi pénzügyi választmánynak a theológiai tanári nyugdíjintézet részére az egyházkerület által kiutalt 18000 korona, a második vallásitanári tanszék fentartására folyósított 300 korona és a tápintézet részére kért 2234 kor. 26 fillér kifizetésére vonatkozó előterjesztésére a f. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 22. pontja s az 1906. évi őszi közgyűlés 9. pontja szerint bekívánt véleményes jelentést soknemű elfoglaltsága miatt most sem terjesztheti be s annak beadására a jövő évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésig újabb haladékot kér. Fejes István, a főiskola egyházi algondnoka kijelenti, hogy az egyházkerületi pénzügyi választmány előterjesztése ellen az igazgató-tanácsnak nincs is lényegesebb kifogása, csupán a tápintézet részére kért összeg tekintetében lesznek megjegyzései.

Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s az igazgató-tanácsnak véleményes jelentése előterjesztésére a kért haladékot megadja.

18. Ugyanazon igazgató-tanács jelenti, hogy a főiskola györgy-tarlói birtokán a tervbe vett építkezések még nem jutottak befejezéshez. Az egyik dohánypajta már csaknem készen van, a másiknak az alapja van lerakva, a sertésfiatatorra nézve a bérlő új tervet készítettett, de ennek költségvetése nem volt elfogadható, az artézi kút elkészült, de nem kielégítő s ez iránt alkudozás folyik a bérlő és a vállalkozó közt.

Az igazgató-tanács jelentése tudomásul vétetik.

19. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. évi júniusi üléséből mély fájdalommal jelenti *dr. Ballagi Géza*, nyug. jogakadémiai tanárnak, volt főiskolai igazgató-tanácsosnak, az országos hírű tudósnek 1907. június 17-én Sárospatakon történt gyászos elhunytát s kegyeletes visszaemlékezéssel örökíti meg az elhunyt nagy érdemeit jegyzőkönyvében.

Egyházkerületi közgyűlés a maga részéről is a legmélyebb fájdalommal veszi tudomásul Ballagi Géza elhunytát, mert ő benne egy valóban mintaszerű akadémiai tanár, egy az arra leghívatottabb testület, — a Magyar Tudományos Akadémia által is érdemei szerint méltatott tudós, a közügyek oltárán s különösen a protestáns tanügy terén fáradhatatlan buzgalommal s nagy skerekkel működő kiváló ember, egy nagy és nemes férfiú szállt sírba. A Ballagi Géza elhunyt — habár tanári állásából néhány év óta nyugalomba vonult is — nagy vesztesége a sárospataki főiskolának s tiszáninneri egyházkerületünknek, de nagy vesztesége az egész hazai protestantizmusnak és a hazai tudományosságnak, amelyeknek az elhunyt egyik legbátrabb harcosa, dicsekvése és oszlopa volt. Egyházkerületi közgyűlésünk azért kegyelettel örökíti meg az idő előtt kidőlt nagy férfiú emlékezetét s az egyház, a tanügy és a tudomány körül szerzett fényes érdemeit s gyászoló családjára és testvéreire Isten vígasztaló kegyelmét kéri.

20. Ugyanazon igazgató-tanács f. évi júniusi üléséből jelenti, hogy miután a párhuzamos osztályok állandósított száma mellett a sáros-

pataki főgimnáziumban a múlt iskolai évben helyettes tanári minőségben alkalmazott *Dávid Zoltán* főgimn. h.-tanár egy évre szóló megbízása lejárt, az igazgató-tanács azonban — miután a párhuzamos osztályok állandósított száma mellett e tanári állás fentartása továbbra is szükséges — *Dávid Zoltánt*, — aki tanári hivatottságának már eddig is megnyugtató bizonyítékát mutatta fel — helyettes tanári minőségben ideiglenesen az 1907/8. iskolai évre is alkalmazta s az esetre, ha a rendes tanárrá választott *Maller Sándor* az internátusi felügyelői tisztségviselésére nem vállalkoznék, ezzel a teendővel *Dávid Zoltán* helyettes tanárt bízta meg.

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács intézkedését helyeslőleg tudomásul veszi, *Dávid Zoltánnak* az 1907/8-ik isk. évre főgimnáziumi helyettes tanár és internátusi felügyelő gyanánt való alkalmazását jóváhagyja.

21. Ugyanazon igazgató-tanács ugyanazon üléséből jelenti, hogy a főiskola tulajdonát képező s eddigelé tanári lakásul használt *Nyíri-féle ház* oly rozoga állapotba jutott, hogy az egyszerű átalakítással lakható állapotba nem hozható, hanem teljes lerombolása és újjáépítése vált szükségessé. Miután pedig az újjáépítés a mai viszonyok közt akkora tőke befektetését kívánná meg, melynek kamata házbér címén aligha térülne vissza, ily körülmények közt az igazgató-tanács célszerűbbnek látta a nevezett ház eladását s ezért önkéntes árverést hirdetett s azon az épületet 16000 koronáért *Spekál Ferenc* sárospataki lakosnak — az egyházkerület jóváhagyásával — eladta. Kéri azért igazgató-tanács ezen eladás jóváhagyását.

Egyházkerületi közgyűlés az igazgató-tanács eljárását, a felhozott indokok alapján, helyeslőleg veszi tudomásul s a jelzett eladást jóváhagyja, kikötvén, hogy a befolyó vételár tőke gyanánt tekintessék és kezeljék.

22. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. évi májusi üléséből (63. jegyzőkönyvi sz.) jelenti, hogy *br. Vay Elemér* közelebbi zsinati napidíjain felül 200 koronát, összesen 384 koronát adományozott a sárospataki főiskolának, mely adományt a gazdasági választmány egy koncertzongora beszerzésére kamatoztat.

Egyházkerületi közgyűlés örömmel veszi tudomásul az igazgató-tanács jelentését s *br. Vay Elemérnek* ezen újabb nemes tetteért hálás köszönetét fejezi ki.

23 A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. évi szept. 9—10-én tartott üléséből pártoló javaslattal terjeszti fel az akadémiai széknek azt a kérelmét, melyben hivatkozva az 1904/7. évi I. tr.-c. 62. §-ának d) pontjára, mely szerint az egyházkerületi közgyűlés tagjai: a theologiai, bölcsészeti és jogakadémiák, gimnáziumok, tanító- és tanítónőképző-intézetek és felsőbb leányiskolák tanárai közül az anya-, társ- és missiói egyházközségek presbiteriumai által intézetenként választott egy-egy képviselő; hivatkozva fővábbá az új egyházi törvények szentesítését kérő zsinati felterjesztésre, mely szerint a theologiai, bölcsészeti és jogakadémiák javára külön-külön képviselő választandó, míg ezzel szemben az új egyházi törvények végrehajtásáról szóló egyházkerületi Utasítás 3. §. 12. pontja a sárospataki főiskola theol. és jogi akadémiaja részéről csupán egy képviselő választását rendelte el: kéri az akadémiai szék, hogy a sárospataki főiskola jogakadémiaja az egyházkerületi közgyűlésre szintén külön képviseletet nyerjen.

Egyházkerületi közgyűlés az akadémiai szék által felhozott indokokból meggyőződve arról, hogy az új egyházi törvények hivatkozott helye (I. tr.-c. 62. §. d) nem épen világos szövegezése folytán ezt a kiterjesztő magyarázatot megengedi, aminek bizonyossága az is, hogy a tiszántúli egyházkerületben a debreceni főiskola theologiai, bölcsészeti és jogi fakultásai részére már külön-külön képviselők választottak; teljesíti az akadémiai széknek az igazgató-tanács által pártolt kérelmét s kimondja, hogy a zsinati törvények végrehajtásáról szóló Utasítás (1907. évi tavaszi közgyűlés 7. sz. jegyzőkönyvi pont, függelék) 3. §-ának 12. pontja úgy módosíttatik, hogy jövőre a sárospataki theologiai és sárospataki jogakadémia tanárai közül *külön-külön* képviselő választandó.

Miután pedig a f. évi tavaszi közgyűlés által a theologiai vagy jogakadémiai tanárok közül leendő választás iránt elrendelt szavazás eredménye az lett, hogy Novák Lajos theol. akad. tanár választatott meg: egyházkerületi közgyűlés Novák Lajost a theologiai akadémia képviselőjéül tekinti s elrendeli, hogy a sárospataki jogakadémia tanárai közül is egy tanárképviseelő választassék 5 évre szóló megbizatással a presbiteriumok szavazataival. Felhívja azért az egyházakat, hogy szavazataikat ily értelemben 1908. január 1-ére a püspöki hivatalba küldjék be, püspök urat pedig felkéri,

hogy a szavazatok felbontását egy általa alakítandó bizottság által eszközölje s a netalán szükséges pótszavazást elrendelje oly időre, hogy a tavaszi egyházkerületi gyűlésen a jogakadémia is képviselve legyen.

24. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa f. é. júniusi üléséből (8. sz. jkvi pont) jelenti, hogy *Dusza Lajos* zádorfalvai lelkész 2000 koronás alapítványt bocsátott a sárospataki főiskola kezelése alá, azzal a rendelkezéssel, „hogy annak évenkénti jövedelméért egy gömörmegyei ref. lelkész és tanító-család fiúgyermeké felváltva tápintézeti ellátásban részesüljön”. Az alapítványon időnként megürült helyet a gömöri egyházmegye tölti be, vagy ha ez nem intézkednék, a sárospataki főiskola. Az egyszer odaitélt alapítványi hely élvezetében az ifjú egész tanulói pályáján megmarad s csak az iskolai törvényekbe ütköző rossz magaviselet miatt fosztható meg attól. Az 1908—9. isk. évtől az alapítványra az alapító Péter Józsefet jelöli ki. Igazgató-tanács hálás köszönetet mondva az alapítónak, azt javasolja, hogy miután a f. é. tavaszi egyházkerületi közgyűlés azt az alapítványi összeget, amelynek jövedelméből a főiskola egy ifjút ingyenesen elláthat, 4000 koronában állapította meg: — az egyházkerület a *Dusza Lajos* alapítványát egyelőre 100 kor. évi jövedelemmel fogadja el s kéressék fel az alapítványtevőt, hogy addig is, míg alapítványát 4000 koronára kiegészítené, pótolja ki az alapítvány évi jövedelmét évi 60 koronával 160 koronára, amennyibe kerül jelenleg egy ifjú ingyenes ellátása.

Egyházkerületi közgyűlés, midőn az igazgató-tanács jelentését tudomásul veszi, a maga részéről is hálás köszönetét és elismerését fejezi ki a nemes gondolkodású alapítvány-tevőnek a jó cselekedetéért. Miután pedig az alapítványi összeg a f. é. tavaszi egyházkerületi közgyűlés 20. sz. határozata értelmében épen a felét teszi ki egy teljesen ingyenes tápintézeti helyre szücskes alapítványnak, útasítja a főiskolai igazgató-tanácsot, hogy az alapítványt, mint féldíjas helyre szólót (80 koronás) tekintse és kezelje.

25. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa jelenti, hogy *Katona György*, a főiskolai gazdasági választmány tagja, a f. é. tavaszi egyh.-ker. közgyűlésen történt újból való megválasztását tisztán magára vezethető okból nem hajlandó elfogadni. Az igazgató-tanács e lemondást azzal a javaslattal terjeszti fel, hogy teljes elismeréssel és bizalommal lévén a

Katona György buzgó és nagyértékű munkássága iránt, kérje fel az egyházkerületi közgyűlés őt gazdasági választmányi tagságának megtartására.

Egyházkerületi közgyűlés egyértelemmel magáévá teszi az igazgató-tanács javaslatát s teljes elismeréssel lévén Katona Györgynek a sárospataki főiskola és az egyházkerület érdekében teljesített áldozatkész munkássága iránt, bizalommal kéri őt lemondásának visszavételére, illetőleg a gazdasági választmányi tagság újból elfogadására.

26. Egyházkerületi ügyész a tavaszi közgyűlésünk 73. jkvi pontjában nyert megbízása alapján, Zoványi Jenő sárospataki theologiai tanárnak a Warga Lajos-féle Keresztyén egyháztörténelem javítása és kiegészítése címen támasztott követelése tárgyában a következő hivatalos jelentését terjeszti fel:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A folyó 1907. évi tavaszi közgyűlésen 73. sz. a. hozott nagybecsű határozatával utasítani méltóztatott arra, hogy Zoványi Jenő sárospataki theologiai tanár úrral a Warga Lajos-féle Keresztyén egyháztörténelem javítása és kiegészítése címen támasztott követelése tárgyában az egyességet kíséreljem meg.

Sajnálattal kell bejelentennem, hogy az egyességet létrehoznom nem sikerült, miután a tanár úr mereven ragaszkodott azon követeléseikhez, melyeket 1906. évi jan. hó 31-én kelt s a lelkeszi könyvtárbizottság elnökéhez intézett levelében támasztott, t. i. a tiszteletdíj felemelését kívánja nem csupán az általa készített 14 nyomtatott ívnyi kiegészítésre, hanem az egész mű átnézésére és sajtó alá rendezésére vonatkozólag is, ami pedig őt *nézetem szerint meg nem illetheti*, miután a nyomtatott példányok számának felemelése munkáját semmivel sem szaporította s az átnézés és sajtó alá rendezés írói jogot meg nem állapít.

Ilyen körülmények közt én az egyességet meg nem köthetem; a Főt. Egyházkerületi Közgyűlés azonban eltekinthet a követelés jogalapjának fogyatékos voltától s a perlekedés kellemetlenségeinek elkerülése céljából a különben nem valami jelentékeny túlkövetelés kifizetését elrendelheti.

A vonatkozó előiratok, — közöttök Zoványi Jenő úr által

hozzám intézett két levél — csatolása mellett kiváló tisztelettel maradok a Főt. Egyházkerületi Közgyűlésnek

Miskolcon, 1907. évi szept. hó 14-én

alázatos szolgálja

BIZONY ÁKOS,

egyh.-ker. ügyész.

Egyházkerületi közgyűlés, noha *Zoványi Jenő* theol. tanárt a *Warga Lajos*-féle mű átnézett és csak épen sajtó alá rendezett részeire nézve az általa követelt fel-emelt díj az egyházkerületi ügyész nézete szerint sem illetheti meg; mindamellett, eltekintve a követelés jog-alapjának fogyatékos voltától s kerülni akarván még a látszatát is annak, mintha kedve telnék — mint főhatóságának egy alárendeltjével szemben a perlekedés huzavonáit magára vállalni; de különös tekintettel a közgyűlésnek *Zoványi Jenő* theol. tanárra vonatkozó tegnapi marasztaló határozatára s az ebből folyólag támadható s az egyházkerületi közgyűlés szigorú igazságát rosszhiszeműleg gyanúsító véleményekre: — kimondja, hogy *Zoványi Jenő* theol. tanárnak a *Warga*-féle mű átnézett és sajtó alá rendezett részei után, úgy, amint azt ő az egyházkerületi ügyészhez 1907. aug. 7-én intézett levelében megszabja, — nyomtatott ívenként 20 helyett 30 korona, az eredeti, 14 ivnyinek jelzett részletekért pedig 80 korona helyett 120 kor. fizetendő, amiről az országos parokhiális könyvtár-bizottság, egyházkerületi közgyűlésünk e tárgyra vonatkozó összes jegyzőkönyvi pontjainak melléklésével, értesítetik.

27. Olvastatott az egyházkerületi *missióügyi* bizottságnak az 1906. évi missiói állapotokról szóló következő jelentése:

Főtiszteletű Egyházkerületi közgyűlés!

Missiói egyházunk 1906. évi állapotáról szóló jelentésünket a következőkben van szerencsénk a főt. egyházkerületi közgyűlés elé terjeszteni:

1. *Általános helyzet.* Az egyházkerületünk területén levő missiói egyházak számában, helyzetében, viszonyaiban az elmúlt esztendő alatt semminemű változás nem fordult elő. Ugyanazok a személyek

állanak az egyes órállomásokon az ügyek élén, mint a megelőző esztendőben, az egri lelkészt, Tóth Istvánt kivéve, akinek ez első esztendeje volt. Amint a jelentések és a már kötelezővé lett működési táblázatok és utazási naplók igazolják és az egyházmegyei jegyzőkönyvek tanúsítják, mindegyik órálló hűséggel, lelki erejének és tehetségének teljes felhasználásával és jó sikerrel sáfárkodik a reábizott dolgokban. A kezeik alatt álló egyházaink mind jobban-jobban népesednek és erősödnek a protestáns öntudatban, a buzgóságban és az egyházunk iránt való meleg ragaszkodásban. Így e tekintetben különösebben is kiemelkednek az új templomok felépítésének a hatása alatt: Ózd és Rozsnyó, a kitűnő vezetés alatt: Homonna, Eger és Eperjes. Ózd pár év múlva egyházkerületünknek egyik legnépesebb és legerősebb gyülekezete lesz. Az egyháztagok száma ma már meghaladja az ezeret. A többiek helyzetéről részletes jelentésünk nyújt világosabb képet, amelyből megláthatni az örvendetes dolgok mellett az itt-ott felmerülő apróbb bajokat és panaszokat is.

2. *A missiói lelkészek s tanítók s azok működésének iránya.* A 11 missiói egyházunkban 10 lelkész, egy tanító (Abod) és két megbízott hitoktató működik (Eger és Dobsina). Működésök, mint a megelőző esztendőekben is, a csak hivatalos alkalmakkor teljesített lelkigondozói tevékenység mellett, többnyire az idegen tanintézetekben tanuló ref. vallású növendékek vallásoktatásában csúcsosodik ki. Tanított a 13 működő egyén 50 különböző tanintézetben heti 120 órán 828 növendéket. A tavalyihoz képest az intézetek száma 9-el, az órák száma 1-gyel, a növendékek száma 156-al növekedett. A jelentések szerint a missiói egyházakban a lelkek száma volt tavaly 5584, az idén: 5900, vagyis 316-tal több. A lelkészek kereszteltek 216-ot, 26-tal többet, mint tavaly; eskettek 35-öt, 14-gyel kevesebbet, mint tavaly; temettek: 113-at, 42-vel kevesebbet, mint tavaly.

3. *Panaszok.* A lelkészek közül mindazok, akiknek a rendes fizetésébe a hivatalos becsléskor a missiói segély beszámított, a kiigazítás és felpótlás iránt, a konventi határozat értelmében is, az illetékes miniszteriumhoz beadták a kérvényeket. De eddig azoknak nem lett semmi eredménye. Mint a konventi jegyzőkönyvekből tudjuk, ez az ügy a miniszterium által kedvezőtlenül intéztetett el a Tiszántúli egyházkerületben is a dolhai lelkészi díjlevél felterjesztésénél és a konvent (1907. év 38/7. jegyzőkönyv) ennek az ügynek a tisztázására a saját elnökségét kérte fel. De mi most már egy újabb helyzet előtt állunk, amire néze egyház-

kerületünknek intézkedni kell. Ugyanis Miskolci Endre bodrog-szentesi missiói lelkész, akinek a rendes fizetésébe a missiói segély be van tudva, mostani rövid jelentésében kinyilatkoztatja: „hogy többé írásbeli jelentést mindaddig nem fog beterjeszteni, míg 8 év óta sürgetett s mindig megígért, de soha meg nem kapott fizetése ügyében végleges intézkedés nem történik.”

Ilyen természetű panasza van Frenczel Bertalan eperjesi hitoktatónak is, aki azt jelenti, hogy a kultuszminiszter úr a hitoktatásért járó díjazását az eddiginek a felére szállította le, ami miatt ő a tanítási órák számát azután szintén lepasszolta és most a felmerült többlet-kiadásaiért az egyházkerületől kárpótlást kér. A minaji templom roskadozó állapotban van.

Az egri jelentés szerint az egyház nagyon érzi egy ref. felekezetű népiskolának a hiányát, mert a nagy területen 27 különböző iskolában szétszórta levő s többnyire vegyes házasságból származó gyermekek protestáns érzületét a mostani viszonyok közt nem lehet kellőleg ébrentartani. Imaháza is szűk, úgy hogy ünnepnapokon nem képes befogadni a buzgólkodó híveket. Egerben nagy mértékben üzetik híveink közt a lélekalhalászat.

A roznányói jelentés egy orgonista hitoktatói állás szervezésének nélkülözhetetlen voltát újból erősen hangsúlyozza, mert a lelkész maga állván az egyház közvetlen szolgálatában segítő társ nélkül, sok esetben nem fejthet ki sikeres tevékenységet. A róm. kath. főgimnáziumba vallásoktatás végett még most se eresztik be. A lutheránusok pedig a lélekalhalászatról nem tudnak itt leszokni.

4. *Örvendetes* dologként felemlíthetjük, hogy *Eperjesnek*, ahová a tarcavajkóci lelkész 30 kilométer távolságról járt lelkészi szolgálatok teljesítésére, önálló lelkészválasztás útján való önálló missiói egyházzá alakulása folyamatban van, ami már eddig is nagyobb elevenséget és buzgóságot ébresztett a szivekben és az áldozatkészséget fokozta. *Ózdon* és *Rozsnányon*, az új templomok felépítésének az lett a hatása, hogy az egyházi élet bensőbbé, elevenebbé vált, az egyházi terhek viselése könnyű teherré lett. *Ózdon* a munkás-egylet és jótékony nőegylet az egyháznak 300 koronát ajándékozott, a perselyben 118 kor. gyűlt. *Egerben* a hívek közt a karácsonyi szeretet-adományra 101 kor. a Bocskay emlék-alapra 114 kor. gyűlt össze. A lelkész 110 katona számára 8 heti vallásoktatási tanfolyamot rendezett. A szobránc-tíbai templomalap 8000 koronás tőkesegélye 9601 koronára emelkedett tel az év végére. Jenkén új orgona állíttatott be a templomba. A perselybe: 552 kor. gyűlt.

5. Egyetemes konventünk a *missióügyi jelentések egyöntetűvé és áttekinthetővé tételére rovatos íveket készítettett* és annak használatát több ízben szigorúan elrendelte, legközelebb pedig kimondta, hogy a konvent rendelete szerinti eljárást nem foganatosító missiói lelkészekről a segílyt meg fogja vonni.

Bizottságunk sajnálattal kénytelen jelenteni, hogy a beérkezett adatok még most sincsenek mind helyesen feldolgozva, az utazási naplók igazolása pedig nagyon is fogyatékos. Csak az eperjesi, homonnai és b.-szentesi lelkészek jártak el korrektül. Eger és Abod missionáriusa nem is utazott. Rozsnyó, Ózd, Lucska, Jenke nem igazolja utazásait. Sőt a rozsnyói és lucskai lelkészek még most is az igazolások kivihetlenségét bizonyítgatják. Míg Bacska és Minaj, részint egyetlen aláírással igazoltatják az egész esztendei utazásukat, részint csak másolatokat terjesztenek be.

Mivel azonban ezek a dolgok még a legújabb konventi határozatot megelőző időkből erednek, ez idő szerint csak azt javasoljuk, hogy az utasításokat mellőző lelkészek a megszabott eljárás komoly megtartására szigorúan utasíttassanak.

Ami pedig az adatok fogyatékos feldolgozását illeti, annak oka, úgy véljük, hogy nemcsak a lelkészekben, hanem a rovatok homályosságában is rejlik, amely a félreértésre tág teret nyit. P. o. az eperjesi missió két vármegyére terjed ki, Sárosra és Szepesre. Hát ugyan köteles-e az eperjesi missiói lelkész mind a két vármegye összes nemzetiségi és felekezeti viszonyait táblázatban feldolgozni? S hol veszi az adatokat? A kezünk alatti táblázatban csak az eperjesi felekezeti adatok vannak feldolgozva. Az egri jelentésben pedig a körzet kihagyásával csak Eger városi, a rozsnyóiban Rozsnyó városi. A homonnaiiban pedig, mely 4 járásra terjed ki, csak a protestánsok statisztikája. A különböző felfogás onnan ered, hogy a rovatos ív kitöltéséhez e tekintetben nincsen adva semmiféle magyarázat.

A vagyoni állás és a végzett lelkési funkciók számának kimutatásánál is ilyen nagy hullámzás mutatkozik. P. o. amiatt, hogy a b.-szentesi, bacskai, jenkei, lucskai, minaji ősi anyaegyházaknak a missiói területükhöz való viszonya soha nem lett tisztázva, a vagyoni állásra vonatkozó feleleteiket a lelkészek az anyaegyház dolgaival lépten nyomon összezavarják s mindnyájan más-más felfogás szerint járnak el, úgy, hogy e tekintetben tiszta képet a missiókról végkép nem kaphatunk. A missiói lelkészek számára azért e részben a konventtől mi is bővebb magyarázatot óhajtánánk.

De a táblás kimutatás ívének rovatai ellen más tekintetben

is van kifogásunk. Azt kimerítőnek nem találjuk, vagyis kevésnek tartjuk arra, hogy vele az ellenőrzés hatályos s az alkotandó kép teljes legyen. Azt óhajtánók, hogy legyen benne rovat még a szórványok nevének s adatainak a bejegyzésére, továbbá arra, hogy a missió területén a lelkész hányszor osztott urvacsorát betegeknek, hányan éltek urvacsorával, hányat konfirmált, hány tért ki, hány tért át, hány adott reversálist nekünk vagy másnak, hányszor tett a lelkész lelki gondozás végett látogatást a családok körében, vallást hány különböző tanintézetben tanított s ezek közül mennyi volt középfokú, mennyi volt elemi iskola; tanított-e éneket, ha nem ő tanította, akkor ki tanított; hányszor teljesített felügyeletet vagy ellenőrzést a vallás- és énektanítás körül; a missiói segélyen kívül a vallás- vagy énektanításért mennyi tiszteletdíjban részesült p. o. a kerülettől, vagy az egyháztól, vagy az államtól, vagy akárkitől; a stólán kívül mennyi fizetést kap a körzetből a hívektől, vagy az egyház pénztárából vagy bárkitől; a szolgálmányok teljesítésekor szed-e a hívektől fuvardíjat s mennyit?

Az egyes missiókra tartozó részletes jelentések a következő:

I. Abauji egyházmegye.

1. *Eperjes—Sárosi kör.* Lelkész: Frencel Bertalan torna-vaikóci lelkész. Lélekszám: 487.

Az 1906. évben lett kimondva Eperjesnek önálló missiói egyházzá való szervezése. Megválasztatott a presbiterium is, sőt a sáros—szepesi missió főbb pontjain, u. m. Bártfán, Krompachon, Iglón ügyvivő gondnokok is választottak, akik a hivatalukkal járó esküt a gyülekezet előtt husvét hétfőjén le is tették. A lelkészi díjlevél megszerkesztetett s jelenleg a kongruális segítség kieszközlése végett az abauji esperes kezében van.

A néhai Makó Márton hagyatékából Eperjesen maradt ház a presbiterium véleményes javaslata alapján a közgyűlés helybenhagyása mellett eladatott. Az adásvételi szerződés az egyházi felsőbb hatóságok jóváhagyása elé terjesztetett.

Az egyházi élet külső jelenségeit illetőleg nincs semmi kívánni való. Az isteni tisztelet és az urvacsorában való részvétel évenként mind fokozottabb. Az egyházi adózás, amely idáig önkéntes adományból állott, a múlt éven 50%-nyi emelkedést mutat, amely amellet is tanúskodik, hogy a hívekben a felekezeti öntudat felébredt, melynek gyümölcse az áldozatkészség.

A kultuszminiszter úr a hitoktatásért járó díjazást (800 kor.)

az eddiginek a felére szállította le s e miatt zavarok támadtak. A vallásoktatást végző lelkész december végéig, a meg nem felelő díjazás dacára, megtartotta hetenként és osztályonként a heti 2 órát, remélve, hogy többlet-kiadása meg fog térülni. Azonban miután a remélt fedezetet nem nyerte meg, kénytelen volt január elejétől az órákat felére redukálni, az állami havi 40 koronának megfelelőleg. S most a lelkész a következő három kérelmet terjeszti fel az egyházkerületre:

1-ször. Ez év folyamán a hitoktatói költségeinek fedezésére tett többlet-kiadásainak visszatérítésére kér: 220 koronát.

2-szor. Jövőre nézve az Eperjesen végzendő hitoktatásra kér biztosítani és utalványozni három havi előleges részletekben havi 90 koronát.

3-szor. Ez iskolai évre kér bizonyos segélyt.

A kért biztosítás nélkül, a jelentésben foglalt kijelentése szerint, a hitoktatást többé nem végezheti. Négy különböző fokozatu tanintézetben eddigi heti órája: 12. volt. Növendékek száma: 48.

II. Alsóborsodi egyházmegye.

2. Eger. Lelkész: Tóth István. Lélekszám Egerben: 733, a szórványokban: 46, összesen: 779.

Lelkész a szórványokban, a helybeli vallásoktatásnál lévő naponkénti lekötöttsége miatt, ez éven sem fordulhatott meg. Kilenc különböző középfoku tanintézetben heti 24 órán 89 növendéket tanított. Konfirmációra előkészített és konfirmált 24 növendéket, akik közt az egyház pénztára terhére egy-egy új szövetséget és emléklapokat osztott ki. Augusztus hó közepétől október hó 15-ig 8 héten át, heti 1 órán a cs. és kir. 5 és 60. gyalogezredhez bevonult 110 ujoncot vallásérkölcsi oktatásban részesítette s köztük egy alkalommal urvacsorát osztott.

A gyülekezeti rendes isteniszteleteket megelőzőleg a törvény-széki fogház rabjai számára minden vasárnap délelőtt isteniszteletet tartott és 6 ízben urvacsorát is osztott.

A Bocskay emlékinnepegy alkalmával a hívek közt eszközölt gyűjtés eredménye: 114 kor. 24 fillér lett. A „*karácsonyi szeretet adomány*“-ra való gyűjtés 101 kor. 16 fillért eredményezett, mely 11 szegény gyülekezeti tag és 10 fogházbeli rab megennyhíttetésére fordított.

A lelkésznek nagy a szomorúsága az Egerben folyó lélekalhalászat miatt, amelyet, mivel az „egyedül idvezítő egyház“

híveinket anyagi előnyök nyújtásával kecsegteti, nem képes ellensúlyozni. A múlt évben 12 hívünk tért ki a katolikus egyházba.

Az elemi iskolákban a hitoktatást Fekete János állami tanító végzi heti 4 órán. Növendékeinek száma 61 volt.

Nagy szükségét érzik a vezetők egy ref. felekezeti népiskolának, mert a város területén szétszórt különböző iskolában tanuló növendékek vallásoktatása azon az egy pár órán nem képes biztosítani, a többnyire vegyes házasságból származott s idegen szelleműtelített növendékek protestáns érzületét. De református népiskola felállításához az egyháznak anyagi ereje nincs.

Az imaház a templomlátogató közönség számához képest nagyon szűk lévén, égetően szükséges volna egy rendes templom építése is. De pénze erre sincsen az egyháznak. Tökesegety kér.

III. Felsőborsodi egyházmegye.

3. *Abod.* Missionárius: Remenyik Lajos ref. tanító. Lélekszám: 115.

A mindennapi iskolás gyermekeket, valamint az ismétlősöket is, az előkönyörgő tanító tanítja kitűnő eredménnyel. Ő készíti elő a konfirmándus növendékeket is. A mindennapi iskolások közül református volt: 26, más vallású 17, összesen: 43.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyv két példányán kívül semmi nemű jelentés nem adatott be.

4. *Ózd.* Lelkész: Osváth Zoltán. Lélekszám: 1000. Lelkész jelentése szerint a lefolyt esztendő a megújhodásnak esztendeje volt. Az elmúlt esztendőben az új templom felépítése körül támadt nemes törekvés és vallásos buzgalom most sem lankadt meg, hanem élő és ható maradt. Az öntudatra ébredt és folyvást erősödő gyülekezet, mely alakulásakor, ezelőtt 20 évvel 200 lelket számlált, most már megüti az ezeret. A központban, Ózdon, létesült új templom, emelő, ébresztő, összetartó és újjászülő erőt képvisel a mindenünnen szívesen idesereglő hívekre, akik buzgón látogatják az Úr házát, úgy hogy a 4—5 évvel ezelőtt tervezett s 2 évvel ezelőtt felépített új templom az ünnepek alkalmával már majdhogy nem szűknek bizonyul.

A tapintatosan előkészített új egyházi adózás minden nagyobb izgalom és akadály nélkül életbelépett, úgy hogy az mind az egyház közszükségleteinek fedezésére, mind az építkezésre felvett kölcsön csökkentésére biztosítja a kellő alapot.

A presbitérium teljes számmal 15 tagból áll s ezeken kívül

a szórvány egyes népesebb helyein presbiteri megbízottak is működnek. A templomi felszerelésekre a mnkásolvasó-egylet: 100. az ózdi jótékony nőegylet 200 koronát ajándékozott. Az úrvacsorához szükséges kenyeret és bort a presbitérium tagjai felváltva adományozták. Az évi perselypénz 118 kor. volt. A gondnoki számadás szerint az egyház bevétele volt: 3722 kor. 41 fill., kiadás: 1994 kor. 36 fillér, maradvány: 1728 kor. 65 fillér.

IV. Alsózempléni egyházmegye.

5. *Bacsikai kör.* Lelkész: Verebélyi József. Lélekszám: 454.

A lelkész működése abban a keretben forgott minden lényegesebb változás nélkül, mint a megelőző esztendőkbén, amit a működési táblázat és utazási napló elég világosan feltüntet. Tanított batyáni és bélyi róm. kath. iskolába járó ref. növendékek közül heti 2 órán összesen 34 gyermeket. Iskolalátogatási jegyzőkönyv, mely a tanítás eredményét is igazolná, a jelentéshez csatolva nincsen. Az utazási napló bizonyossága szerint egy év alatt hetvennégszer jelent meg tanítás végett a szórványokban.

6. *Bodrogszentesi kör.* Lelkész: Miskolcзы Endre. Lélekszám: 437.

Lelkész tanított a szinyéri állami népiskolában 17 ref. növendéket heti 1 órán. S körzetében egyéb lelkészi teendők teljesítése végett is összesen 97-szer jelent meg. Az utazási napló és a működésről szóló táblás kimutatás be van csatolva. A lelkész külön jelentésében semmi más egyéb nem foglaltatik, mint annak a ki nyilatkoztatása, hogy: „a testet s lelket fárasztó s anyagi kiadással is járó nagy munka teljesítésébe, miután ezért, mint ezt minden felettes egyházi hatóság is elismerte már, semmi néven nevezendő fizetést nem kap, belefáradt már s bár teendőit ezután sem óhajtja elhanyagolni, de írásbeli jelentést mindaddig nem terjeszt be, míg 8 év óta sürgetett s mindig megígért, de soha meg nem kapott fizetése ügyében végleges intézkedés nem történik.“

Az egyházmegye közgyűlése e jelentést tudomásul vette s további intézkedés céljából egyházkerületünkre javaslattétel nélkül egyszerűen felterjesztette.

V. Felsőzempléni egyházmegye.

7. *Homonnai kör.* Lelkész Janka Károly. Lélekszám: ref. 327, ág. ev. 150, összesen 477.

A jelentéshez a bekívánt melléletek mind hozzá volna

csatolva. A missiói egyház állapota megnyugtató. „A missiói lelkész, — mint az egyházmegyei missiói bizottsági és közgyűlési felterjesztés mondja — semmi fáradságot, semmi költséget nem kimél, hogy fontos missiói kötelességét lelkiismeretesen teljesítse.“ Az egyház anyagi ügyei rendben vannak. Az adófizetés körül a helyzet javult. A vallástanítás úgy az elemi iskolában, mint a közép iskolákban kitűnő s magas színvonalú. A hitélet a szórványokban elismerésreméltó, magában a központban a templomlátogatás körül nagyobb buzgóság azonban nem észlelhető.“

Varannón és környékén a ref. munkásoknak és cselédeknek a különböző gyárakban és gazdaságokban való nagyobb mérvű alkalmazása folytán hitfeleink évről-évre szaporodnak, ami a hitbuzgóság, összetartás és hitélet fejlesztése és kiterjesztése érdekében azt teszi szükségessé, hogy az istenítiszteletek számát szaporítani kell. Az egyházmegye e tekintetben már intézkedett is. Az évi istenítiszteletek száma 4-ben állapított meg. Ennek céljaira az egyház az egyházmegye pártolása mellett a konventtől 100 kor. évi segélyt kér.

VI. Gömöri egyházmegye.

8. *Rozsnyó.* Lelkész Réz László. Lélekszám: 529.

Lelkész missiói jelentése fel van szerelve a konvent által kívánt összes mellékletekkel. Ezek szerint — amint az egyházmegyei közgyűlés is elismeri — a rozsnyói missiói egyház a dobsinai fiók-egyházzal egyetemben az immár jól kitört nyomokon csendesen, de biztosan halad előre. Az egyházi élet virágzó. A ref. vallású növendékek kitűnő vallásoktatásban részesülnek. Az öt különböző tanintézetben levő 123 növendéket a jelen iskolai évben is heti 10 órán tanította a lelkész. A róm. kath. főgimnáziumban azonban most sem adnak neki helyet, ami annyival inkább sérelmesebb, mert a díszes és kényelmes épület csak az imént nyert teljes befejezést állami támogatással. A püspöki intézkedés az épületbe való bejutásnak útját állja.

Dobsinán a fiók-egyházban 60 ref. tanuló 3 különböző intézetben Szombathy László áll. polg. iskolai tanár tanított dicséretes buzgalommal s kitűnő eredménnyel.

Lelkész a szórványokban a rozsnyói vallástanításnál való lekööttsége miatt nem fejthet ki olyan lelkipásztori gondozást, mint szeretné és kellene. Utazási naplóját a végzett dolgokról sem látta el igazolással. Az igazolási eljárás elrendelését sérelmesnek és kivihetetlennek tartja s megváltoztatását kéri. Arról is panaszkodik,

hogy épen azért, mert a szórványokban nem jelenhetik meg személyesen annyiszor, mint amennyiszor kellene, az ott élő hiveinket nehéz vissza szoktatnia arra, hogy a születések és halálesetek alkalmával a rozsnói lelkész szolgálatát vegyék igénybe. Az ág. ev. lelkészekhez fordúlgatnak nem egyszer még most is, akik ezen a területen szívesen úzik a lélekhalászatot, köztük még a Rozsnyón lakó ág. ev. főesperes is.

Egy orgonista hitoktatói állás szervezésének a szükségességét minden tekintetek miatt nagy mértékben érzi úgy a lelkész, mint a gyülekezet.

* * *

Az egyházmegye felterjeszti a beretkei, gömörszkarosi, gortvakisfaludi és rimaszombati egyházak szorosabb körén kívül eső, de hozzájuk illetékes területeken szétszórtan élő ref. vallású hiveink számát feltüntető s az illető lelkészek által összeírt jegyzéket. Ezek szerint a Beretkéhez tartozó szórványokban van 110, Gömörszkaros vidékén 118, Gortvakisfalud vidékén 94, Rimaszombat vidékén 71. De ez a szám még nem teljes, mert az összeírás s kinyomozás még egészen be nem fejeztetett. Czinke István rimaszombati lelkész 1906. nov. 11. napján a nyústyai, likéri és a magnezit gyártelepi ref. hiveknek a nyústyai ág. ev. templomban már úrvacsoraosztással egybekötött istenitiszteletet is tartott, melyen mintegy 50-en vettek részt, közöttük vármegyénk főispánja, Fay Gyula úr is. A hívek összegyűjtésében nagy buzgóságot fejtett ki Alexay István nyústyai m. kir. állatorvos; ő ajándékozta az úrvacsorai kenyeret és bort is. A lelkész pedig 30 drb énekeskönyvet osztott szét a jelenlevő hívek között.

VII. Ungi egyházmegye.

9. Jenkei kör. Lelkész: Móré Gábor. Lélekszám 970.

A hitélet virágzó. A hívek buzgón gyakorolják a templomot. Kosztrej Anna ref. nő, kereszti lakos, kinek férje róm. kath. vallású, két kis leányát, kik közül az egyik 10, másik 11 éves, az év április hónapjában, amikor a ref. konfirmációi oktatás kezdetét szokta venni, elvitte a róm. kath. lelkészhez és „begyöntatta”. Amiért a legközelebbi alkalommal a presbiterium által az úrasztalától eltiltatott.

A jenkei központi egyház 1906. évi július hónapban új orgonát állított be a templomába. Isten dicsőségére 552 kor. gyűlt.

A lelkész egy községi és két állami népiskolában heti 3 órán 85 ref. növendéket tanított vallástanra, dicséretes eredménnyel.

A lelkész rendes fizetésébe a 600 kor. missiói segély mind bele van számítva. Az államsegély felpótlása iránt a folyamodás az illetékes minisztériumba felterjesztetett, de eredménytelenül.

Utazási naplója igazolással ellátva nincs.

10. *Lucskai kör.* Lelkész: ifj. Szakal István. Lélekszám 579.

Az itteni egyházi életben semmiféle lényegesebb változás nem fordult elő. Lelkész híven sáfárkodik minden irányban a reája bízott dolgokban. A szórványokban élő híveinket, a különböző alkalmak szerint, meglátogatja. Tanít vallástant három különböző községben lévő állami népiskolában (Fogas, Zalacska, Szobránc) 59 ref. növendéknek heti 1—2 órán. Egyéb működési adatok a táblás kimutatásban foglaltatnak össze.

Házassági megegyezés történt a kárunkra egy esetben. Míg lelkész ennek viszonzásául 3 gyermeket konfirmált meg, kik nem a mi vallásunkban születtek.

Lelkész sem a Léway-féle „*Kis hitoktatót*“, sem a Morvay-féle „*Kis kátét*“, amelyet a missiói bizottság küldözget ki szétosztás végett, nem tartja e célra alkalmasnak. „Legjobb volna, — mondja ő — ha az ó- és újszövetséget adnók a gyermekek kezébe, de nem a Károli-féle, hanem a mai magyar nyelven“.

Lelkész az utazási napló igazolását feleslegesnek és kivihetetlennek tartja. A naplónak a fuvarkölttségre, a napidijra és kosztra vonatkozó rovataira pedig azt a megjegyzést teszi, hogy ha a missiói lelkésznek ezek szerint kell elszámolnia, az fog kitűnni, hogy arra a 4—600 korona missiói segélyre ő is, meg a többi missiói lelkész is ráfizet.

A szobránc—tibai templomépítés ügye annyiban haladt előre, hogy a konventi 8000 kor. tőkesegély felvételét s a templomépítésre szolgáló összeg az e célra gyűlt többi kegyes adományokkal együtt ezidő szerint: 9601 kor. 99 fillér.

11. *Minaji kör.* Lelkész: ifj. Szabó Endre. Lélekszám 269.

Lelkész, mint a megelőző években, az 1906. évben is hűségesen teljesítette kötelességeit úgy a lelkipásztori gondozás, mint a ref. növendékek vallásoktatása tekintetében. Három állami népiskolában (Minaj-Ketergény, Homok és Kereknye) 43 gyermeket tanított heti 1—2 órán.

Rendes lelkészi fizetésébe a missiói segély be van számítva. A kongruális kiegészítés iránt benyújtott kérvény eddig még eredményre nem vezetett.

A missiói kör egyetlen temploma, mely Minajon, a központon van, bomlásnak indult. Mennyezete annyira korhadt, hogy mint életveszélyes középület, hatóságilag bezáratott. A mennyezet ideiglenes megerősítése és az óvintézkedések megtétele után, jelenleg használják ugyan már a templomot, de ez a helyzet tovább már nem tartható. A szétszórta élő szegény, adóssággal terhelt egyháztagok a 10 ezer koronába kerülő költségből 4 ezer koronát elvállalnak s annak befizetését részben már meg is kezdték, a hiányzó 6 ezer koronát azonban az egyház segélyképen a felsőbb egyházi hatóságoktól kéri.

KUN BERTALAN

püspök,

a missiói bizottság elnöke.

VATTAY LÁSZLÓ,

missiói előadó.

1. Egyházkerület a missiói bizottság jelentését tudomásul veszi s azt egész terjedelmében, a hozzácsatolt iratokkal együtt az egyetemes konventre felterjeszteni határozza.

2. Az eperjesi hitoktatásért járó díjak felére történt leszállításának ügyét kerületünk visszateszi az abaúji egyházmegye espereséhez, azzal az utasítással, hogy a miniszteri rendelet megváltoztatására nézve szükséges felvilágosító adatokat összeállítva, kérvény kíséretében, püspökünk útján terjessze fel a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz.

3. A bodrogszentesi lelkész azon kijelentését, hogy míg újabb fizetést nem kap, írott missiói jelentést nem fog beadni, — egyházkerületünk helyteleníti és amennyiben a missiói lelkészek nagyobb része általában ebben a sajnálatos helyzetben van, amiben a bodrogszentesi lelkész, amin segíteni magán. k a konventnek is legfőbb törekvését képezi: utasítja a bodrogszentesi lelkészt, hogy addig is, míg az ügye jobbra vagy balra dülőre jutna, írott jelentéseit pontosan szolgáltassa be.

4. Felkéri kerületünk az egyetemes konventet, hogy a *homonnai* missiói körben a varannói istenitiszteletek új beosztása körül felmerült mellőzhetetlen kiadások fedezésére a homonnai missiói lelkész segélyét a feltüntetett indokok alapján 100 koronával felemelni méltóztassék.

5. Utasítja egyházkerület a missiói lelkészeket, hogy amennyiben az egyetemes konvent az utazási napló mikénti igazolásának a kérdését, a beadott több rendbeli indítvány kapcsán, 1907. évi 38/2. sz. jegyzőkönyvében végleg eldöntötte, ahhoz szigorúan alkalmazkodjanak s mindennemű jelentéseiket és adataikat a konventi utasításoknak megfelelően dolgozzák fel s az egyházmegyék is a missiói jelentésekre és az abban foglalt adatok igazolására nagyobb gondot fordítsanak s Abodról, mint a többi missióról, szabályszerű jelentés és működési táblázat adassék be.

6. Felkéri egyházkerületünk az egyetemes konventet, hogy a missiói lelkészek működését feltüntető rovatos íveket, a behatóbb ellenőrzés és kimerítőbb tájékoztatás szempontjából, kerületi missiói bizottságunk észrevételeinek figyelembevételével, újra szerkeszteni és kibővíteni méltóztassék.

28. Múlt őszi egyházkerületi közgyűléstink 87. számú jegyzőkönyvében a *sárosmezői* (azelőtt sárospolyánkai) *leányegyháznak* *anyaegyházzá alakulása és iskolájának államosítása* iránt beadott kérvényét, mielőtt abban érdemileg döntött volna, azzal az útasítással adta vissza az ungi egyházmegye esperesének, hogy a sárosmezői leányegyház helyzetéről minden irányban részletes, kimerítő és világos képet tárjon fel az egyházkerület előtt. A mostani gyűlésünkre a kívánt részletesebb előterjesztés beérkezett. E szerint a sárosmezői leányegyház önálló anyaegyházzá való tételét az egyházmegye véleménye szerint is az teszi szükségessé, hogy Sárosmező távol a református hitfelekezet és a magyar nyelv határától, idegen hitfelekezetek és tót nemzetiségek tengerében elszigetelten áll, olyan vidéken, ahol csak a református templomokban hallatszik már a magyar szó. A sárosmezői leányegyház híveinek anyanyelve tót ugyan, de érzülete jó magyar, népessége 393 lélek. A buzgó gyülekezet a legközelebbi multban templomot épített, de abban a 7 kilométer távolságnyira eső felsőrőcei anyaegyház lelkésze az otthoni lekötöttségénél fogva évenként csak 6-szor jelenhetik meg istenisztelet-tartás végett. Tehát hiányos a gyülekezetnek a kevés magyar szó mellett a lelki tápláléka is. Vagyis a jelentés szerint magyar nemzeti és valláserkölcsi tekintetek teszik itt egy önálló magyar ref. lelkészi állás létesítését elengedhetetlenül szükségessé.

A gyülekezet tagjai buzgók, áldozatkészségs rendezett anyagi viszonyok közt élnek. Az új lelkésznek 1092. kor. értékű jövedelmet készek biztosítani.

Ezt azonban csak úgy, ha előbb felekezeti iskolájukat állami kezelésbe adhatják. Mert a lelkészi fizetésnek az alapját a felszabaduló tanítói fizetés fogja képezni és az önálló lelkészi állás szervezése akkor lesz megkezdhető, amikor az iskola államosításának az útjából minden akadály el fog háríttatni. Az államosítástól jó tanerő beállítását s ezzel a magyarság megerősítését és a tanügy virágzóbbá tételét várják.

Az eddigi lelkész szolgálatában új csoportosítás és munkabeosztás az anyaegyház ellenállása miatt nem létesíthető. Új lelkészlakúll, bizonyos mérvű átalakítások mellett, amelyeket a hívek önjelöltjeiből fognak teljesíteni, az eddigi tanítói lakás és tanterem fog szolgálni. A templomfundus ügyét az egyház legközelebb tisztázni fogja. A felsőrőcei egyház és lelkész továbbra is birtokában maradnak a sárosmezői határban levő mindazon ingatlanoknak, amelyek a felsőrőcei egyház nevére vannak bekebelezve. Ellenben a mostani anyaegyház lelkésztől eselő 240 koronát tevő fizetés pótlására a kongrua felemelése kéretnék.

Egyházkerületi közgyűlés az ekként feltárt helyzet megismerése után kimondja, hogy a sárosmezői leányegyháznak anyaegyházzá tételéhez elvileg a maga részéről is hozzájárúl, azt magyar nemzeti és valláserkölcsi szempontokból szükségesnek nyilvánítja, valamint az iskola államosításához is, amennyiben az az E. T. VI. t.-c. 8. §-ában foglalt feltételeknek megfelelően vitetik keresztül, az előzetes engedélyt megadja, kiköti azonban, hogy az államosításra nézve elfogadott szerződés pontozatai hozzá megerősítés végett annak idejében felterjesztessenek.

29. Egyházkerületünk folyó évi tavaszi közgyűlésének 105. számú jegyzőkönyvében azzal bizta meg a nyolc egyházmegye esperesét, hogy *az esperesi fizetések méltányos rendezése* és e célból bizonyos irányelv megjelölése tárgyában jelen őszi közgyűlésünkre együttes javaslatot terjesszenek elő.

Az esperesek e megbízás folytán a következő javaslatot adták be:

„Javaslat az esperesi fizetés kiegészítése tárgyában.“

„Az esperesek alapfizetése 2000 korona általában, azonban a 80—120 behivatalnokot (lelkész s tanító) számláló egyházmegyében 2200 koronáig, a 120-on felüli behivatalnokot számláló egyházmegyében pedig 2400 koronáig emelkedik.“

„Véleményezzük továbbá, hogy az esperesek a megszaporodott munka megosztására az egyházmegyék ajánlata nélkül káplánt tarthas-

sanak s megadassék az 500 korona káplántartási kongrua minden esperesnek kivétel nélkül.“

Közgyűlés e javaslatot véleményezés végett annak a bizottságnak adja ki, amelyet a maga kebeléből az egyházkerületi és egyházmegyei közigazgatási szükségletek és fedezetek számbavételére a jelen gyűlés folyamán küldött ki s felhívja ezt a bizottságot arra is, hogy az esperesi fizetések rendezésének a kérdésével együtt a többi tisztviselők, mint: püspök, kerületi s megyei jegyzők tiszteletdíjának a rendezését is vegye fel munkálatának a keretébe és a jövő tavaszi közgyűlés elé ezekről is adjon be véleményes javaslatot.

30. Némedy József dédesi lelkésznek kongrua felemelés iránti kérvényét, tavaszi közgyűlésünk a 115 számú jegyzőkönyvében, elbirálás és javaslattétel végett az egyházkerületi kongruaügyi bizottságnak adta ki, azzal, hogy a bizottság jelentését a mostani őszi közgyűlésre bevárja.

Kerületünk közgyűlése, amennyiben a jelentés a mostani közgyűlésre be nem érkezett, újból felhívja a nevezett bizottságot, hogy munkálatát a jövő tavaszi egyházkerületi közgyűlés elé okvetlenül terjessze be, az időközben egy taggal megfogyatkozott bizottságot pedig kerületünk Vadászy Pál felső-borsodi esperessel kívánja kiegészíteni, s őt a kongrua bizottság tagjának megválasztja és kimondja, hogy jövőre a kongruaügyi bizottság, püspökünk elnöklete alatt: Bizony Ákos, Nagy Ignác és Vadászy Pál tagokból fog állani.

31. Tavaszi közgyűlésünk 49. sz. határozatával a Bocskay-émlék címen gyűlt perselypénzek összegét a debreceni főiskola körében felállítandó „Bocskay-tanszék“-re ajánlotta fel és meghatalmazta az egyh. ker. pénztári hivatalát, hogy a begyűlt összeget a debreceni főiskolának küldje el.

Sass Béla konventi jegyző a címére küldött 2146 kor. 40 fill. átvételét köszönettel ismeri el; a debreceni főiskola gazdasági tanácsa a pénztárba befizetett összeg ideiglenes letétként való kezelését az egyetemes konvent újabb határozataig elrendelte és püspök úr levelét pedig, mint ideiglenes alapító levelet a levéltárba elhelyezte.

Egyházkerületi közgyűlésünk a felolvasott hiva-

talos értesítéseket és a begyűlt összeg elküldését tudomásul veszi.

32. Tavaszi egyh. ker. közgyűlésünk 75 sz. határozata folytán felterjesztették az egyházmegyék jelentésüket és véleményeiket az abauji egyházmegye azon kérelmére, hogy *az egyházi látogatások idejének a téli hónapokról alkalmasabb időszakra való áthelyezését* egyházkerületünk engedje meg.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegyék jelentésének meghallgatása és beható tanácskozás után határozatilag kimondja, hogy az egyházlátogatások idejének megállapítását az egyes egyh. megyékre bízva, megkívánja azonban, hogy az egyházmegyék évi jelentéseiket a tavaszi egyh. ker. közgyűlés előtt kellő időben terjesszék be a püspöki hivatalba.

33. Újabb egyházi törvényeink szükségessé tették, hogy egyházkerületünk *a vallásoktatásról* is rendszeresen gondoskodjék, még pedig nemcsak a középfokú iskolákban, hanem általában *mindennemű tanintézetben* s e célból az egyházi törvényekben elszórtan foglalt §-okat és rendelkezéseket egy egységes munkálatban foglalja együvé. Ugyanazért e szükségnek megfelelően a középfokú iskolák vallásoktatásának szervezésére kiküldött bizottság egy szabályrendelet-javaslatot terjesztett be, melyet közgyűlésünk az alábbi szövegben elfogadott, megerősített és jövedőre kötelezővé tett.

Szabályrendelet a vallásoktatásról.

1. §. A tiszáninneri egyházkerület az egyházi törvények alapján, a VI. t.-c. 1. §-ának 1., 2., 3. pontjai alatt elsorolt intézetekben a vallásitanításról a következőkben intézkedik:

2. §. A felekezetünk által fentartott elemi és felső népiskolákban az ott alkalmazott okleveles tanítók kötelesek egyszersmind a vallást is tanítani, kivéve, ha valamely népesebb egyházközség a felsőbb egyházi hatóság jóváhagyása mellett a vallásoktatásról másképen intézkedett.

A konfirmációi vallásoktatás azonban mindezen intézetekben a lelkész vagy segédlelkész által teljesítendő.

3. §. A felekezetünk által fentartott polgári fiú- és leányiskolában tanító, tanítónő és klsdedóvóképző-intézetekben köteles a fentartó gondoskodni a vallásoktatásról is. Ilyen intézetekben csak lelkészi minősítésű egyének alkalmazhatók.

4. §. A felekezetünk által fentartott árvaházakban, szeretet-házakban stb. a vallásoktatásról is köteles a fentartó gondoskodni. Ezen intézetekben a vallásoktatást akár okleveles tanító, akár lelkészi minősítésű egyén egyiránt végezheti.

5. §. A felekezetünk által fentartott középiskolákban a vallásoktatásról a VI. t.-c. 78. §-a értelmében minősített vallástanár alkalmazása által tartozik a fentartó gondoskodni.

6. §. A nem református vallású, tehát más felekezetű, vagy állami és községi elemi és felső népiskolákban a vallásoktatásról az illető presbiterium gondoskodik a VI. t.-c. 17. § a értelmében; azonban, ha a költségre fedezetük nem volna, ez iránt az egyházkerületnek előterjesztést tehetnek, az egyházkerület viszont a közalaphoz fordulhat segélyért a IV. t.-c. 2. §-a értelmében.

A fent említett intézetekben, az olyan kisebb népességű egyházakban, ahol a gyülekezetek énekvezért sem tarthatnak, a lelkészek tartoznak a vallásoktatást végezni, még pedig abban az esetben is, ha az iskola a társ-, leány-, fiók-egyházközségben, vagy szórványban van is. Az iskolafentartó által adott tiszteletdíj a lelkészt illeti; azonban oly esetben, amidőn a vallásoktatás úti-költséggel jár, az illető egyházközség köteles a fuvarról, vagy a lelkész kárpótlásáról gondoskodni. Az ily vallástanító lelkészeket, a közigazgatási költségeken felül kiutalt egyházkerületi segélyekből az egyházmegye elsősorban köteles segélyezni, vagy a szegényebb egyházak helyett a fuvarköltséget fedezni.

A népesebb és vagyonosabb egyházközségek ellenben állandó vallástanító alkalmazásáról tartoznak gondoskodni. E végből legcélszerűbb oly okleveles tanítók rendszeresítése, akik egyszersmind énekvezérek is lehetnek.

A még nagyobb népességű és több iskolával bíró egyházakban pedig főleg, ha azt az egyházközség anyagi ereje is megengedi és a lelkészi szolgálatokban is segédkezés szükséges, az egyházmegye és egyházkerület jóváhagyása mellett állandó vallástanítólelkészi állás is állítható fel. Az ilyen állandó vallástanítólelkészek fizetését az I. t.-c. 114. §-ának b) pontja értelmében az egyházközség állapítja meg az egyházmegye és egyházkerület megerősítésével. Ezen állandó vallástanító-lelkészek fizetéséhez egyházi közérdekből úgy az egyházmegye, mint az egyházkerület is hozzájárulhat

7. §. A nem felekezetünk által fentartott polgári fiú- és leányiskolákban, tanító, tanítónő, kisedovóképző-intézetekben a vallásoktatásról az illető egyházközség tartozik gondoskodni, illetőleg

ott a vallásoktatást ellenőrizni és nyilvántartani. Az ilyen intézetekben a vallásoktatásról az egyházkerület intézkedik. Ha az egyházkerület másként nem intézkedett vagy ha a vallásoktatás a missiókörbe nincs beosztva, az a lelkész tartozik, vagy maga, vagy segédje által a vallásoktatást teljesíteni, akinek egyházközségében társ-, leány-, vagy fiókegyházában van az intézet. A vallásoktatás díjazását, vagy a fentartó által adott tiszteletdíj esetleges pótlását az egyházkerület szabja meg.

Ha az említett intézetek olyan helyeken vannak, ahol a nem felekezetünkhöz tartozó középiskolákban is szükséges a vallás tanítása, ily esetekben a körülményekhez képest hitoktató s.-lelkészi, vagy állandó vallástanító-lelkészi állások is szervezhetők az egyházkerület által. Polgári iskolákban kivételesen okleveles tanítók is taníthatják a vallást, de mindenkor az egyházkerület jóváhagyása mellett. Iparos és kereskedelmi tanonciskolákban és ehez hasonló fokozatú iskolákban akár okleveles tanító, akár lelkészminősítésű egyén alkalmazható vallástanításra.

8. §. Községi, állami, más felekezeti, társadalmi árvaházakban, szeretetházakban stb. a református vallású gyermekek nyilvántartása a VI. t.-c. 69. §-a értelmében a helybeli lelkész és presbitérium kötelessége a vallásoktatásról való gondoskodással együtt, amelyre nézve a költségek tekintetében az egyházi felsőbb hatósághoz előterjesztést tehet. Ilyen intézetekben a vallásoktatást a tanító, lelkész, segédlelkész egyiránt végezheti.

Ha az ilyen intézetek olyan helyen volnának, ahol sem ref. egyházközség, sem missió nincs, úgy az illetékes egyházmegye esperese intézkedik az intézetek időnkénti meglátogatásáról a vallásoktatás szempontjából.

Javítóintézetek, fogházak, kórházak úgy a vallásoktatás, mint a lelki gondozás tekintetében hasonló módon ellenőriztetnek.

9. §. A nem református középiskolákba, vagy középiskolai jellegű intézetekbe járó református vallású tanítványok vallásos oktatásáról a VI. t.-c. 88. §-a értelmében az egyházkerület intézkedik.

Ily helyeken, ha az intézetek és ref. tanítványok száma csekély, a vallásoktatás a helybeli, vagy missiói lelkész által végzendő; nagyobb vallástanítási óraszám mellett hitoktató-segédlelkészi állás is állítható fel. A költségekről az egyházmegye vagy az egyházkerület intézkedik.

Ha azonban több intézetben és nagyobb óraszámban szükséges a vallás tanítása és az egyház nagyobb népessége, vagy az

egyház szoros kötelességén kívül eső lelkészi szolgálatok teljesítése miatt (p. o. közkórházi, fogházi szolgálatok) a lelkészi teendőikben is szükséges a segédkezés, akkor ilyen esetben úgy vallásoktatási, mint egyházi közérdekből állandó vallástanító-lelkészi állás szervezendő.

Az ilyen állandó vallástanító-lelkészi állást a II. t.-c. 61. §-a értelmében az egyházkerület állítja fel vagy a saját költségén, vagy az illető egyházközség hozzájárulásával. Ezek az állások, a jogok és kötelezettségek kölcsönös megállapításával, külön-külön szerveztetnek az egyes helyeken, a körülményekhez és viszonyokhoz képest.

A vallástanító-lelkészek fizetését az egyházkerület állapítja meg. Lelkészi minőségükről, jogaikról és kötelezettségeikről az egyházi törvények illető §§ ai intézkednek.

10. §. Az egyházközségek és egyházmegyék a vallásoktatás tekintetében ezen szabályrendelet szerint kötelesek eljárni és intézkedni. Felmerülő hiányok, vagy akadályok esetén az egyházkerülethez teendő előterjesztés.

34. Az előbbi pontban elfogadott és határozati erőre emelt „Vallástanítási szabályrendeletből“ kifolyólag, ugyanazon bizottság javaslata alapján

1. Felhívja közgyűlésünk az *abauji* egyházmegyét, hogy az eperjesi lelkészi állomásnak a kongrua kiutalása után törtéendő felállításakor intézkedjék az eperjesi tanintézetekben teljesítendő hitoktatásnak a beállítandó rendes lelkész által való ellátásáról s ebbeli intézkedését, a középfokú iskolák vallásoktatásának szervezésére kiküldött bizottság útján, közgyűlésünkre terjessze be.

2. Felhívja közgyűlésünk a miskolci felsőbb leányiskola felügyelő bizottságát, hogy az egyházi törvény VI. t.-c. 77. és 78 §-a értelmében tegyen javaslatot a vallástanári állás szervezéséről, még pedig oly módon, hogy ezzel kapcsolatban Miskolcon a többi középfokú iskolákban is biztosíttassék a vallásoktatás, amint az az 1906. évi őszi kerületi gyűlésünk 21. sz. jegyzőkönyvi pontja alatt elősoroltatik.

3. Felhívja közgyűlésünk a gömöri egyházmegyét, hogy az 1906. évi őszi kerületi gyűlésünk 21. számú határozata értelmében, a Rozsnyóra vonatkozó 6. pont

alatt foglalt előterjesztés szerint tegyen javaslatot az ott szükségesnek mutatkozó énekvezér-vallásitanítói állás szervezése iránt.

4. A vallásitanítás rendezésével foglalkozó küldött-séget az egyházkerület felhívja, hogy az Ungváron, Kassán, Egerben szükséges katechetai, vagy vallásitanító-segédlelkészi állások szervezésére tegyen javaslatot.

5. Hogy a missiói körökben a vallásoktatás behatóbbá tétethessék, az egyházi törvény I. t.-c. 114. §-a értelmében szükséges kieszközölni azt, hogy a missiói segélyek a lelkészi jövedelembé ne számíttassanak. Evégből egyházkerületi gyűlésünk, püspök úr elnöklete mellett, Meczner Béla és Dókus Ernő egyházmegyei gondnok urakat megbízva: a) vizsgálják meg, hogy missiói egyházainkban, u. m. Egerben, Ózdon, Bodrogszentesen, Homonnán, Jenkén, Lucskán, Minajon be vannak-e számítva a missiói segélyek a lelkészi fizetésekbe? b) Amennyiben pedig be vannak számítva, tegyenek előterjesztést az illető miniszternél, illetőleg eszközölgék ki, hogy ezen beszámítás töröltessék és ily módon a hiány a kongrua emelésével pótolassék, hogy eképen a missiói segély felszabadulásával a vallásoktatásról célszerűbben lehessen intézkedni.

6. Felhívja az egyházkerület az espereseket, illetőleg az egyházmegyéket: vizsgálják meg szorosán, hogy egyházmegyéjük területén miképen teljesítetik a vallásoktatás? Megfelel-e az egyházi törvényeknek és az egyházkerület szabályrendeletének? Ott, ahol nem felel meg, intézkedjenek ezeknek pontos végrehajtásáról; esetleg, ha akadályok merülnének fel, tegyenek javaslatot és előterjesztést az egyházkerületnek. Különösen megvizsgálandók pedig az állami és községi iskolák, főképen abból a szempontból: ki tanítja a vallást? Megvizsgálandók:

a) Az *abauji egyházmegyében* a szántói, színai, bárcai, csenyétei, csobádi, eszkárosi, garbócbogdányi, hernádcsányi, hernádsadányi, nagybozsvai, kassai, nagyidai, ongai, petőszinyei, péderi, komáróci, szepsii és a népesebb fiókegyházakban levő elemi iskolák.

b) Az *alsóborsodi egyházmegyében* az egri, újlőrincfalvai elemi iskolák.

c) Az alsözempléni egyházmegyében az alsó- és felsőberecki, bodrogkereszturi, mádi, kisorzágyi, perbenyiki, szerencsi, taktakenézi, tokaji, vámosujfalusi, bodrogsadányi elemi iskolák.

d) A felsőborsodi egyházmegyében a bánfalvai, dédesi, nyomári, rakacaszendi, szakácsi elemi iskolák.

e) A felsözempléni egyházmegyében a berettői, lazonyi, bodzásujlaki, gálszécsi, gercselyi, tőketerebesi, kzsui, nagymihályi, rebrini, legényei, cseleji, egresi, sátoraljauhelyi, bodrogszerdahelyi, borsii elemi iskolák.

f) A gömöri egyházmegyében a cakói, rakottyási, oldalfalvai, nasztraji, gömörszöllősi, susai, rimaszombati, rozsnjódi, sajókeszii, felfalui és a népesebb fiókegyházakban levő elemi iskolák.

g) A tornai egyházmegyében a bódvavendégii, szádellői, méhészi, tornai elemi iskolák.

h) Az ungi egyházmegyében a bajánháza, magasrévi, bátfai, gálócsi, iskei, mokcsakérészi, nagyszelmenci, ungtarnóci, vajkóc-mátyóci és a népesebb fiókegyházakban levő elemi iskolák.

Ha az itt felsorolt helyeken a most kiadott szabályrendelet értelmében nem volna kellő gondoskodás a vallásitanításról, az egyházmegyék rendelkezzenek a szabályrendelet pontos végrehajtásáról és eljárásukról tegyenek jelentést az egyházkerületnek.

7. Megbízta egyházkerületi közgyűlésünk a pénzügyi bizottságot azzal, hogy tavaszi gyűlésünkre tegyen javaslatot a közigazgatási költségek újabb megállapítására nézve.

E végből vegye számba az egyházkerületi és egyházmegyei szükségleteket aszerint, amint a közös prot. bizottság által az államsegély erre a célra kéretett; tehát mutassa ki az egyházkerületi és egyházmegyei összes tisztviselők, püspök, esperesek, pénztárnokok, az egyház és iskolalátogatások, az egyházmegyei és egyházkerületi gyűlések tartásának összes stíkségeit.

Viszont másfelől állapítsa meg, hogy a közigazgatási célokra rendelt államsegélyből mennyi fog esni egyházkerületünkre, a kiutalás fokozatossága szerint az 1907-ik, majd az 1908. és 1909-ik évben? Számítsa

fel azt is, hogy ezenkívül melyek az egyházkerületnek közigazgatási saját alapjai és azoknak mennyi a jövedelmök évenként?

Mutassa ki: mennyi volt az az összeg, amely az eddigi államsegélyből közigazgatási célokra fordítottatott hogy ennek folytán meg lehessen állapítani a felszabaduló és más célokra fordítható régiebb államsegély mennyiségét.

Miután pedig, akár a kerületi államsegély újabb emelkedéseig, akár addig, míg a vallásoktatás céljaira ezen a címen lehetne külön segélyt kapni, csupán az így felszabaduló összeg fog állani egyházkerületünk rendelkezésére avégből, hogy a már előbbi elvi kijelentései szerint részint a vallásoktatást szervezhesse, részint pedig a sárospataki főiskolát segíyezhesse: ezen felszabaduló összeg megállapításának szempontjából a vallásoktatás szervezésének előkészítésére kiküldött bizottság is — Fejes István, Révész Kálmán, Komjáthy Gábor és Czinke István — meghívandó lesz a pénzügyi bizottság ülésébe.

Hogy pedig ez az együttes bizottság teljesen hű képet és pontos számadatokat tárhasson közgyűlésünk elé: felhivatnak az egyházmegyék, illetőleg esperesek, hogy e folyó 1907-ik év végeig terjesszenek be a püspöki hivatalhoz részletes kimutatást arról, hogy *a)* mennyi volt idáig az egyházmegye összes közigazgatási kiadása? *b)* micsoda forrásokból nyert az fedezetet? *c)* milyen összegre lesz szükségök jövődre?

35. Tárgyalás alá vétetett a középfoku iskolákban a vallásoktatás szervezése ügyében kiküldött bizottságnak a Sátoraljaujhelyi egyházban létesítendő *állandó vallásitanító lelkészi* állásra előterjesztett javaslata, amely javaslat elfogadásával a nevezett állás a következő módon rendszeresítettik:

1. A sátoraljaujhelyi állandó vallásitanító-lelkészi állást a tiszáninneni egyházkerület alapítja és tartja fenn az I. t.-c. 137 §. *f)* pontja értelmében, az egyházközség területén levő összes középfoku iskolák (jelenleg: r. kath. főgimnázium, r. kath. polgári leányiskola, állami polgári leányiskola, magán polgári fiúiskola) református vallású növendékeinek vallásoktatása és a lelkészi teen-

dőkben való segédkezés végett. A lelkészi teendőkben való segédkezést az egyházkerület a sátoraljauhelyi lelkészség közkórházi és fogházi szolgálatai tekintetéből és az egyház nagyobb népessége miatt egyházi közérdekből rendeli el.

2. A vallástanító lelkész által teljesítendő lelkészi szolgálatokat a lelkész és presbitérium állapítja meg. Ezen segédkezés mértéke a tanítási óraszámhoz viszonyítandó oly módon, hogy teljes 24 órai vallásoktatás mellett rendszerint csak a lelkész akadályoztatásának eseteire, a nagyobb ünnepekre és a halmozott lelkészi teendők alkalmára szabható meg.

3. A vallástanító lelkész 24 óránál hetenként többet nem köteles tanítani. Ha több órai tanítás volna szükséges, arról az egyház a rendes lelkész, vagy segédje által tartozik gondoskodni. Ugyanezek kötelesek a vallástanító lelkészt, akadályoztatása esetén, helyettesíteni.

4. A vallásoktatás rendjét, idejét, óraszámát, besztását, a vallástanító előterjesztése alapján, a tanulók számához képest, a presbitérium állapítja meg. Ezen megállapítás és az egyházkerületi tanterv szerint a vallásoktatás rendszeresen és pontosan végzendő.

5. A vallásoktatás felett a felügyeletet a rendes lelkész és presbitérium gyakorolja. A vizsgálatok a püspöki hivatal megbízottjának elnökle mellett tartatnak meg. Az egész évi vallásoktatás eredményéről az egyházkerületnek jelentés teendő.

6. Az állandó vallástanító lelkészt a II. törvény-cikk 61. §-a értelmében a sátoraljauhelyi egyházközség presbitériuma választja és a felsőzemléni egyházmegye közgyűlése erősíti meg. A választásról és megerősítésről az egyházkerületnek jelentés teendő.

7. Az állandó vallástanító-lelkész évenkénti fizetése: 2400 korona törzsfizetés, alkalmazásától számítva 200 korona ötdéves korpótlék öt izben és 600 korona labér. Továbbá, az általa végzett temetési, esketési, keresztelési szolgálatokért a sátoraljauhelyi egyházban szokásos palástdíj.

A rendszeres fizetést havi előleges részletekben, a labért évnegyedenként előre a tiszáninneri egyházkerület pénztára szolgáltatja ki.

A fizetés kezdetét veszi az 1907/8. iskolai év szeptember első napjától fogva.

8. Tandíj, a magántanulói vizsgadíjakon kívül, a tanulóktól nem szedhető. Amennyiben pedig valamely tanintézet a vallási oktatásért tiszteletdíjat fizet, az a rendszeres fizetésen felül az állandó vallástanító lelkészt fogja illetni; kivéve mégis a polgári leányiskola részéről fizetett tiszteletdíjat, amelyet az egyházkerület a sátoraljauhelyi egyház szabad rendelkezésére bocsát.

9. Az állandó vallástanító lelkésznek egyéb jogviszonyait és kötelezettségeit az egyházi törvények ide vonatkozó §§-ai állapítják meg.

36. Czinke István előadó betérjeszti a nem felekezetünkbeli középiskolákba járó ref. növendékek 1906—1907. évi vallásvizsgáiról szóló alábbi jelentését.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Immár tizenkét középfoku tanintézet ref. vallásu tanulóinak vallásvizsgájáról tehetek jelentést és pedig most is örvendetes jelentést, ami a tanítással megbizott egyének hivatottságának, odaadásának és lelkiismeretes buzgóságának a bizonyága. Egyetlen egy sincs közöttük, aki át ne volna hatva attól a tudattól, hogy fontos megbízásában nemcsak növendékei vallásos szükségcinek, de anyaszentegyházunknak is szolgálatot tesz hű sáfárkodásával.

Egyházkerületünk területén egy új intézettel szaporodott a középfoku iskolák száma. Tokajban állami polgári fiúiskola létesült már 4 évvel ezelőtt, de amelyről idáig nem volt tudomásunk. Most erről is jelentést teszek a főtiszt. egyházkerületnek és egyuttal előterjesztem az ottani hitoktató-lelkésznek ama kérelmét, hogy a jelenlegi 2 vallásóra helyett, melyből mindenik osztályra csak egy negyedóra esik: legalább heti 4 óra engedélyezését és a felemelt óraszámnak megfelelőleg a 100 kor. tiszteletdíjnak 200 koronára való emelését illetékes helyen kieszközölni méltóztassék, hogy így két-két osztályt együvé csoportosítva, mindenik csoportnak legyen a heti két vallásórája. E kérelmet ajánlom a főtiszteletű egyházkerület jóindulatu figyelmébe.

Hasonló kérelmet, illetőleg panaszt terjeszt be az ungi egyházmegye Ungvárra vonatkozólag, ahol az állami polgári leányiskolában a vallás- és közoktatásügyi miniszter folyó évi június 8-ikán

18.870. sz. a. kelt intézkedésével az eddigi, osztályonkénti heti 2—2, tehát összesen 8 vallástani óra helyett, az osztályok összevonásával ezutánra csak heti 4 vallásórát engedélyezett s annak megfelelőleg a ref. lelkésznek, mint vallásoktatónak eddigi 400 korona tiszteletdíját kétszáz koronára szállította le. Kéri a régi óraszámnak és tiszteletdíjnak visszaállítását.

Miskolcon az önálló vallástanárság létesítését sürgeti az eddigi okokon kívül az is, hogy a r. kath. algimnáziumnak főgimnáziummá való fejlesztése már a jelen iskolai évben megkezdődött, az V-ik osztály megnyitásával s nagy a valószínűség, hogy az iskola teljessé válása esetén benne a ref. vallásu növendékek megszaporodnak, akiknek vallásos oktatását nem lehet, nem szabad akkor is más felekezeti hitoktatóra ruházni.

Eperjes hitoktatót cserél, amennyiben az eddigi nagybuzgóságu Frenczel Bertalan Szászfára választatván meg lelkésznek, eddigi működése helyét, nagy sajnálatunkra, odahagyja. Nemesen töltötte itt be feladatát, megérdemli őszinte elismerésünket.

Kérem a főtiszt. egyházkerületet, hogy múlt őszi közgyűlésünk 20. sz. határozatának 1. pontját, mely a ref. vallásoktatásban nem részesülő gimnáziumi tanulók megkonfirmáltatásáról intézkedik, méltóztassék szigorúan venni és annak végrehajtását az esperes urak által erélyesebben ellenőriztetni, mert jelenleg erről csak a felsőzempléni egyházmegye adott be jelentést.

Végül jelentem, hogy az 1903. évi konventi ülés (44. p.) és az ugyanazon évi, őszi egyházkerületi gyűlés (13. p.) rendelkezése s legutóbbi őszi közgyűlésünk megújított határozata (20. 3.) ellenére, a tantárgyak és tankönyvek megválasztásában, különösen a polgári iskolában, egyes hitoktató urak teljesen önkényesen járnak el. Így tanítják Laky, Kis József, Jancsó, Tóth Pál, Thury Etele könyveit, holott ezek a könyvek azon a fokon, ahol használatnak, a célnak meg nem felelhetnek, de az egyházkerület különben is megjelölte a használandó kézikönyveket; a konvent pedig a polgári iskolák tananyagául a Bibliaismertetést, a Hit- és Erkölcstant s az Egyháztörténelmet állapította meg. Méltóztassék megkövetelni az ehhez való pontos alkalmazkodást. És miután 1903. óta is újabb és használhatóbb kézikönyvek jelentek meg erre a célra: méltóztassék az 1903. évben kiküldött bizottságot, néhány új taggal kiegészítve, a legmegfelelőbb kézikönyvek újabb kiválasztására utasítani s az így kiválasztott tankönyvek kötelező használatát elrendelni.

Részletes jelentésem a következő:

1. *Dobsina.* a) Az állami polgári fiúiskolába járt 19 ref. növendék, (tavaly 18), akik közül csak ötnek a szülei laknak Dobsinán. A vallásórák az egész éven át pontosan megtartottak. Az osztályok csekély népességére való tekintetből az I. II-ik osztály és a III. IV-ik osztály együtt tanult; az előbbi Kovácsy Bibliai vallástanát, az utóbbi Kovácsy Hittanát. Ezenkívül két hetenkinti félóraban a két csoport együtt éneket is tanult. A vizsga eredménye dicséretes. b) A polgári leányiskolába járt 29 ref. növendék (tavaly 27.) (I. oszt.-1, II. o.-14, III. o.-7, IV. o.-7.). Ezek közül csak egyeseknek a szülei laknak Dobsinán. A heti 2 órát itt is pontosan megtartották. Az I—II. oszt. a Kovácsy Bibliai Vallástanát, a III—IV. oszt. a Gergely Egyháztörténetének reformáció utáni részét tanulta kitünő eredménnyel. A tanítást mindkét intézetben Szombathy László polg. isk. tanár végezte a szokott buzgósággal s különösen az énektanításnál igen szép eredménnyel. Vallásvizsgái biztos Réz László rozsnyói lelkész volt.

2. *Eperjes.* Az állami tanítónőképző intézetben 22 növendéket (tavaly 27-et) tanított Frenczel Bertalan missiói lelkész oly szép eredménnyel, hogy növendékei mind a négy osztályban egytől-egyig kitünő vizsgálatot tettek. A tanítónőjelöltekkel együtt 5 elemi iskolás ref. gyermek is vizsgázott, kiket szintén a missiói lelkész oktatott. Vizsgái biztos volt Révész Kálmán.

3. *Kassa.* A r. kath. főgimn. 40, az állami főreáliskola 24, az áll. felsőbb kereskedelmi iskola 7, a polgári fiúiskola 40 növendékét, összesen tehát 111-et (tavaly 124-et) Makay Kálmán segédlelkész oktatta a hittani tárgyakra, $8+1+2=11$ heti órán. Vizsgái biztos Révész Kálmán volt, az eredmény pedig — jölehet a segédlelkész még csak kezdő hitoktató — igen kedvező és elismerésre méltó.

Az állami felsőbb leányiskola 31 növendékét heti 3 órán Révész Kálmán tanította. Miután ebben az intézetben, miniszteri intézkedés folytán, záróvizsgák ez év végén nem tartottak: a kiküldött vizsgái biztos, Naményi Gyula főgondnok úr, külön jelentést nem tehetett az évvégi eredményről.

4. *Homonna.* A polgári fiúiskolában volt 12 növendék (7. ref. 5. ev.), magánvizsgát tett 3 ref. 2 ev.; a felsőkereskedelmi iskolában 7. (4. ref. 3. ev.); faipari szakiskolában 5. A három tanintézetben a heti óraszám 5. Tanulták az egyházkerület által kijelölt tankönyveket és énekeket igen kiváló eredménnyel. Janka Károly lelkész úr buzgalma minden elismerést megérdemel. Vizsgái biztos Péter Mihály gálszécsi lelkész volt.

5. *Miskolc.* a) A felsőkereskedelmi iskola három folyamában volt összesen 35 ref. növendék, akik az egyházkerületileg megállapított tananyagot és tankönyveket tanulták, még pedig a felső folyamon jó közepes, a középsőn kielégítő s az alsón jeles eredménnyel. A tanítók évközben többször változtak, új állomásra költözvén. Novemberig tanított Román Ernő, november s decemberben Almássy Lajos, januártól kezdve pedig Tóth József segédlelkész; mindannyian nagy buzgósággal és odaadással.

b) A polgári fiúiskola meglehetősen népes, 100 ref. növendékkal. A kerületileg megszabott könyveket tanulták jó eredménnyel. Bár az alsóbb osztálybeliek szembetűnő alacsony értelműek s erkölcsi tekintetben is sok fogyatkozást árultak el, mert az iskolai fegyelmezés nem kifogástalan. Vallást tanítottak eleinte Román Ernő, később Tóth József segédlelkész.

c) A polgári leányiskolában jeles az eredmény, ami részint a tanárok buzgalmának, részint a leánygyermek nagyobb szorgalmának tulajdonítható. A kiszabott tananyagot dolgozták fel. Létszám volt 28, jóformán mind I. osztálybeli. Vallást tanított Román Ernő és Tóth József.

6. *Rimaszombat.* Az állami polgári leányiskolának volt 35 ref. növendéke, akiket heti négy órán (I—II. együtt és III—IV. oszt. szintén együtt) Bódi Dénes segédlelkész oktatott kiténő eredménnyel. Hetenkint külön egy órán éneket is tanultak Szücs György ref. kántor vezetése alatt. A téli hónapok kivételével a vasárnapi istenitiszteleteken is részt vettek egy-egy tanítónő kíséretében. Az egyházkerületileg megszabott tankönyveket használták s ezenkívül sok énekszöveget is betanultak. Vizsgai biztos Czinke István volt.

7. *A rozsnyói ág.* h. ev. főgimnázium és polgári leányiskola ref. növendékeit Réz László lelkész ez évben is a szokott nagy buzgósággal és kiváló eredménnyel tanította a kiszabott tantárgyakból; a főszílyt mindenütt az értelemre és a kálvinista öntudat fejlesztésére fordítva. Növendéke volt a gimnáziumban 41, a polgári leányiskolában 14. A róm. kath. gimnáziumban, hogy tanultak-e ez évben ref. vallású tanulók: arról a jelentés nem tesz említést.

Vizsgai kiküldött Hubay Kálmán szuhafői lelkész.

8. *Sátoraljai hely.* a) A r. kath. főgimnáziumban tanult 57. növendék, (tavalý 56.) jó eredménnyel, a sárospataki tankönyvekből. Minden osztály heti 2—2 órában nyert oktatást Marton János segédlelkésztől. Ugyanő tanított

b) az áll. polgári leányiskolában is 39. (tavaly 35.) növendéket hasonló jó eredménnyel. A leánynövendékek ezenkívül egyházi énekeket is tanultak Szalay Bétától, a ref. egyház vallás-tanítójától. A gimnáziumnál nincs kitüntetve, hogy részesültek-e énektanításban.

A polgári iskola most sem alkalmazkodott az egyházkerületileg megszabott tananyaghoz és tankönyvekhez, amennyiben az egyháztörténet tanítását ez éven is mellőzte. Vallásvizsgái biztos: Fejes István.

9. *Eger.* *a)* A zárdabeli iskolába járt 15 leány, *b)* az áll. felsőbb leányiskolába 1. *c)* a polgári leányiskolába 2. *d)* a cyst. rendi főgimnáziumba 13 s *e)* az állami főreáliskolába 25 ref. fiú növendék. Az összes intézetekbe tehát 56, akik a következő kézikönyveket használták: I—II. osztály Kovácsy Bibliai vallástanát és Jancsó Konfirmációi Kátéját; III—IV. oszt. Kis József Hit- és Erkölcsstanát s Jancsó Kátéját; V—VI. oszt. Kovácsy Egyháztörténetét; VII. oszt. Tóth Pál Erkölcsstanát; VIII. oszt. Thury Etele Magyar Prot. Egyh. történetét.

A jelentés szerint, melyet Kerekes Zsigmond maklári lelkész terjesztett be, a vizsgán az összes növendékek meglepő szép eredményt mutattak fel.

10. *A sárospataki* áll. tanítóképezdének volt 76 ref. növendéke, (tavaly 71.) az egész ifjúságnak majdnem $\frac{2}{3}$ -ad része. Az I. o. Gergely S. Szabó Egyháztörténetét, II. o. Batizfalvy Bereczky Biblia ismertetését és Sólyom Szimbolikáját, a III. o. Kiss Áron Vallástanítási Módszertanát, a IV. o. Csiky Lajos Egyházalkotmányát és Egyházi szertartástanát tanulta a Harsányi István kitünő vezetése alatt, kitünő eredménnyel. Ezenkívül a Biblia és az Énekeskönyv, mint segédkönyv mind a négy osztályban szerepelt.

11. *Ungvár.* *a)* A kir. kath. főgimnáziumban és *b)* az állami alreáliskolában tanult összesen 45 ref. növendék, *c)* az állami polg. leányiskolában 40, *d)* a gör. kath. fitanítóképzőben 14, a gör. kath. nőtanítóképzőben 3. A gimnázium és reáliskola I., II-ik osztálya tanult Bibliai vallástant; a III. osztály Hittant, a IV. osztály Erkölcsant, az V—VI. osztály Egyháztörténetet. A polgári leányiskola I—II. osztálya tanult Egyháztörténetet, a III. osztály Hittant, a IV. osztály Erkölcsant. A nőképezdészek a polgári leányiskola növendékeivel, a fikepezdészek a gimnázistákkal tanultak együtt. Pataki Pál vallásvizsgái biztos jelentése szerint az eredmény kitünő volt. Az éneklésre és az alkalmi énekversek betanítására kiváló gond fordított.

12. *Tokajban* is létesült már pár év óta állami polgári fiúiskola, amelynek a lefolyt évben 23 ref. növendéke volt, kiket Horváth János helybeli lelkész oktatott két csoportra osztva, hetenkint 1—1 órán. Az évi vizsga a tanárikar, gondnokság és pár presbiter jelenlétében tartatott meg. Magánvizsgát is tett 4 fiú és 1 leány. Tankönyvül a Kovácsy Bibliai Vallástanát s Hit- és Erkölcstanát használták.

13 *Sajógömör*. A sajógömöri ág. h. ev. polgári fiúiskolába járt 41 ref. növendék, akiknek ref. szellemben való vallásos oktatásáról idáig senkisésem gondoskodott. Most a gömöri ref. egyházmegye esperese kéri a főtiszt. egyházkerületet, hogy figyelmét és segédelmét erre az iskolára is terjessze ki.

Végül beterjesztem a nem ref. képezdékben végzett tanítók jelöltek vallás- és énektani képesítő vizsgálatáról Eperjesen, 1907. június 28-ikán felvett bizottsági jegyzőkönyvet, mely szerint a nevezett napon vizsgázott 18 okleveles tanító és tanítónő, a következő eredménnyel: Boldizsár Margit, kitünő; Delhányi Vilma, kitünő; Nagy Katalin, kitünő; Péterfy Julia, kitünő; Rozgonyi Jolán, kitünő; Szabó Sarolta, kitünő; Szép Erzsébet, kitünő; Tompa Ilona, kitünő; Vas Izabella, kitünő; Várady Juliska, kitünő; Darvas Gyula, kitünő; Rozgonyi János, kitünő; Csoma Zoltán, kitünő; Eperjesy Béla, kitünő; Baráth Gusztáv, jeles; Tóth Miklós, jeles; Farkas Jenő, jó; Almády István, kitünő. Mindnyájuk részére a vallás- és énektanításra jogosító oklevél a bizottság által kiállítatott.

Közgyűlésünk örömmel veszi tudomásúl e jelentésnek a vallástanítás kedvező eredményére és a hitoktatók lankadatlan buzgóságára vonatkozó részét s egyttal az előadó javaslatainak megfelelően a következő intézkedéseket teszi:

1. Felkéri elnöklő püspökét, hogy a tokaji állami polgári fiúiskola részére a heti 4 vallásóra engedélyezését s annak megfelelőleg a tanítási tiszteletdíjnak 100 koronáról 200 koronára való emelését, az ungvári áll. polg. leányiskolánál pedig az eddigi, osztályonkénti heti 2—2 óra, tehát összesen 8 vallásórának visszaállítását s annak megfelelőleg a tiszteletdíjnak 200 kor. helyett az eddig 400 koronában való kiutalását a vallás- és közokt. miniszteriumnál kieszközölni méltóztassék. Ugyancsak püspöki felterjesztés intézendő a sajó-

gömöri ág. h. ev. polgári fiúiskolába járó 41. ref. növendék után vallástanítási tiszteletdíjnak kiutalása iránt.

2. Felhívja az egyházmegyék espereseit, hogy az 1907. évi őszi gyűlés 20. sz. 1. p. jegyzőkönyvi határozatának megfelelően, utasítsák évről-évre az egyházlátogató küldöttségeket, hogy az ott elrendelt köteleységnek tegyenek eleget s a ref. vallásoktatásban nem részesülő középiskolai tanulók konfirmálását a legszigorúbban ellenőrizzék.

3. Ismételten utasítja a vallástanítókat, hogy úgy a gimnáziumban, mint a polgári iskolában a konvent által megállapított tantárgyakat tanítsák. Ez utasítás figyelmen kívül hagyását a jelen iskolai évtől kezdve feygelmi vétségnek fogja tekinteni s erről az érdekelt vallástanítókat jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

4. Fejes István elnöklete alatt kiküldi Révész Kálmánt, Csik Dánielt, Harsányi Istvánt, Réz Lászlót és Czinke Istvánt azzal a megbízással, hogy az 1903. óta megjelent vallástani kézikönyvek közül a leghasználhatóbbakat az egyes osztályok számára jelöljék ki s tavaszi közgyűlésünkre terjesszék be.

37. Olvastattak azok a felterjesztések, amelyek a lelkeszi *nyugdij-és gyámintézet*ről szóló 1904/7. évi VII. t.-c. végrehajtása iránt az összes egyházmegyéből kerületünk közgyűlésére beadattak. Ezek szerint ez a törvény a lelkeszek nagy részére elviselhetlen terhet rak, ami miatt az egyházmegyék részint a törvény végrehajtásának a felfüggesztését s annak zsinati úton való módosítását, részint a végrehajtásnak a konvent által is eszközölhető enyhítését kérelmezik.

Egyházkerületünk közgyűlése a beadott különböző indítványok elfogadásával, arra kéri az egyetemes konventet, hogy az 1904/7. évi VII. t.-c. végrehajtását akként méltóztassék eszközölni, hogy az érdekelt terhei elviselhetők s ez által az intézmény működése igazságos, méltányos és áldásos legyen. Jelesül:

1. Annak megállapítása mellett, hogy a belépés minden rendes vagy missziói lelkészre nézve legkésőbb 1908. évi január 1-ső napjáig kötelező, mondja ki az egyetemes konvent, hogy annak megállapítását, hogy

nyugdíjba beszámítandó éveit 1908. január 1-től, vagy az országos özvegyárva-gyámintézet keletkezésétől, vagy rendes lelkészi szolgálatának kezdetétől, vagy segéd-, helyettes-lelkészi, tanári minőségben eltöltött évei kezdetétől kívánja-e számíttatni: — minden rendes vagy missziói lelkész szabad elhatározásától teszi függővé.

2. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy azok, akik a jelenben kápláni, vagy helyettesi, vagy tanári éveiket nyugdíjjogosultságuk szempontjából mind be nem számították, feljogosíttatnak arra, hogy ez iránt való szándékukat később, a járulékok utánfizetése mellett megvalósíthatják.

3. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy a törvény 8-ik szakasza 2-ik pontjában felsorolt segéd- és helyettes-lelkészi vagy tanári évek beszámításánál az összes nyugdíjintézeti járulékok és 4°/_o-os kamataik csak azon esetre számítandók, ha ezen beszámíttatni kért évek az országos gyámintézet megalakulása utáni időre esnek részben vagy egészen, míg ha a beszámíttatni kért évek azon időre esnek, amikor még az országos gyámintézet nem létezett: pótdíjak nem számíttandók.

4. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy az intézet azon rendes tagjainak belépési járuléka után, kik szolgálati éveiket az országos gyámintézet létesítése, vagy rendes lelkész, vagy segéd-, helyettes-lelkészi, tanári éveik kezdetétől kívánják számíttatni s ezen belépési járulékot öt év alatt befizetni: ezen öt év alatt késedelmi kamat nem számítható.

5. Negyven évnél hosszabb szolgálat után nyugdíj nem lévén számítható, mondja ki az egyetemes konvent, hogy az intézet azon tagjai, kik 40 vagy több szolgálati év után fizetik be belépési és évjáradékaikat, tovább nem kötelezhetők évi járulék fizetésére.

6. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy minden rendes tagot azon összeg után illeti meg a nyugdíj, amely összeg után fizette gyámintézeti járulékait, akik ezután lépnek be, vagy nem voltak tagjai a gyámintézetnek, azon összeg után, amely után nyugdíjintézeti belépési és évi járulékaikat fizetik.

7. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy a férj

halála esetére az özvegy évjáradékából magasabb összeg le nem vonható, mint amennyit az országos özvegy-árva-gyámintézet alapszabályainak 6-ik szakasza rendel s ez is csak az esetben, ha a férj nyugdíjintézeti belépési járulékában ennek megfelelő összeget nem fizetett volna még be.

8. Azon esetre, ha egy családban hatnál több neveltetési vagy gyámolítási segélyre igényel bíró árva van, ezeknek esetről-esetre leendő segélyezése iránt intézkedjék az egyetemes konvent.

9. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy ha a nyugdíjintézeti tag, aki az özvegyárva-gyámintézetnek eddig is jogosított tagja volt, 1914. január 1-je előtt, tehát a nyugdíjtörvény gyakorlatba léptetése előtt, az átmeneti idő alatt hal meg, családjának az általa a nyugdíjintézetre addig tett befizetések kamat nélkül visszatéríttessenek.

10. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy a nyugdíjtörvény III. fej. 22. §-a b) pontjában foglalt intézkedés enyhíttessék olyformán, hogy a fegyelmi úton állásától nyugdíjigénye nélkül megfosztott nyugdíjintézeti tag felesége és gyermekei özvegynek és árváknak tekintessenek és úgy részesüljenek a nyugdíjintézet jótéteményeiben.

11. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy a nyugdíjintézeti járulékok befizetésének határideje szept. 1-ről nov. 1-re tétessék át.

12. Mondja ki az egyetemes konvent, hogy a lelkészi állás megüresedése esetén, azon egyházakban, hol a lelkész fizetékieskiegészítésben részesül, az állás betöltéséig az egyházak csak az 1894. évi Jelentő-ívekben kimutatott összeg után kötelesek a 2°/_o-os évdíjat fizetni.

13. Egyetemes konvent kérje fel a vallás- és közoktatásügyi miniszter urat, hogy az 1898. évi XIV. t.-c. 11. §-ának II. fej. 1. pontja értelmében a lelkészi nyugdíjintézeti járulékokat a lelkészi fizetésből levonásba hozni s azt ennek megfelelően kiegészíteni méltóztassék.

38. Olvastatott az egyházkerületi tanügyi bizottság következő jegyzőkönyve :

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a tiszáninneni református egyházkerület tanügyi bizottságának 1907. szept. 23-án Sárospatakon megtartott ülésében.

Jelenvannak :

Czinke István, mint a tanügyi bizottság lelkészi, Meczner Béla, mint a tanügyi bizottság világi elnöke, Kovács Béla, Szent-Imrey Gyula, Vita Károly, Halászy József, Fogarassy Jenő, Bálint Dezső, Gérecz Károly, Bodnár István, Gööz Ferenc, Kádár János, Buzi Márton, Bodor István, Becske Bálint, Tóth Kálmán, Dr. Óváry Pál, Varga József, Szüics István, Minay István, Dombi László, Hodossy Béla, Buza János, Dr. Rácz Lajos ; Fodor György, egyházkerületi tanügyi bizottsági jegyző.

1. Czinke István egyházi elnök a tanügyi bizottság összegyűlt tagjait szívesen üdvözlőlvén,

az ülést megnyitja.

2. Olvastatott a tanügyi bizottság előadójának jelentése az egyházkerület népiskoláiról s azoknak statisztikai adatai az 1906/7-ik iskolai évről, mely megnyugtató képet ad népiskoláink állapotáról.

A jelentés tudomásul vétetik s annak statisztikai részét az egyházkerületi jegyzőkönyvbe leendő felvételeire ajánlja a bizottság.

3. Miután előadó a statisztikai adatok összeállításánál arról győződött meg, hogy a munkálat alapját képező „E” minták összeállításánál nem egyöntetűen járnak el az egyházmegyei tanügyi bizottsági elnökök, amennyiben némelyek felveszik a mindennapi és ismétlő tankötelesek közzé azokat, kik gimnáziumba, polgári, ipariskolába járnak, mások ellenben ezeket a tanköteleseken felül tüntetik fel,

tisztelettel kéri fel bizottságunk a főtiszteletű egyházkerületet, miszerint a nyomtatvány világos utasítása szerint egyöntetűen járjanak el, fölvéve a tankötelesek létszámába azon 6–12 éves, illetve 12–15 éves tanköteleseket is, akik középfokú iskolába, gimnáziumba,

polgári avagy iparos iskolába járnak. S tartják meg az utasítás azon rendelkezéseit is, hogy az adatok összegezendők s a Szabályrendelet 73. §-át, mely az „E” táblázat beküldésének határidejéül augusztus 15-dikét állapítja meg.

4. Miután a statisztikai táblázat szerint némely egyházmegyében, de különösen Alsózemplénben feltűnő nagy az iskolába nem járt tankötelesek s az ismétlő tankötelesek száma s miután Alsózemplén ennek orvoslására tudtunkkal lépést nem tett s az iskolába nem járó ismétlő tankötelesek erősebb szorgalmazására a többi egyházmegyék sem intézkedtek:

tisztelettel kéri fel bizottságunk a főtiszteletű egyházkerületet, hogy népnevelésünk jól felfogott érdekében hívja fel az egyházmegyéket intézkedés és jelentéstételre.

5. Az előadó jelentéséből szomorúan vesz tudomást bizottságunk arról, hogy az ismétlő iskolai olvasókönyveket még a gazdagabb egyházak s jobbmódú szülők sem akarják beszerezni.

tisztelettel kéri fel a tanügyi bizottság a főtiszteletű egyházkerületet, hogy az ismétlő iskolai olvasókönyvek megszerzését az egyházmegyék útján ne csak kötelességükké tegye a presbiteriumoknak vagy iskolaszékeknek, hanem utasítsa az illető iskolai hatóságokat arra is, hogy a könyvmegvételétől vonakodó szülőkön annak árát, ha másként nem lehet, a polgári hatóság útján is hajtsák be.

6. Miután egyházkerületünkben még mindig sok iskola van melyeknek felszerelése nem kellő, ami pedig a sikeres tanítást igen nehezé teszi,

tisztelettel kéri fel bizottságunk a főtiszteletű egyházkerületet, hogy a konvent útján kéresse fel a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztériumot, hogy szegényebb iskoláink felszereléssel a misztérium által láttatnának el s a kérvények ne küldetnének vissza azzal, hogy a rendelkezési alap kimerült, ezért nem segíeyezhető.

7. Tanügyi bizottságunk magáévá tevén az alsóborsodi egyházmegyének azon indítványát, hogy a nagyobb iskolákban, az eredményesebb tanítás végett szükségesek a fali olvasó táblák,

tisztelettel kérjük fel a főtiszteletű egyházkerületet, miszerint szólítsa fel a Sárospataki Irodalmi Kört, hogy azily falitáblák előállításáról gondoskodjék.

8. Alsóborsod jelenti, hogy a népiskolai tankönyvekhez szeptember hóban több évi felszólamlásuk dacára sem juthatnak s a könyvekhez való könnyebb juthatás végett kéri, hogy vidéki könyvraktárak állíttassanak s azok a vidéki könyvkereskedőknek adott 20%-os kedvezményben részesüljenek.

Bizottságunk tisztelettel kéri fel a főtiszteletű egyházkerületet, hogy a gazdasági válságtmány útján ennek a haladást gátló oknak vessen már véget s egyúttal javaslatlattételre szólítsa fel a megyei tanügyi bizottságot, hogy szükségesek-e s ha igen, hol állíthatók fel e vidéki könyvraktárak?

9. Az 1904—7. évi egyházi törvénykönyvünk végrehajtásáról szóló egyházkerületi útasítás a VI. t.-c. 13. §. értelmében útasítja az egyházmegyei s kerületi tanügyi bizottságokat, hogy a tankönyvekre és taneszközökre nézve javaslataikat terjesszék be a tavaszi egyházkerületi gyűlésre.

Bizottságunk megtoldatni kívánja ez útasítást azzal, hogy 1906. évi őszi egyházkerületi gyűlésünk jegyzőkönyvének 45. tb. 15. pontjának szem előtt tartásával.

10. A VI. t.-c. 30., 31. §-ának végrehajtására vonatkozó egyházkerületi útasítás fölhivta tanügyi bizottságunkat, hogy a tanítóválasztás módozatai, a tanítói hivatalról való lemondás és változások s a beteg tanítók helyettesítése tárgyában a ma fennálló egyházkerületi szabályrendeleteinket nézze át s azoknak esetleges módosítása iránt terjesszen véleményes javaslatot mostani egyházkerületi gyűlésünk elé. Miután újabb egyházi törvényeink

az egyházkerületi szabályrendelet megváltoztatását s az újabb törvényekkel összhangba hozását követelik,

tisztelettel kéri fel bizottságunk a Főtiszt. Egyházkerületet, hogy e munkálat megtételére egy szűkebbkörű bizottságot nevezzen ki, amely bizottság munkálatába felvenné a f.-borsodi egyházmegyének általunk elfogadásra ajánlott következő indítványait is:

a) az 1907. XXVII. t.-c. 1. §. szerint a tanító köztisztviselő;

b) a szabályrendelet 49. §. b) pontja kiegészítendő ezzel: „azonban ez nem zárja ki, hogy az elnök is kérdéseket tehessen.“

c) általában, hol szabályrendeletünkben egyházi s világi törvényeinkre hivatkozás van, ez mindig az érvényben levő újabb egyházi s állami törvényeinkre hivatkozással történjenek.

11. Amennyiben az 1907. évi XXVII. t.-c. 33. §. ekképen intézkedik, bármilyen jellegű elemi népiskolánál magyar nyelvű és csak olyan nyomtatványminták: iskolai-fölvételi, előmeneteli és mulasztási naplók, mulasztási kimutatások stb. használandók és alkalmazhatók, amelyek a vallás- és közokt. miniszter által megállapított összes rovatokat tartalmazzák, a gömöri egyházmegye indítványa folytán is tisztelettel kéri fel bizottságunk a főt. egyházkerületet,

hogy gondoskodják megfelelő rovatos ıvek készítésérıl, vagy engedje meg, hogy az iskolai elıljáróságok az állami nyomdából szerezhessék be az idézett §-ban jelzett nyomtatványokat s ezek az 1908/9. iskolai évben már használatba vétessenek.

12. Egyházkerületünk 1905. évi ıszi közgyűlésének 31. g) jegyzıkönyvi pontjával útasította az irodalmi kört, hogy az új állami tanterv szem elıtt tartásával *új tantervet készítsen*. Ez irodalmi kör beterjeszti az általa fölkért bizottság megállapodását a készítendı tantervre, melyben indítványozza, hogy fogadtassék el az állami tanterv a hozzáfűzött örökbecsű útasításokkal s mindkettı a mi speciális viszonyainknak megfelelően dolgoztassék át, vagyis készítessek hozzá vallástani rész; 2. a tananyag tanórákra osztva határozottabban állapíttassék meg; 3. az olvasókönyvek tananyagába megfelelı számú protestáns, különösen pedig református tárgyú olvasmányok is vétessenek fel; 4. a történelmi részben a prof. egyházat érdeklı események bıvebben tárgyalassanak.

Az irodalmi kör jelenti, hogy az ez irányban kidolgozott tanterv készen van s kéri az engedélyt a kinyomatásra, hogy ez hozzászólás végett az egyházmegyék tanítóinak s tanítótestületeinek megküldhető legyen.

Tanügyi bizottságunk a tantervkészítő-bizottság által körvonalozott elvek szerint készített tantervhez hozzájárul s pártolólág terjeszti fel a főt. Egyházkerülethez azon hozzáadással, hogy nemcsak vallástani, hanem énektanításra vonatkozó rész is foglaltassék benne, ezek négy évfolyamra is osztassanak fel s az államtantervben felvett néhány óra helyett e felekezeti tantárgyakra nagyobb gond fordítván, az órarendben több óra vétessék fel s az így kinyomatott tanterv ne csak a tanítótestületekhez, de a tanügyi bizottságokhoz is küldessék meg.

13. Az irodalmi kör 1905. évi egyházkerületi gyűlésünk jegyzőkönyvének 31. e) pontjára jelenti, hogy miután a Csontos-féle magyar történelem helyett új könyv készítésére fölhívó pályázat a bírálók véleménye szerint eredménnyel nem járt s a kezelőbizottság jelentése szerint raktáron még. annyi van e könyvből, hogy az ez évi szükségletet fedezni fogja s hogy az 1908/9. isk. évben új tankönyv álljon rendelkezésére, erre a lépéseket megtette oly formán, hogy ha sikerült munka nem lenne, a régi Orbán-féle történelmet dolgoztatja át; javasoljuk,

hogy helyeslőleg vétessék tudomásúl e jelentés.

14. A vallástevő Kátéra nézve véleményadásra szólítván föl Egyházkerületünk az irodalmi kört. E felhívásra jelenti, hogy e Kátét nem tekinti az Irodalmi Kör sajátjának s átdolgozására nézve javasolja, hogy bocsásson a főt. Egyházkerület oly összeget az Irodalmi Kör rendelkezésére, hogy az esetleg a leghivatottabb erőt is méltányos pályadíjban részesíthesse.

Tanügyi bizottságunk tisztelettel kéri fel a főt. Egyházkerületet, hogy szólítsa fel az Irodalmi Kört a pályázat kiírása előtt, hogy adjon véleményt arra nézve, miféle elv szem előtt tartásával írassék e könyv s milyen

terjedelemben s tegye javaslatba azon összeget, melyet e könyv díjazásánál méltányosnak tart.

15. Tekintve, hogy az 1907. évi XXVII. t.-c. végrehajtására vonatkozó útasítás 25. §. szerint a fizetéskiegészítésért s korpótlékért folyamodó iskolafentartó testületek rendkívüli sok munkával vannak megterhelve, mikor mintegy 26 különböző okmány kiállítása s beszerzése szükséges az államsegély elnyeréséhez.

Tisztelettel kéri fel tanügyi bizottságunk a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlést, hogy a konvent elnöksége által kérje fel a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztériumot, hogy ezen okmányok beküldését csak abban az esetben kívánja beterveztetni a közig. bizottsághoz, ha oly egyházak kérnék a fizetéskiegészítést vagy korpótlékot, melyeknek tanítói eddig még ily segélyekben nem részesültek ; míg ellenben, ha valamely iskola tanítója fizetéskiegészítésben s korpótlékban részesült, ne kívántassék több, mint az egyház presbitériumának kérvénye s a tanító okmányai.

K. m. f.

MECZNER BÉLA,
világi elnök.

CZINKE ISTVÁN,
papi elnök.

Jegyezte :

FODOR GYÖRGY,
e. k. t. b. előadó.

A tiszáninneri egyházkerület népiskoláinak táblás kimutatása az 1906 7-ik iskolai évről.

Az egyházmegye		Iskolaköteles 6—12 évig			iskolába járt a 6—12 éves ref. tankötelesek közül														
					saját iskolánkba			más vallású iskolába			községi és állami iskolába			Középfokú iskolába, al- gimn., polg. fiú és leány- iskola stb.			Összesen		
neve	lélek- száma	fi	nő	össze- sen	fi	nő	össze- sen	fi	nő	össze- sen	fi	nő	össze- sen	fi	nő	össze- sen	fi	nő	össze- sen
Abauj	36023	2188	2191	4379	1793	1739	3532	30	29	59	284	354	638	99	111	110	2107	2122	4229
Alsóborsod	66722	3650	3582	7232	3090	3073	6163	34	29	63	327	205	532	104	62	166	3555	3369	6924
Alsózeplén	53327	3515	3362	6877	2854	2681	5535	36	45	81	298	270	568	20	14	34	3208	3010	6218
Felsőborsod	29455	1893	1847	3740	1751	1729	3480	4	1	5	112	114	226	4	1	5	1871	1845	3716
Felsőzeplén	14151	957	823	1780	700	662	1302	7	6	13	226	192	418	6	1	7	939	801	1740
Gömör	29525	1886	1872	3758	1607	1531	3138	6	4	10	219	280	499	7	4	11	1839	1819	3658
Torna	9984	673	622	1295	632	589	1221	1	1	2	33	30	63	4	—	4	670	620	1290
Ung	26875	1821	1781	3602	1249	1180	2429	—	4	4	507	508	1015	8	—	8	1764	1692	3456
Összesen	267062	16583	16080	32663	13676	13124	26800	118	119	237	2006	1953	3959	252	93	345	15953	15278	31231
A múlt évben	270735	16571	16073	32644	13589	13020	26609	175	168	343	2138	2041	4179	215	79	294	16117	15308	31425

Az egyházmegye neve	Nem járt iskolába			Ismétlő-iskolaköteles (12—15 évig)			Ebből iskolába jár							Nem jár							Más vallású járt hozzánk							
							ismétlő iskolába helyben			polgári iskolába			iparos iskolába		gimnáziumba		Nem jár			római és görög kath.		ág. h. ev.		izraelita		Összesen		
	fi	nő	össze- sen	fi	nő	össze- sen	fi	nő	össze- sen	fi	nő	össze- sen	fi	fi	fi	fi	fi	nő	össze- sen	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	
Abauj ...	81	69	150	876	848	1724	722	738	1460	24	11	35	80	75	154	110	264	293	293	47	24	58	75	398	392			
Alsóborsod ...	95	213	308	1249	1284	2533	906	966	1872	51	30	81	108	30	204	238	442	71	69	3	9	31	40	105	118			
Alsózeplén	307	352	659	1372	1316	2688	792	790	1582	28	18	46	60	76	416	508	924	140	122	11	7	76	101	227	130			
Felsőborsod...	12	12	24	655	753	1408	609	721	1330	—	3	3	2	10	34	29	63	77	59	19	16	21	30	117	105			
Felsőzeplén	18	22	40	266	247	513	242	230	472	2	4	6	4	12	24	17	41	103	84	29	10	58	68	190	162			
Gömör ...	47	53	100	757	763	1520	697	737	1434	15	9	24	22	10	13	17	30	195	162	71	63	47	40	313	265			
Torna ...	3	2	5	264	269	533	260	268	528	—	—	—	—	3	1	1	2	34	34	2	1	10	8	46	43			
Ung ...	57	89	146	732	761	1493	641	668	1309	—	2	2	3	16	72	91	163	191	179	1	2	64	87	256	268			
Összesen...	620	812	1432	6171	6241	12412	4869	5118	9987	120	77	197	279	234	918	1011	1929	1104	1002	183	132	365	449	1652	1583			
A múlt évben	454	765	1219	6112	6086	12198	4957	5035	9992	68	72	140	647	183	509	979	1488	1174	982	149	133	330	434	1653	1549			

Egyház- megye	A t a n i t ó											A z i s k o l a																
	férfi	nő	rendes	ideiglenes lelkész-tanító	okleveles	nem okleveles	rendes fizetése		korpótléka		lakása		a tanterem					szellemi állása										
							az egy- háztól	az államtól	az egyháztól	az államtól	jó	rossz	VI	V	IV	III	hány tantermű?	törvényszerű	állá- pota	iel- szerelése	hiányos	kittünő	dicséretes	jó	elegendős	gyenge		
																											kor.	kor.
Abauj	71	3	74	1	—	74	1	31298	20685	50	—	8200	60	11	61	11	4	1	76	68	8	32	42	35	26	4	10	1
Alsóborsod	71	12	82	1	1	83	1	81526	6329	12	—	10100	73	8	52	1	6	—	86	77	9	52	32	35	27	15	6	1
Alsózemplén	76	10	78	5	3	76	7	56437	16234	—	600	8100	67	11	55	20	7	3	85	68	17	24	61	29	32	8	12	1
Felsőborsod	69	1	54	3	4	54	3	47855	7958	50	200	7300	45	11	48	5	2	—	59	46	13	18	38	27	23	4	3	1
Felsőzemplén	28	2	26	4	—	27	30	14474	11158	—	—	1600	29	1	20	7	8	3	30	27	3	20	10	12	18	9	5	—
Gömör	69	3	64	7	1	64	8	46159	10943	20	—	6900	63	8	64	6	2	—	72	52	20	8	64	30	21	13	7	—
Torna	26	—	20	6	2	20	6	15931	4764	—	—	2700	13	12	19	6	1	—	26	16	10	12	14	7	9	5	3	2
Ung	36	2	36	1	1	37	1	28012	6560	—	—	4600	32	7	27	7	4	—	39	30	8	7	31	11	13	6	5	1
Összesen	446	33	434	28	12	435	30	321724	84632	32	800	49500	382	69	346	63	34	6	473	384	91	173	292	186	169	64	51	7
A múlt évben	458	29	415	41	32	404	43	335478	81745	40	600	50800	378	80	307	80	54	6	469	357	111	164	299	178	180	52	66	8

Egyház- megye	Hány új iskola ál- lított a lefolyt isk. évben?	Hány iskolát adtak át a le- folyt évben		Mennyi volt az átadott iskolai vagyon?		Mennyi az anya és leány- egyházakban		Mennyi a			Hány tanítói állás van üresedésben?	Az iskola fenn- tartására fordított összeg (a tanítói fize- tésen kívül):	
		az állam- nak?	a község- nek?	K	f.	az áll- lami	a köz- ségi	külön fiú	külön leány	vegyes		K	f.
Abauj --- ---	—	—	—	—	—	14	1	—	—	76	1	15589	13
Alsóborsod --- ---	—	—	—	—	—	2	1	8	9	52	2	11741	56
Alsózemplén --- ---	1	—	—	—	—	6	1	11	10	64	—	750	—
Felsőborsod --- ---	—	—	—	—	—	1	2	—	—	56	—	146	—
Felsőzemplén --- ---	1	—	—	—	—	6	9	1	1	30	—	14109	—
Gömör --- ---	2	—	—	—	—	5	5	2	2	68	—	3580	09
Torna --- ---	—	—	—	—	—	2	—	—	—	26	—	1369	17
Ung --- ---	—	—	—	—	—	25	3	—	—	38	—	3356	16
Összesen --- ---	4	—	—	—	—	61	22	22	22	410	3	50641	11
A múlt évben ---	3	—	—	—	—	62	16	19	20	414	5	51763	89

Közgyűlésünk a tanügyi bizottság javaslatait elfogadja s határozati erőre emeli. Ebből folyólag:

a) Felhívja az egyházmegyék tanügyi bizottsági elnökeit e jegyzőkönyv 3-ik pontjának szigorú szemelöltő való tartására.

b) Utasítja az egyházmegyéket az ismétlőiskoláztatás pontosabb ellenőrzésére (4. p.) és az ismétlő-iskolák köteleseknek Olvasókönyvvel való ellátására (5. p.)

c) Az egyetemes konvent útján felír a közokt. miniszteriumhoz a szegényebb iskoláknak ingyen taneszközökkel való ellátása iránt. (6. p.).

d) Felhívja az Irodalmi Kört, hogy a Nagy Sándor-féle ABC-hez fali olvasóablakot is készíttessen (7. p.).

e) Utasítja a főiskolai gazdasági választmányt, hogy az évről-évre megújuló panaszok útján gondoskodjék valahára a népiskolai tankönyveknek kellő időre való elkészítéséről és szállításáról (8. p.).

f) Nyilatkozatra hívja fel az egyházmegyéket: szükségét látják-e a mai fejlettebb postai és közlekedési viszonyok között is annak, hogy egyházmegyéjük egyes pontjain az Irodalmi Kör népiskolai kiadványaiból vidéki könyvraktárak és elárusító helyek állíttassanak fel? s ha igen, jelöljék meg ezeket a szükséges és alkalmas pontokat (8. p.).

g) Az egyházi VI. t. c. 13. §-a értelmében az egyházmegyék tanügyi bizottságai tegyenek tavaszi közgyűlésünkre jelentést — tekintettel különösen az 1906. évi őszi egyházkerületi gyűlés jegyzőkönyvének 45. tan. biz. 15. sz. pontjára — az iskoláikban használatban levő tankönyvekről és taneszközökről. (Lásd „Utasítás“ 8. §. 3.).

h) A tanügyi bizottság jegyzőkönyvének 10. pontjában kifejezett kívánság a népiskolai szabályrendelet legközelebbi kiadásánál figyelembe fog vétetni.

i) A gazdasági választmány utasíttatik, hogy az 1907. évi XXVII. t. c. 33. §-ának rendelkezése következtében gondoskodjék a népiskolai irodai és ellenőrző nyomtatványoknak olyan átalakításáról, hogy annak rovatai az állami táblázatok rovatainak megfeleljenek. Azoknak elkészültéig pedig egyházkerületünk iskoláink-

nak megengedi az állami kiadású rovatos ívek használatát (11. p.).

k) Felhívja az Irodalmi Kört a tanügyi bizottság jegyzőkönyvének 12. pontjában foglalt határozat végrehajtására.

l) Felkéri az egyetemes konvent útján a közokt. miniszter urat, hogy az eddig is államsegélyben és korpótlékban részesült tanítóktól ne kívánja mindazon okmányok előállítását, melyeket az 1907. évi XXVII. t. c. végrehajtásához kiadott miniszteri Utasítás 25. §-a előír. (15. p.). Végül

m) Egyházkertületünk pályázatot hirdet egy konfirmációi kátéra 1908. szept. 1-ig terjedő határidővel és 400 kor. tiszteletdíjjal. A káté röviden, tömören tartalmazza a népiskolai vallásoktatás anyagát, főtekintettel a hitelvi részre.

A pályázat haladéktalan kihirdetésével a püspök bizatik meg, úgyszintén a pályaművek beérkezése után azoknak megbíráltatásáról is ő gondoskodik. A bírálatokról s az esetleges eredményről vagy eredménytelenségről legkésőbb az 1909. évi tavaszi közgyűlésnek jelentés teendő.

39. Dr. Kovács Gábor miskolci ref. főgimnáziumi igazgató jelenti, hogy a jelen iskolai évre a főgimnáziumba 410 tanuló iratkozott be, akik között 2 magántanuló. Vallásra nézve: református 145, ág. h. ev. 27, róm. kath. 77, g. kath. 2, izraelita 159. Ez az arány és szám már évek óta egyenlő, a reformátusok száma nem emelkedik, de nem is fogy, bár évről-évre tapasztalható, hogy a város drágasága nagyon sok vidéki szülőt olcsó konviktusok keresésére sarkal s így, minthogy Miskolc ilyen intézettel még jelenleg sem rendelkezik, elkerüli ezen intézetünket. Ha azonban azon arányt tekintjük, amely szerint a reformátusok más felekezetek iskoláiba járnak, még mindig nagy előnye van miskolci főgimnáziumunknak, amennyiben p. o. a helybeli róm. kath. főgimnáziumba, — bár párhuzamos osztályai is vannak, — a jelen évre 12 református tanuló iratta be magát, a mi intézetünkben róm. kath. vallású 77 van.

Egy olcsó és megfelelő konviktus felállításától még messze van az intézet, mert a Soltész Albert-féle százezer koronás alapítvány megnyitása még 30—40 év múlva sem remélhető. Épen ilyen szép, de csak reménybeli hagyományt nyert ez évben is a főgimnázium Sassy István ügyvéd mintegy 60—70 ezer koronára tehető hagyományával, midőn végrende-

letében utó örökösül ez intézetünk konviktusát nevezte ki, feltéve, hogy fiának Dr. Sassy János úrnak gyermekei nem lesznek.

Az igazgató-tanács a f. évi aug. hó 1-én életbelépett egyházi törvény vonatkozó rendelkezéseinek eleget tett és javaslatait a meghatározott időre be fogja az e.-ker. gyűlésre terjeszteni. Most pedig azt kéri, hogy az igazgató-tanács megalakítására vonatkozó VI. t. c. 98. §-a akként értelmeztesék, hogy az igazgató-tanács tagjainak száma 18-ban állapítatván meg, ezen számnak $\frac{1}{3}$ -da, tehát hat tag, a fungens tanárok közül a tanári kar által választassék, a többi 12 tagot válassza az egyház-tanács. Ugyancsak kéri, hogy ha a VI. t. c. 102. §-a értelmében, a gimnáziumok és felsőbb oktatás ügyeire is, tanügyi bizottság fog; fel-állítatni kerületünkben: abban a miskolci tanári kar is kellő számmal és arányosan képviseltesék.

Jelenti továbbá az igazgató, hogy a folyó évre már behozatott a görög-pótló tanfolyam is, minthogy a kiegészítésben levő helybeli róm. kath. gimnázium már életbe léptette, így inferioritásban az intézet nem maradhatott, — és ezt 51 ötödik osztályos közül 37 tanuló tanulja. —

A 7 és 8-ik osztályokban az Egészségtant dr. Sassy János iskolai orvos úr fogja ezután előadni. Ezekon az újításokon kívül, mint eddig, mellék-tantárgyak gyanánt a céllövés, a szabadkézi rajz, francia nyelv, gyors írás, zene és egyházi, valamint öszhangzatos ének is taníttatnak; szóval intézetünk teljesen berendezett. a kor színvonalán álló főgimnázium, mely szép és megfelelő épületével, felszerelt gyűjteményeivel, szertáraival, törekvő tanári karával a református egyetemes egyháznak, közelebről egyházkerületünknek és a miskolci ref. egyháznak becsületére válni mindig legfőbb kötelességének ismeri . . .

Kerületünk közgyűlése e jelentést örvendetes tudomásul veszi, az igazgató-tanácsnak az 1904—7. évi VI. t. c. 98. §-a értelmezésére vonatkozó felterjesztéseit helyesléssel fogadja és kimondja, hogy a kerületi közép és felsőbb iskolákra nézve megalakítandó tanügyi bizottság szervezésénél a miskolci főgimnázium tanári karára tekintettel leend.

40. Loysch Ödön rimaszombati főgimnáziumi igazgató jelenti, hogy a rimaszombati főgimnáziumba e tanévre 372 tanuló iratkozott be, kik közül 10 magántanuló. Felekezet szerint a következőképen oszlanak meg: ref. 112; ág. ev. 78; unit. 1; róm. kath. 110; gör. kath. 4; izr. 67. Az I-ső osztályban van 69, II. oszt. 49, III. oszt. 55, IV. oszt. 36, V.

oszt. 39, VI. oszt. 45, VII. oszt. 40, VIII. oszt. 29. Az első osztályba ez idén is nagy számmal jelentkeztek a növendékek, de minthogy párhuzamos osztályt felállítani nem lehetett, igazgató kénytelen volt a jelentkezők egy részét más tanintézetbe utasítani.

A vallástanításra nézve az igazgató-tanács — a tanári testület javaslata alapján — úgy határozott, hogy az iskola egyesült protestáns jellegének kidomborítása végett azokban az osztályokban, ahol az a különleges felekezeti érdekek sérelme nélkül és a két vallástanítási tanterv összeegyeztetésével lehetséges, a két protestáns felekezetnek tanítói együttesen tanítják a vallást. Ahol azonban a két vallástanítási tantervben lényeges különbség van, ott az ág. hitv. ev. és ref. vallású tanulók különválasztatnak egymástól. Osztály-összevonás, amely az eddigi helyi tantervnek legnagyobb hiányát képezte, az új tanterv szerint nincs többé, úgy hogy minden osztálynak meg van a maga külön 2—2 vallás órája. Ehez képest Gyürky Pál főesperes vallástanár tanítja az I. és a VI. osztályban az ág. hitv. ev. és a ref. vallású tanulókat együttesen; ugyanezt teszi Czinke István lelkész, vallástanár a II. és az V. osztályban. A III., IV., VII. és VIII. osztályú ág. hitv. ev. és ref. vallású növendékek külön vannak egymástól választva és külön 2—2 órán tanúlják a vallást. A vallástanárok mindegyikének az eddigi heti 8 óra helyett heti 12 órája van. Engedélyt kér az igazgató arra, hogy a vallástanítás a jövőben is ezen az alapon eszközöltessék.

A délelőtti egy húzamban való tanítás rendszerét, minthogy a múlt próbaév annak eredményes voltát minden kétséget kizárólag bebizonyította, igazgató-tanács ez évben is feltartandónak véleményezi és kéri az egyházkerületünk részéről való hozzájárulást. Pótlásul annyit kíván megjegyezni az igazgató, hogy a tanári testület szükségesnek látja a siker fokozása érdekében az ifjúságnak délutáni szigorúbb ellenőrzését és ezért elhatározta, hogy az osztálytanárok havonta legalább egyszer látogassák meg osztályuk minden egyes növendékét és a szerzett tapasztalatról minden havi értekezleten tegyenek jelentést.

Egyházkerületünk a jelentést tudomásul veszi s a vallástanításnak a bemutatott terv szerint való beosztását a jövőre nézve is engedélyezi.

41. A rimaszombati főgimnáziumi igazgató jelentésével kapcsolatban olvastatott a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület közgyűlésének, a rimaszombati egyházamban való tanítási idő behozatalára nézve hozott 86. számú jegyzőkönyvi határozata. E szerint:

„A közgyűlés a rimaszombati főgimnázium fenntartó hatóságának, mint e kérdésben közvetlenül és első sorban érdekeltnek a tanítási idő szabályozása terén tett módosító intézkedését tudomásul veszi, annak a gyakorlatban való keresztülvitelét a maga részéről az 1907/8. tanévre — a társfőhatósági joggal bíró tiszáninneri ref. egyházkerület egyező határozatának a feltétele alatt — engedélyezi, a rendszerváltozás eredményeiről az igazgatóság jelentését a tanév végén bekívánja, miről a tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatalát jegyzőkönyvi kivonatban értesíteni rendeli.“

Egyházkerületünk közgyűlése a tiszai ág, hitv. ev. egyházkerület közgyűlésének ezen jegyzőkönyvi átiratát köszönettel tudomásul veszi.

42. Olvastatott egyházkerületünk miskolci felsőbb leányiskolája felügyelő-bizottságának következő jelentése :

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés !

Szokásos jelentésünket van szerencsénk a következőkben megtenni :

A tavaszi közgyűlés óta történt nevezetesebb mozzanatokról évi értesítőnk adja meg a kellő tájékoztatást. Ezt minden kerületbeli lelkészi hivatalnak megküldtük s ezért az abban foglaltak ismételtsével nem akarjuk a főtiszt. Egyházkerületi Közgyűlés figyelmét igénybe venni, hanem ahelyett mellékeljük értesítőnknek egy példányát. Itt csak annyit említünk meg, hogy az egyházkerületi küldöttek jelenlétében június hó 17-én megtartottuk új épületünk felavató ünnepét s annak keretében *Tóth Pál* igazgató emlékét is megünnepeltük érdemeit méltató beszéd alakjában.

A folyó iskolai évet szeptember hó 8-án nyitottuk meg a szokásos módon a főtiszt. püspök úr jelenlétében. Beiratkozott az I. osztályba 48, a II.-ba 35, a III.-ba 42, a IV.-be 30, az V.-be 16, a VI.-ba 10, összesen 181 növendék. (Tavaly év végén volt 173). Ezek közül református 98, evangélikus 21, róm. kath. 21, izraelita 41.

Folyó hó 18-án megejtettük az 1906 7. isk. év záró-számadásait. Bevételeink 55052 32 koronát, kiadásaink 55019 38 koronát tettek ki. E szerint pénztári maradványunk lett 32 94 korona.

Költségvetésünkben a szorosabb értelemben vett tanintézetnél az ismert forrásokból a bevételeket 37350 koronában, a kiadásokat

37348·20 koronában irányoztuk elő és így pénztári maradványul 1·80 korona mutatkozik. Költségvetésünk reális és így az előirányzott pénztári maradvány csekélyisége aggodalomra nem adhat okot. Az internátus költségelőirányzatában azonban nehéz helyzetben vagyunk. Itt 19170 korona bevétellel szemben 23874 kor. kiadás s így 4704 kor. hiány jelentkezik.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Hogy költségvetésünkben e sajnálatos hiányt ki kell mutatnunk, valóban nekünk esik a legnehezebben; felelősségünk érzetében azonban mégsem tehetünk másképen. Az élelmi cikkeknek és tüzelő anyagnak hallatlan megdrágulása tavaly óta is oly mérveket öltött, amilyenre egyáltalában senki sem lehetett elkészülve s bizonyára nemcsak a mi háztartásunkban érezteti hatását, hanem közgazdaságunkra és egész társadalmunkra katasztrófaszerű veszedelemmel nehezedik. Természetesen ennek súlyos hatása alól intézetünk sem vonhatja ki magát.

A baj elhárítására alternatív javaslatot teszünk. A főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés *keresse meg a közoktatási kormányt azzal a kéréssel, hogy rendszeres évi államsegély nyújtásával jöjjön intézetünknek segítségére.* Igaz ugyan, hogy efelől külön országos törvények nem intézkednek, de remélhetőleg csak azért, mert felsőbb leányiskolai törvény még egyáltalában nem létezik. Másrészt pedig a középiskolákról szóló 1883-ik XXX. t.-c. jóindulatú magyarázásával az abban szabályozott államsegély reánk is kiterjeszthető, mert a felsőbb leányiskolákat legutoljára szabályozó 1903-iki miniszteri rendelet határozottan és keresett szavakkal domborítja ki a felsőbb leányiskolák középiskolai jellegét. De példátlanul se állanánk e kérésünkkel, mert az állam az Országos Nőképző-Egyesület Veress Pálné felsőbb leányiskoláját állandóan évi tizezer koronával segélyezi. Végül intézetünk régisége és úttörő munkája is erkölcsi jogcímét ad e kérésre intézetünknek. Míg ugyanis az állam 1876-ban nyitotta meg első ilyenmű intézetét, a mienk 1846-ban nyílt meg és színvonalát, tanügyi munkájának értékét az első igazgatóknak, Karacs Teréznek és Dóczy Gedeonnak a neve kétségtelenül bizonyítja.

Arra az esetre, ha a miniszter kérésünket nem teljesítheti, nem marad más hátra — és ez alternatív javaslatunknak második része — mint az *internátusi díjak felemelése száz-száz koronával.* Ez esetben egyházi állású szülők gyermekei huszonöt, világiaké harminc forintért kapnák havonként ellátásukat. Oly összegek, amelyeket nehéz ugyan kifizetni, de a mai árviszonyok mellett

túl magasaknak egyáltalában nem mondhatók. Hiszen ennél csekélyebb díjért sem magános házaknál, sem internátusokban nem lehet ma már sehol leánygyermekeket elhelyezni. A folyó iskolai év hiányának fedezésére pedig méltóztassék megengedni, hogy csekély tőkénk egy részét használhassuk fel. És hogy a súlyosabb helyzet se találjon bennünket készületlenül, méltóztassék már most beleegyezését adni abba, hogy abban az esetben, ha az államszegély kieszközölhető nem volna, a díjak felemeléséről a közönséget már a legközelebbi értesítőnk útján kellő időben tájékoztathassuk.

Ezek után egy örvendetes tényről kell megemlékeznünk. És ez az, hogy a Miskolczi Ref. Női Fillegyelet felavató ünnepünket követő napon *Kun Bertalan* püspök úr nevére közgyűlésében hat-ezer korona alapítványt tett, hogy annak kamataiból hat, intézetünkbe járó szegény, ref. vallású növendék tandíja fedeztessék. Nagy elismerés illeti ez áldozatra kész buzgóság megvalósítása körül a nevezett jótékony nőegyletnek különösen fenkölt lelkületű elnökségét, élén özv. báji *Patay Gyuláné* sz. *Szathmáry Király Anna* úrasszonnyal. Egy másik buzgó úrnő pedig, *Sissáry Gyuláné* sz. *Nadányi Teréz*, a Tóth Pál felett tartott emlékbeszéd hatása alatt kétszáz koronát adott át az igazgatónak szabad felhasználás végett. Ennek kamatait, mint Tóth Pál-emlékalapot, szorgalmi díjakra akarjuk fordítani.

Főtiszt. Egyházkerületi Közgyűlés! *Fürész Róza* okleveles tanítónő már hat éve működik intézetünkben kiváló buzgósággal és lelkiismeretességgel. A rajzot, festészetet, műégetést stb. mint rendkívüli tárgyakat szép sikerrel tanítja s mint ilyen, egyik kedveltje neveltető közönségünknek s vonzó ereje iskolánknak. Ezenkívül, mint elméleti tárgyak okleveles tanítója, már eddig is egy rendes tanszék helyét töltötte be teljes óraszámmal. Sorsát, életpályáját, mint rendes tanítónő, biztosítani akarván, kéri rendes tanítónővé való előléptetését. Kérését mind hosszas szolgálataira, mind működésének szép sikerére való tekintetből méltányosnak találjuk. Intézetünkre nézve pedig egyenesen szükségesnek mutatkozik kérésének teljesítése, ha nem akarjuk őt elveszíteni. Ugyanis nehezen találnánk egy öhozzá hasonló, sokoldalú munkásra, aki a leányiskolákban olyan fontos tárgyak sikeres tanítására is képes legyen, másrésztől az óraszámok szükséges ellátásához más tárgycsoportokból is bírja a szükséges képesítést. Tisztelettel kérjük és ajánljuk ezért rendes tanítónővé való megválasztását a következő feltételek mellett: 1. Fizetése az intézet pénztárából évi 1600 kor

2. Az esetről-estetre a minisztérium által meghatározandó állami fizetéskiegészítés. 3. Rendes tanítónői címe és jellege és javadalma attól az időtől kezdődik, amikor a minisztérium tudomásulvétele befejezett tényvé válik. 4. Jogosult tagja az Orsz. Tanítói Nyugdíjintézetnek. 5. A magyar nyelv és irodalom, valamint a történelem-szakcsoportból, továbbá háztartásból és egészségtanból, rajzból, festészetből s más kézügyességi dolgokból, kivéve a szorosabb értelemben vett női kézimunkát, köteles összesen 24 óráig órákat vállalni. 6. Az intézet kötelékén kívül magánórákat adni nem szabad.

Bátrak vagyunk megjegyezni, hogy ez állás rendszeresítésének költségeiről már gondoskodtunk. Ugyanis eddig azok a lányok, kik intézetünknek nem voltak növendékei, anélkül látogathatták nevezett tanítónőnek a magán óráit, hogy az intézeti pénztárnak bármit is fizettek volna. Most aztán kimondottuk — s ehhez is kérjük a főt. Egyházker. Közgyűlés jóváhagyását — hogy ezentúl mint intézetünk rendkívüli tanulói, az ilyenek is kötelesek beiratkozni és féltandíjat fizetni. Az így befolyó tandíjbevételel a költség-különbözetet aztán kiegyenlíti.

Ezek után magunkat és a gondjainkra bízott intézetet ajánlva a Főtiszt. Egyházkerület nagybecsű jóindulatába, maradtunk a Főtiszt. Egyházkerületi közgyűlésnek Miskolcon, 1907. szeptember hó 18-án a felügyelő-bizottság nevében alázatos szolgálai:

MITROVICS GYULA dr.
igazgató,
a felügyelő-biz. jegyzője.

KUN BERTALAN
püspök,
a felügyelő-biz. elnöke.

Egyházkerületünk közgyűlése a felügyelő-bizottságnak felsőbb leányiskolánk állapotáról beadott jelentését tudomásul veszi, a múlt iskolai évről szóló számadást s az 1907/8. tanévi költségvetést jóváhagyja és megerősíti s a jelentés egyes pontjaira a következő határozatokat hozza:

1-ször. Egyházkerületünk közgyűlése a mostan beadott jelentésből is szomorúan értesülvén arról, hogy felsőbb leányiskolánk háztartásában a minden irányból előjövő, folyton megújuló és növekedő igények következtében és a nemzet közigazdaságában támadt általános zavarok és egész társadalmunkat veszedelemmel fenyegető drágaság hatása alatt most itt, majd amott

jelentkezik a hiány s tűnik ki az anyagi erő elégtelensége, kimondja, hogy felsőbb leányiskolánknak az eddigi színvonalon való feltartása és fejlesztése érdekében az állami segítséget óhajtja igénybe venni s megbízza az intézet felügyelő-bizottságát, illetve az elnöklő püspök urat, hogy a szabályszerű iratok csatolása mellett egyházkerületünk nevében a közoktatási kormányt felkeresni és felsőbb leányiskolánk részére az 1883. évi XXX. t.-c. alapján az államsegélyt kérelmezni méltóztassék.

2-szor. Egyházkerületünk közgyűlése a miskolci ref. női Fillér-egyletnek, püspökünk nevére és felsőbb leányiskolánk javára tett hatezer koronás alapítványát s Sissáry Gyuláné szül. Nadányi Teréz úrnő 200 korona adományát hálásan fogadja s a nemeslelkű adományozóknak szíves adományaikért legmélyebb köszönetét nyilvánítja s erről úgy a miskolci ref. női Fillér-egyletet, mint Sissáry Gyuláné úrnőt jegyzőkönyvi kivonaton értesíteni rendeli.

3-szor. Egyházkerületünk közgyűlése a felügyelő-bizottság javaslata alapján Fűrész Róza okleveles tanítónőt a jelentésben foglalt javadalmazás és kötelezettség feltétele mellett felsőbb leányiskolánkhöz 1907. évi szept. 1-től kezdődő hatállyal rendes tanítónőnek megválasztja.

4-szer. A felügyelő-bizottság javaslatára kimondja egyházkerületünk, hogy jövőre az intézet rendkívüli tanuló is kötelesek beiratkozni és a féltandijat megfizetni.

43. A sárospataki főiskola igazgatósága jelenti, hogy a folyó 1907/8. iskolai évre a főgimnáziumba beiratkozott 444 növendék, (tavaly 498), a theologiai akadémiára 111 (tavaly 135), a jogakadémiára 79, (tavaly 85.)

Tudomásúl vétetik.

44. A vallás- és közokt. minisztérium 40084. sz. leiratában tudomásúl, a tanintézetekkel leendő közlés végett, tudatja a főt. püspöki hivattal, hogy az 1894. 17. t.-cikkkel megalkotott nyugdíjintézet kötelékébe tartozó tanárok és tanítóknak szolgálatuk elején vagy közben eltöltött

egy évi önkéntesi katonai szolgálatuk nyugdíjjogosultságukba csak akkor számítható be, ha az illetők a katonai szolgálat idejére szabadságotlattak.

Egyházkerületi közgyűlés a leiratot tudomásul veszi s felhívja rá a hatósága alá tartozó tanintézetek igazgatóságainak figyelmét.

45. Olvastatott u. a. minisztérium 63855/907. sz. leirata, melyben felkéri egyházkerületünket, hogy társadalmi úton is hasson oda, hogy a tanköteles siket-némák iskoláztatása elősegíttessék, annyival is inkább, mert a siket-némák neveltetésére rendelt intézetek már is elnéptelenednek.

Tudomásul vétetik, egyszersmind a felolvasott leiratra felhívja egyházker. közgyűlésünk az egyházmegyék, lelkészek és tanítók figyelmét.

46. Ugyanazon minisztérium 62441. és 74504. sz. f. é. leiratában értesíti püspök urat, hogy Ő császári és apostoli királyi Felsege legmagasabb magán pénztárából a *szádellői* és *geszti* egyházaknak 200—200 korona segélyt utalványozni méltóztatott.

Egyházkerületi közgyűlés Ő császári és apostoli királyi Felsege kegyes adományát hódoló tisztelettel köszöni meg és veszi tudomásul.

47. Ugyanazon minisztérium 25332/907. számú leiratában értesíti püspök urat, hogy felterjesztésére az államsegélyben eddig részesülő elemi iskolák annak élvezetében továbbra is meghagyatnak.

Tudomásul vétetik.

48. Ugyanazon minisztérium 79803/907. számú leiratában értesíti püspök urat, hogy egyházkerületünk részére 1907. évre 49,742 korona rendes államsegélyt utalványozott; továbbá, hogy az 1906. évre megállapított államsegélyből utalványozott 7075 korona átalánytöbbletről bemutatott számadást helyesnek találta.

Tudomásul vétetik.

49. Olvastatott ugyanazon minisztérium 76000/907. sz. körirata az 1907. évi 27. t.-c. hatályba lépéséről. E törvénycikk a nem állami elemi

népiskolák jogviszonyairól és a tanítók járandóságairól szól s kéri a tanítók 5-öd éves korpótlékára és fegyelmi ügyeinek ellátására vonatkozó szabályzat felterjesztését.

Miután az idézett törvény végrehajtására vonatkozó Utasítást sem egyházkerületünk, sem az egyházmegyék nem kapták meg, felkéri egyházkerületünk püspök urat, tegyen felterjesztést az Utasításnak kellő számban leendő lekiüldésére, a leérkezett példányokat pedig közölje az esperesi hivatalokkal.

50. A földmívelésügyi minisztérium 58439/907. sz. leírataiban értesíti püspök urat, hogy a révleányvári ref. népiskola építéséhez kedvezményes árú épületfa-anyagokat utalványozott ki.

Hálás köszönettel tudomásul vétetik.

51. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium folyó évi június 27-én 62475. számú leíratával értesíti az egyházkerületi közgyűlést, hogy a lelkészi jövedelem kiegészítéséről szóló 1898. évi XIV. t.-c. alapján a terménybeli és munkabeli szolgáltatások pénzértékének megállapítása csak 10 évre szól. A megállapítás hatálya 1908. évi dec. 31-én lejár. Hogy a közigazgatást és az egyházakat az új megállapítás zaklatásától megkímélje, nem idegenkednék oly megoldástól, hogy minden egyes lelkészszégre külön becslési eljárás nélkül legfeljebb 10 év tartamára a régi összegben állapítsa meg.

Felhívja ezért az érdekelt felekezeti hatóságokat, jelentsék be azon lelkészi állásokat, melyeken a terménybeli és munkabeli szolgáltatások egységének pénzértékében az első megállapítások óta változás állott be. Ezen állásokra nézve az első megállapítás alkalmával érvényben volt módoszatok szerint külön-külön megállapítást eszközölne. A többi állásokra nézve pénzbeli újabb értékelés becslési eljárás nélkül rendelettel oly összegben állapítaná meg, amint az eddig megállapítva volt.

Egyházkerületi közgyűlésünk felhívja az egyes egyházmegyék esperesi hivatalait, hogy jelentsék be azon lelkészi állásokat, melyeken a szolgáltatások pénzértékében az első megállapítás óta változás állott be. És jelentéseiket a püspöki hivatalhoz terjesszék be.

52. Az egyes egyházmegyékből a következő *lelkészi és tanítói változások* jelentettek be:

a) Megválasztattak és beerősítették az alsóborsodi egyházmegyében lelkészül: Bogdányi József Sajókeresztúrba, tanítókül: Litkey György Miskolcra, Iván Adolf Sajókeresztúrba, Petyke László Heőszalontára, Bíró László Külsőbőcsre, Kállay Lajos Felsőábrányba, Horváth Lajos Vattára, Dér János Szirmára, Szabó Gyula Mezőkeresztesre, Petyke Pál Gesztre ;

b) az alsózempléni egyházmegyében lelkésszé: Török Andor Lácára ; tanítókká : Kántor József Bodrogsárára, Károlyi János Tarcalra. Turcsányi Sándor Tizsakarádra, Menyhárt Ilona Sajókesznyétenbe, Trócsányi Mária Sárospatakra ;

c) a felsőzempléni egyházmegyében tanítókká : Jónás Ferenc Gál-szécsre, Liskay Bertalan Hardicsára, Tóth Miklós Nagytoronyára, Kiss Sándor Tussára, Vajnay József Albert Abarára ;

d) a gömőri egyházmegyében lelkésszé : Dézsi Sándor Páskaházára ; tanítókká : Dóczi Imre Imolára, Győry Lajos Szútorba, Ulakcsay Antal Rimasimoniba, Dezső Zoltán Runyába, Farkas József Páskaházára, Bogár Bálint Balogujfaluba, Réthy Bertalan Beretkére ;

e) a tornai egyházmegyében tanítókká : Reisler Sándor Szőlősardóra, Csia Antal Teresztenébe, Sonkoly Béla Jabloncára, Csoma Zoltán Zsarnóra, Kiss Gyula Égerszögre, Bartha József Szinpetribe ;

f) az ungi egyházmegyében tanítókká : Diószeghy Lajos Bezőre, Farkas Jenő Keresztibe ;

g) a felsőborsodi egyházmegyében : Jósvai Dénes Zilizi lelkésszé.

Mindezen választások és beerősítések az egyházmegyék jelentései alapján tudomásul vétetnek.

53. Az egyes egyházmegyék *új tisztviselőik* választásáról a következőket jelentik :

Megválasztattak az abauji egyházmegyében : Frencel Bertalan és Szobonya István lelkészi tanácsbírókká, dr. Patay Tibor világi aljegyzővé ; az alsóborsodi egyházmegyében : dr. Tüdős István lelkészi tanácsbíróvá ; a felsőborsodi egyházmegyében : Szentmártoni Dániel lelkészi aljegyzővé ; a felsőzempléni egyházmegyében : Bernáth Aladár világi tanácsbíróvá, Izsépy Zoltán világi főjegyzőjévé ; a gömőri egyházmegyében : Diószeghy Dezső világi tanácsbíróvá, Réz László lelkészi aljegyzővé, dr. Székely József e. m. ügyésszé ; az ungi egyházmegyében : Nagy Sándor lelkészi tanácsbíróvá.

Mindezen választások örvendetes tudomásul vétetnek.

54. Az egyes egyházmegyékből a következő *halálesetek jelentettek be*: Kocsis Endre korláthelmeci lelkész 33 évi hű szolgálat, Balogh János mezőcsáthi tanító 34 évi sikeres tanítói működés után, dr. Kovács Lajos ügyvéd, alsóborsodi világi aljegyző 37 éves korában jobblétre szenderültek.

Közgyűlés az elköltözött hű munkások haláláról szomorú szívvel veszen tudomást, érdemeikről hálásan emlékezik meg s kihűlt poraikra Istentől áldást kíván.

55. Az egyes egyházmegyékből megerősítés végett a következő *díjlevelek* terjesztettek fel:

Az ároktői tanítói, a mezőkeresztesi két orgonista kántori, a tarcali orgonista-tanítói 3—3, a novaji lelkészi 4, a hardicsai, gálszécsi, nagytoronyai, abarai tanítói 4—4, a tussai, szentjakabi, imolai, darnyai tanítói 3—3, a gicei lelkészi 3, a korláthelmeci, nagygejőci, pályini lelkészi 4—4, a sajókazinci első és másodtanítói 3—3 példányban

Ez utóbbiaknak a megerősítése ellen Doktor Gyula sajókazinci lelkész felebbezést adott be, arra hivatkozva, hogy a II-od tanító eddigi díjlevelében a tandíj 10 évi átlaga 152 koronában volt megállapítva és az államsegély 648 koronát tett ki. Most pedig, mivel több a gyermek s a tandíj is felemelkedett, több volna a tíz évi átlag a tandíjban is és ezt a többletet nem a másod tanítónak adja ki az egyház, illetve az egyházmegyei bizottság által készített díjlevél, hanem az első tanítónak, a másod tanítónak pedig csak a megszabott 152 kor. jutalékot fix összegben. Azt is kifogásolja, hogy a díjlevelben az államsegély összege számszerűleg is kimutattatik. Szerinte a díjlevelben csak annak van helye, amit az egyház szolgáltat ki a tanítójának, nem pedig annak, amit más, p. o. az állam ad.

Kerületünk közgyűlése Doktor Gyula sajókazinci lelkész felebbezését elutasítja, azért, mert a sajókazinci egyháznak jogában állott a II-od tanítónak a hivatalosan felbecsült tandíj-átlagot fix-összegként biztosítani és a díjlevelbe így illeszteni be, annyival inkább, mert ha a növendékek számának állandó szaporodásával és a tandíj felemelésével (ami itt előfordult) a tanító jövedelme az egyháztól nagyobb mérvben szaporodik, az az államsegély leszállítását vonja maga után, ami sem az egyháznak, sem a tanítónak nem áll érdekében. Másrészt pedig az első tanítónak megcsonkított jövedelmét az egyháznak pótolnia kellett, ami a felemelt tandíjból volt

keresztül vihető. De Doktor Gyula felebbezését elutasította az egyházkerület közgyűlése azért is, mert az államsegélynek a díjlevelekben való megemlítése forma hibát nem képez; továbbá azért is, mert ezen díjlevelet a presbiterium is, az egyházi közgyűlés is elfogadta, az egyházmegyei közgyűlés is megerősítette, *maga a felebbező lelkész is aláírta* és az érdekelt *egyház és tanítók* részéről a díjlevél ellen semminemű kifogás nem emeltetett s az senkire nézve csonkulást nem tartalmaz.

Egyházkerületünk közgyűlése a többi felküldött díjleveleket az egyházmegyék ajánló felterjesztése és záradékolása alapján a kazincival együtt megerősíti. — Egy-egy példányukat az egyházkerületi és egyházmegyei irattárba helyezni, egy példányukat pedig az illetékes egyházaknak visszaküldeni rendeli.

56. Olvastatott Révész Kálmán esperes és Dókus Ernő egyházmegyei gondnok következő indítványa:

Tekintettel arra, hogy tavaszi ker. közgyűlésünk 51. sz. határozata szerint a tőkesegély-kérvények az Egyet. Konvent 1908. évi tavaszi rendes ülésére lesznek felterjesztendők;

tekintve továbbá, hogy a tőkesegély-kérvények tárgyalása nagy megfontolást és hosszabb időt kíván, amennyiben az egyház-községek igen fontos érdekei vannak kérdésben;

tekintve végre, hogy most folyó közgyűlésünk úgy az első, mint a mai második napon tartott és tartandó ünnepélyek* által folyamatosságában több ízben megszakított és megszakíttatik s még most, a második nap délelőttjén is igen kevés ügyet tárgyalhatott le, tisztelettel indítványozzuk:

Mondja ki az egyházkerületi közgyűlés, hogy a tőkesegély-kérvények tárgyalásával és elintézésével az elnökségen kívül az espereseket és gondnokokat megbizza, kik is e végre az illető jegyzővel együtt püspök úr által alkalmas időben összehívandók lesznek.

Egyházkerületi közgyűlés az indítványt egyhangúlag elfogadja s a tőkesegély-kérvények tárgyalásával, püspök úr elnöklete alatt az espereseket, egyházmegyei gondnokokat és Vattay László egyházkerületi jegyzőt bizza meg.

* Dr. Zsindely István jogtanár emlékezetének kegyeletes felújítása.

57. Olvastatott az egyházkerületi lelkészvizsgáló-bizottságnak egész terjedelemben felterjesztett következő jegyzőkönyve :

A tiszáninneri ref. egyházkerület lelkészvizsgáló bizottságának jegyzőkönyve

1907. június 24—27 napjain tartott üléséről.

Elnökök : Kun Bertalan püspök és Meczner Béla h. főgondnok.
Jelenvannak : Ragályi Béla, Czinke István, Csabay Pál, Komjáthy Gábor, Révész Kálmán, Zoványi Jenő, Rohoska József, Nagy Béla, Radácsi György s a 2-ik vizsga ideje alatt Novák Lajos bizottsági tagok.

1. Kun Bertalan püspök a megjelent bizottsági tagokat atyafiúi szeretettel üdvözlí s a közös munkára Isten áldását kérvén

a bizottsági ülést megnyitottnak jelenti ki.

2. Radácsi György bizottsági jegyző és előadó — elnöki felhívásra, megteszi a vizsga előkészítéséről szóló szokásos jelentését, t. i. hogy mind az első, mind a 2-ik vizsgát tevők részére a házi dolgozatok készítéséhez szükséges tételeket a theol. akadémiai tanári kar idejében kitűzte s hírlapilag is nyilvánvalókká tette, nemkülönben a zárthelyi írásbeli és szóbeli vizsgálat idejét is jó eleve tudatta. A házi dolgozatokat az 1-ső vizsgálatra jelentkezők 18-an, a 2-ik vizsgálatra jelentkezők 14-en adták be a megszábott időre. Ezeket a dolgozatokat a szaktanárok megbírálták s azoknak külön-külön számolnak be. Az 1-ső vizsgások megkészítették zárthelyi írásbeli dolgozataikat is, amelyekről szintén a szaktanárok tesznek jelentést. Az első vizsgások száma azonban időközben 13-ra apadt, minthogy egyesek nem voltak képesek a végbizonyítványt megszerezni s így a vizsgálathoz való jogukat igazolni. A 2-ik vizsgások zárthelyi vizsgálatára az idő már ki van tűzve. Néhány végbizonyítvány nélkül maradt ifjú szeptemberi vizsgálatra kér engedélyt. Javító vizsgálat engedélyezéseért ketten folyamodtak, akik egy évi hollétüket és alkalmaztatásukat elfogadhatólag igazolták.

Lelkészvizsgáló bizottság az előadó jelentését tudomásul vevén annak alapján

a) a szóbeli vizsgálatot az 1-ső vizsgásokra nézve teljesen előkészítettnek mondja ki s felhívja a szakta-

nárokat a házi és zárthelyi írásbeli dolgozatok felől való szakvélemény előadására.

b) A javító vizsgálatra jelentkezetteket bizonyítványaik alapján vizsgálatra bocsátja.

c) A szeptemberi vizsga engedélyezéseért folya-
modókat, tekintettel az 1906. évi őszi egyh.-ker. gyűlés
jegyzőkönyvének 48. pontjában foglalt közgyűlési hatá-
rozatra, kénytelen elutasítani; vonatkozással azonban a
nev. jkvi pont 6-ik alpontjára, megengedhetőnek tartja,
hogy azok, akik theol. akadémiai pályájukat szabály-
szerűen elvégzik és ezt kétségbevonhatatlanul igazolják,
s.-lelkészi hivatalra rendkívüli minőségben püspökileg
kibocsáttassanak.

d) Kimondandónak véli, hogy jövőre csak
azok bocsáttassanak ki lelkészi szolgálatra hivatalosan,
akik az 1-ső lelkészi vizsgát szabályszerűen letették.

e) A 2-ik vizsgára jelentkezőkre nézve zárthelyi
írásbeli dolgozataik beérkezése és megbírálása után fog
a bizottság határozni.

3. A szaktanárok véleménynyilvánítása értelmében az 1-ső
lelkészi vizsgára jelentkezettek dolgozatai, — habár általában többé-
kevésbé kifogásolhatók, — de a szóbeli vizsgálat alapjául e mellett
is kivétel nélkül elfogadhatók lévén,

lelkészvizsgáló-bizottság a jelentkezetteknek szóbeli
vizsgára való bocsátását kimondta s e kimondott hatá-
rozata értelmében a szóbeli vizsgát legott meg is kezdte.

Az egész szóbeli vizsga eredménye az 1-ső vizs-
gásokra nézve a következő:

	Ószöv. ir. magy.	Újszöv. ir. magy.	Bibliai val.-tan	Ker. val.-tan	Ker. egyh. történet	Írásbeli dolg.	Általános osztályzat
1. Molnár Gyula	kielég.	kielég.	kielég.	kielég.	kielég.	kielég.	kielég.
2. Kánya Gyula	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
3. Lengyel István	jeles	jó	jeles	jó	jeles	jó	jó
4. Pozsga József	jó	jeles	jó	jeles	jeles	jó	jó
5. Fóris János	kielég.	jó	jó	jó	jó	kielég.	kielég.
6. Hegedüs László	kielég.	kielég.	jeles	kielég.	jó	kielég.	kielég.
7. Nemes Zoltán	jó	jó	jeles	jeles	jeles	jó	jó
8. Papp József	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
9. Kádár Albert	jó	jó	jeles	jó	jó	kielég.	jó
10. B. Varga Imre	jeles	jeles	jeles	jó	jeles	jeles	jeles
11. Máté Miklós	jó	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
12. Csatári Dezső	jó	jó	kielég.	kielég.	jó	kielég.	kielég.
13. Kőrössy György	kielég.	jó	kielég.	kielég.	jó	kielég.	kielég.

Czelder Béla, Keresztyén vallástanból *kielégítő*-re javítván általános osztályzata *kielégítő*.

Kiss Ferenc, Keresztyén vallástanból és Keresztyén erkölcstanból szintén *kielégítő*-re javítván, általános osztályzata ugyancsak *kielégítő*.

4. Az 1-ső vizsga eredménye a bizonyítványok könyvébe bevezettetvén s az illetők előtt kihirdettetvén, a s.-lelkészi hivatal viselésére a szokásos ünnepélyes eskü mellett a püspöki meghatalmazást hivatalosan megkapták s atyai intelmek és áldások között lelkészi pályájukra elbocsáttattak, részükre a bizonyítvány és kibocsátvány formaszerint kiállítatván.

5. Előadó jelenti, hogy a 2-ik vizsgálatra állottak a zárt helyi írásbeli vizsgájukkal elkészültek s dolgozataikat a szaktanár felülvizsgálta, amelyekről valamint házi dolgozataikról is a szakvélemény meghallgatandó.

Szaktanár hivatalos bírálata alapján egy jelentkező, amiatt mert írásbeli dolgozatainak nagy része már nyomtatásban is megjelent műnek másolata, szóbeli vizsgára nem bocsátható, a többiek pedig kivétel nélkül oda bocsáthatók.

Lelkészvizsgáló-bizottság a szakvéleményt elfogadván s az illetőnek kihirdetvén, társait szóbeli vizsgálatra bocsátotta, amelynek eredménye a következő:

	Gyak. theol.	Egyház-jogban	Magy. prot. egyen. tört.	Gyak. bib. magy.	Írásb. vizs.	Általános osztályzat
1. Szabó László	jó	jó	elégtelen	jeles	jó	3 hó m. javit.
2. Mizsák András	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
3. Veress Károly	jó	jó	jó	jeles	jó	jó
4. Simon József	kielég.	kielég.	jó	jeles	jeles	kielégítő
5. Baczó Balázs	kielég.	kielég.	elégtelen	kielég.	kielég.	3 hó m. javit.
6. Szabó József	jó	jó	jó	jeles	jeles	jó
7. Göndöcz István	kielég.	kielég.	kielég.	kielég.	kielég.	kielégítő
8. Medgyasszay Ambrus	jó	jó	kielég.	jó	jó	jó
9. Helmeczy Antal	jó	jó	jeles	jó	kielég.	jó
10. Ecsedi Tóth József ...	kielég.	kielég.	kielég.	kielég.	kielég.	kielégítő
11. Lenkey Lajos Jenő ...	jó	kielég.	jeles	jó	jó	jó
12. Kánya Lajos	kielég.	elégtelen	kielég.	kielég.	kielég.	3 hó m. javit.
13. Móricz István	elégt.	elégtelen	elégtelen	kielég.	kielég.	1 év m. ujra v.
14. Karászy Benő	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles

amely nyilvánosan kihirdettetvén, elnöklő püspök a vizsgát sikerrel kiállottakat nehéz, de szép pályájuk megbecsülésére büzdítván, őket szerencse kívánatok közt

bocsátotta további utjokra, a többieket pedig a komoly tanulmányozásra s a papi tudományok illő megbecsülésére hathatósan figyelmeztette.

6. Indítványoztatván a lelkészvizsgáknak szeptemberre való áttétele

lelkészvizsgáló-bizottság erre vonatkozó határozatát akkorra tartja fenn, amikor a munkában lévő konventi tanulmányi rend a theol. akadémiákra nézve elkészül.

7. Elnökség és a bizottság tagjai a bizonyítvány-könyvet a 2-dik lelkész vizsgálókra nézve is aláírván s az illetők bizonyítványai kiállítván

a lelkészvizsgáló-bizottság ülésézése véget ért s azt Kun Bertalan elnöklő püspök — a tagok buzgóságának szívélyes megköszönése mellett s a tagoknak az elnökség iránt nyilvánított lelkes elismerés nyilvánítása között — hivatalosan berekesztette az újabb találkozásra Istennek segítő kegyelmét kérvén.

Jegyzette: Sárospatakon, 1907. jún. 24–27. napjain.

RADÁCSI GYÖRGY

egyházker. főjegyző,
mint lelk. vizsg.-biz. jegyző.

Egyházkerületi közgyűlés a lelkészvizsgáló bizottság eljárását köszönettel veszi tudomásul s jövőre nézve a bizottság határozati javaslata értelmében kimondja, hogy ezentúl csak azok bocsáttatnak ki hivatalosan lelkési szolgálatok teljesítésére, akik az első lelkési vizsgálatot szabályszerűen letették s a vizsga idejének megváltoztatására nézve a bizottság véleményét fogadja el.

58. Olvastatott Bakcsy Gyula, Éles István, Háda Sándor, Kovács Béla, Nagy Lajos és Soltész Andor végzett hittanhallgatóknak folyó év aug. hó 8-án kelt s egyházkerületi közgyűlésünkhöz intézett közös folyamodványa, amelyben okadatolván a júniusi lelkési vizsgálatról történt elmaradásukat s felsorolván a vizsgájuk felvétele végett a testvér-egyházkerületek lelkészvizsgáló-bizottságai előtt való sikertelen kísérletezéseiket,

gyermeki alázattal kérik egyházkerületi közgyűlésünket, hogy amit nem adhatott meg nekik a lelkészvizsgáló-bizottság a múlt évi őszi közgyűlésnek a lelkészvizsgálatokra vonatkozó határozata miatt (1906. őszi gyűlés jegyzőkönyvi 48. p.), azt ne vonja meg tőlük az egyházkerületi közgyűlés, mint kegyelmi hatóság is, vagyis engedje meg nekik, hogy a javítóvizsgálatok miatt különben is elodázhatatlan pótvizsga idején az első lelkészi vizsgát ők is letehessék, készek lévén a rájuk eső anyagi terheket is fedezni.

Egyházkerületi közgyűlés, tekintettel a folyamodók rendkívüli indokaira s különösen arra, hogy elmaradásukat részben a múlt évi őszi gyűlés határozatának nem ismerése, illetőleg félreértése okozta s tekintettel arra is, hogy a testvér-kerületeknél is hiába tettek a vizsga felvétele végett kísérleteket: ezúttal kegyelemből, kivételesen a folyamodók kérelmének helyt ad s a lelkészvizsgáló-bizottságot a vizsga felvételére meghatalmazza, a vizsgaidő meghatározását a vizsgáló-bizottság elnökségének jó tetszésére bízván s kikötvén, hogy folyamodók a vizsgálat anyagi költségeit fedezni kötelesek.

59. Tavaszi közgyűlésünk jegyzőkönyvének „Útásítás“ című 3. §-15. pontjára vonatkozólag jelenti papi főjegyző, hogy az elhagyott szegények, árvák és betegek gondozásának módjáról az eljárás és felügyelet részleteiről kívánt szabályrendelet-tervezet, valamint ugyanott a 4. §. 4. pontjában kívánt s a missziói egyházak lelkészválasztási módozatait szabályozandó tervezet sem készülhetett el a bizottsági tagok egy részének betegsége és más természetű akadályoztatása miatt. Kéri a betervezési időnek a jövő évi tavaszi közgyűlésig való kiterjesztését, egyúttal pedig a bizottság elnökének határozott megnevezését.

A jelentést egyházkerületi közgyűlés tudomásul vévén, a jelzett szabályrendelet-tervezetek beadására a jövő évi tavaszi közgyűlést újabb határpontúl elfogadja s a bizottság elnöki tiszttel Radácsi György főjegyzőt bizza meg.

60. Az alsóborsodi egyházmegye 1907. szeptember 11-én Tiszatartjánban tartott közgyűléséből, megerősítés és jóváhagyás végett, felterjeszti a miskolci egyház kebelében szervezendő paróchiális körökről készített következő szabályrendelet-tervezetét nevezett egyházközség presbitériumának.

Szabályrendelet a paróchiális körök szervezéséhez.

1 §. A tiszáninneri ref. egyházkerület az 1904—1907. évi I. t.-c. 10 §-a a) pontja értelmében, a miskolci ref. egyház kebelében paróchiális köröket szervez, amelyeknek szervezetét a következő pontok körvonalozzák.

2 §. Három lelkésze és két állandóan használt temploma lévén a miskolci egyháznak, az egyház három paróchiális kört alkot. Az egyes körökbe való beosztás a polgári község területviszonyainak s közigazgatási beosztásának lehető figyelembevételével úgy eszközözlendő, hogy az egyes körök tagjainak száma lehetőleg egyenlő legyen. A körök beosztását a presbitérium eszközözi.

3 §. Hogy melyik lelkész, melyik paróchiális kört vezesse, gondozza, e tekintetben a megállapodás joga a lelkészeket illeti; ha nem tudnának megállapodni, a presbitérium határoz.

4 §. Az illető lelkész vezetésére, gondozására bizott paróchiális körben a lelkész mindazokat a köteleességeket végzi, amelyek az I. t.-c. 143 §-ának B) pontjában vannak előírva, az A) és C) pont alatt foglaltak, mint eddig, megmaradván közös köteleességeknek.

5 §. Az egyes paróchiális köröket vezető és gondozó lelkészek mellett *paróchiális köri-tanács* szerveztetik, amelynek tagjait az egyháztanács választja a kör területén lakó egyháztagok közül. A paróchiális köri-tanács tagjainak a száma 20, de akik *nem tagjai a presbitériumnak*. A tanács jegyzőt választ a saját tanácskozásainak feljegyzésére s jelentéseinek készítésére.

6 §. A paróchiális köri-tanács tagjait a köri lelkész évnegyedenkint legalább egyszer összehívja, akik tanácskoznak a kör valláserkölcsei életéről.

7 §. A paróchiális tanács jegyzőkönyvei s jelentései mindenkor felterjesztendők a presbitériumhoz tudomásvétel s jóváhagyás végett.

8 §. A paróchiális köri-tanácsban a tanácstagokat szó- és szavazatjog illeti meg; a határozatok egyhangúlag, vagy szavazat-többséggel hozatnak. Az elnök szavazategyenlőség esetén dönt.

9 §. Minden év végén a három paróchiális kör tanácsának tagjait együttes ülésre hívja össze a presbitérium elnöksége, hogy a következő évre szükségesnek mutatkozó eljárások s intézkedések foganatbavételéről tanácskozzanak. A megállapodásokat az egyháztanács hagyja jóvá.

10 §. Minden paróchiális körhöz egy egyházfi osztandó be, hogy az a lelkésznek rendelkezésére álljon.

11 §. Az egyházlátogatás a paróchiális körök működéséről számot kér; jegyzőkönyvbe foglalja az elért eredményeket s esetleges utasításait megadja.

12 §. A paróchiális körök szervezésének végső határideje az 1908. év június 30.

A szabályrendelet-tervezetet, mint a miskolci egyházközség viszonyainak eléggé megfelelőt, közgyűlésünk jóváhagyja és megerősíti.

61. Az 1904/7. évi I. t.-c. 28 §-a értelmében a *presbiterek számának* a népesség arányában való megállapítására utasítatván az egyházmegyék:

a felsőzempléni egyházmegye jelenti, hogy kebelében a presbiterek száma a népesség arányának mindenütt megfelel, tehát újabb intézkedésre nincsen szükség.

A többi egyházmegye nem tett jelentést, miután törvény értelmében a presbiterek létszámának megállapítása kizáróan az egyházmegye hatáskörébe tartozik.

62. Folyó évi tavaszi közgyűlésünkből kiadott „Utasítás” felhívja az egyházmegyéket, hogy amennyiben az I. t.-c. 51 §. b) pontja értelmében *tanácsbírák létszámán* változtatni kívánnának: ez iránti javaslataikat jelen közgyűlésünkre terjesszék be.

Egyedül alsózemplén óhajtja mind papi, mind világi részről a tanácsbírák számának eggyel-eggyel való felemelését, minek folytán közgyűlésünk az alsózempléni egyházmegye lelkészi és világi tanácsbíróinak számát az eddigi hat helyett hétben-hétben állapítja meg.

63. Ugyanazon „Utasítás” 3 §. 10. pontja értelmében jelenti a felsőzempléni és gömöri egyházmegye, hogy az *egyházmegyei tanító-képviselők* számát az előbbi kettőben, az utóbbi hatban állapította meg.

64. Az egyházkerületi „Utasítás“ 3. §. 18. pontjában felhívták az egyházmegyék, hogy intézkedjenek az I. t.-c. 14. §. *i*) pontjában (a szavazást elmulasztó egyházközség megbüntetéséről), a 110. és 120. §-okban (az egyházközségi gondnokság vagy más egyházi megbízás, illetőleg az egyházfiság viselése alóli felmentési díjról) előírt szabályrendeleteknek; továbbá az 55. b-ban előírt eljárásnak (az egyházmegyei közgyűlésről elmaradó lelkészek, képviselők irányában), az 57. §-ban előírt tanácskozási szabályzatnak és ügyrendnek és a 151. a-ban előírt időtartamnak (az egyházmegyei ügyész működésének idejére nézve) megállapítása iránt s ez iránti intézkedéseiket az egyházkerületi közgyűlésnek jelentsék be.

1. Az abaúji egyházmegye a következő szabályrendeleteket terjeszti be:

a) Szabályrendelet a szavazást elmulasztó egyházközség megbüntetéséről.

K I V O N A T

az abaúji ref. egyházmegye 1907. év szept. 13—14. napjain Kassán tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

14. p. Közgyűlésünk az új törvények és az egyházkerületi Utasítás alapján az I. t.-c. 14. §. *i*) pontja szerint: „a szavazást elmulasztó egyházközség megbüntetéséről“ következő szabályrendeletet hozta:

1. §. Ha az esperes, egyházmegyei tisztviselők, felsőbb egyházi testületek tagjainak megválasztása céljából hatósági intézkedés folytán szavazást rendel el, minden egyházközség presbiteriuma köteles szavazati jogát gyakorolni s a szabályszerűen kiállított szavazatot a kitűzött határidőben, a felhívásban megjelölt helyre pontosan beküldeni.

2. §. A szavazat szabályszerű kiállításáért és beküldéséért a lelkész felelős. Ha e tekintetben mulasztást követ el, első ízben 2 korona, második ízben 5 korona bírságot fizet, harmadízben pedig mulasztása fegyelmi eljárás alá esik.

3. §. Kellőleg indokolt szavazat-mulasztás esetén a bírság fizetése alól, a legközelebbi közgyűlés adhat felmentést, valamint az elmarasztalást is az mondja ki.

b) Szabályrendelet az egyházközségi gondnokság stb. viselése alóli felmentési díjról.

K I V O N A T

az abaúji ref. egyházmegye Kassán 1907. év szept. 13—14. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

15. p. Közgyűlésünk az új törvények és az egyházkerületi Utasítás alapján az I. t.-c. 110—120. §-sai szerint: „Az egyházközségi gondnokság vagy más egyházi megbízás, illetőleg az egyházfiság viselése alóli felmentési díjról“ következő szabályrendeletet hozta:

1. §. Azon egyháztagnak, ki az egyházi törvény I. t.-c. 110. §. értelmében egyházközségi gondnokká, egyházfivá vagy más egyházi tisztviselővé (pénztárnok, magtári, építető gondnok) választatván, e megbízatást elfogadni vonakodik, amennyiben az I. t.-c. 110. §-ban felsorolt mentségekre igényt nem tarthat, felmentési díjat fizet.

2. §. Az egyházközségi gondnokság (pénztárnoki, magtári építető gondnok) alól való felmentés díja 20—50 kor., az egyházfiság alól 10—20 koronában állapítatik meg.

3. §. A kirótt felmentési díjat a gondnok szedi be, az egyházközség pénztárába helyezi s róla számolni köteles.

c) Szabályrendelet a gyűlésről elmaradt tagok megbüntetéséről.

K I V O N A T

az abaúji ref. egyházmegye Kassán 1907. év szept. 13—14. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből

16. p. Közgyűlésünk az új törvények és az egyházkerületi Utasítás alapján az E. T. I. t.-c. 55. §. szerint: „Az egyházmegyei közgyűlésről elmaradó lelkészek, képviselőkkel szemben alkalmazandó eljárásról“ következő szabályrendeletet hozta:

1. §. Az egyházmegye, mint az egyetemes egyház kormányzó hatósága, a körébe tartozó ügyeket részben közgyűlései által intézi. E közgyűlések tekintetének megóvása és fenntartása, egyetemes jellegének biztosítása, működésüknek a gyülekezetek életére is kihatóbbá és eredményesebbé tétele szempontjából szükséges, hogy az E. T. I. t.-c. 55. §-sa értelmében a közgyűlés alkotó tagjai, az egyházmegye választott tisztviselői, a rendes, helyettes és missziói lelkészek, valamint a tanítói testület képviselői a közgyűlésen részt vegyenek.

2. §. Aki a gyűlésen bizonyos akadályok miatt meg nem

jelenhet, a közgyűlés előtt, vagy a közgyűlés után 10 nappal köteles elmaradását az esperesi hivatalnál igazolni.

3. §. A közgyűlésről indokolatlanul elmaradó egyházmegyei tisztviselők, lelkészek és tanítói képviselők, az egyházmegyei közigazgatási pénztár javára 6 korona bírságot fizetnek. A bírság fizetése alól felmentést a legközelebbi közgyűlés adhat.

4. §. Az egyházak világi képviselői, ha érdekelve vannak, tartoznak megjelenni a közgyűlésen.

d) Tanácskozási szabályzat és ügyrend.

K I V O N A T

az abauji ref. egyházmegye Kassán 1907. év szept. 13—14. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

17. p. Közgyűlésünk az új törvények és az egyházkerületi Utasítás alapján az E. T. I. t.-c. 57. §. szerint a következő „tanácskozási szabályzatot és ügyrendet“ hozta :

I. Fejezet.

1. §. Az egyházmegyei közgyűlést az E. T. I. t.-c. 52—54. §-sai értelmében évenként kétszer, ha szükség követeli többször is, a kettős elnökség hívja össze, nyitja meg s vezeti tanácskozásait az ügyrendi szabályzat szerint.

2. §. A közgyűlés tárgyát képező ügyiratok *a gyűlés előtt 14 nappal* az esperesi hivatalhoz adandók be. A késve benyújtott ügyiratok nem vétetnek tárgyalás alá. E szabály alól sürgös és halasztást nem tűrő esetek képezhetnek csak kivételt s ezek elbírálása az esperes joga és kötelessége.

3. §. Esperes a beterjesztett ügyiratokat 7 nappal a gyűlés előtt az egyházmegyei jegyzők közt osztja szét tanulmányozás, előadás és javaslattétel végett.

4. §. A tárgyhoz szólani kívánók az elnökség által megbízott jegyzőnél előjegyeztetik magokat s a felszólalás a feljegyzés sorrendje szerint történhetik.

5. §. Ugyanazon tárgyhoz bárki csak egyszer szólhat, ismételt felszólalásra az elnökség adhat jogot.

6. §. Azon felszólalót, ki a tanácskozás tárgyától eltér, az elnökség a tárgyhoz való visszatérésre figyelmezteti s ha kétszeri figyelmeztetés is sikertelen, az elnökség azon ügy tárgyalásának folyamára megvonja tőle a szót.

7. §. Aki személyeskedik, vagy a tanácskozás komolyságát és méltóságát sérti, vagy közbeszólásaival zavart csinál, az elnökség elébb megintsi s ha az sikertelen: rendre utasítja.

8. §. Személyes kérdésben, vagy félreértett szavai kimagyarázása, vagy az ügyrendi szabályokra való hivatkozás címén minden közgyűlési tag felszólalhat.

9. §. Az elnökség, az előadó és az ügyészek az ügy megvilágosítása végett a tanácskozás folyamán bármikor szólhatnak, az indítványozó pedig a vita bezárása előtt élhet a zárszó jogával.

II. Fejezet.

10. §. Ha a feljegyzettek szólási jogoktól elálltak s szólásra elnöki felhívás után sem jelentkezik többé senki, elnökség a vitát bezárja s a kivethető többség véleménye alapján kimondja a határozatot. Ha pedig a többség meg nem állapítható, elnök elrendeli a szavazást, mely felállás és ülve maradás által történik; szükség esetén ellenpróbát is alkalmaz és egyik jegyző által megszámláltatja a szavazókat.

11. §. A szavazásra bocsátott kérdés világosan és oly módon teendő fel, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. A kérdés feltevéséhez minden közgyűlési tag csak egyszer szólhat.

12. §. Tíz gyűlési tag írásban beadott kérésére az elnökség névszerinti vagy titkos szavazást rendel el.

13. §. Midőn a közgyűlés az egyházmegyét mint testületet, vagy az egyházmegye területén lakó híveket, vagy a gyűlés alkotó tagjait érintő vagyoni ügyekben hoz határozatot, mindenkor névszerinti szavazás rendelendő el s a vagyoni felelősség megállapíthatása végett úgy az igennel, mint a nemmel szavazók nevei a jegyzőkönyvbe beirandók.

14. §. A szavazatot indokolni vagy magyarázni nem lehet.

15. §. A közgyűlésen jelenlevő tagok határoznak. Érvényes határozat hozatalához azonban az elnökségen kívül 10 tag jelenléte szükséges.

16. §. Tisztviselők választásánál a szavazás titkosan, szavazólapok útján történik.

17. §. A szavazatokat az elnökség számlálja össze s az eredményt azonnal kijelenti. Szavazatok egyenlősége esetén a hivatalra nézve idősebb elnök, választásoknál azonban a sorshúzás dönt.

III. Fejezet.

18. §. A közgyűlés lefolyásáról vezetett jegyzőkönyvet vagy a gyűlés végén, vagy a következő napon, a közgyűlés hitelesíti. Ha pedig ez bármely okból nem eszközölhető, a közgyűlés hitelesítő bizottságot küld ki.

19. §. A jegyzőkönyvi kivonatokat az illetékes jegyző adja ki, írja alá s felelősség terhe alatt küldi meg a feleknek, a gyűlés bezárásától számított 8 nap alatt, sürgős esetben 4 nap alatt.

20. §. A gyűlésről szóló jegyzőkönyvet a papi főjegyző, akadályoztatása esetén a világi főjegyző rendezi sajtó alá s küldi szét oly módon, hogy az egyházak a közgyűlés napjától számított 60 nap alatt kézhez kaphassák a nyomtatott jegyzőkönyvet.

21. §. A jegyzőkönyvekhez tartozó ügyiratok, a közgyűlési jegyzőkönyvek hitelesítésétől számított 30 nap alatt, az eredeti jegyzőkönyvek pedig a nyomtatott jegyzőkönyvek elkészítése után azonnal az esperesi hivatalhoz küldendőek s az esperes által levél-tárba helyezendőek.

22. §. Ezen tanácskozási szabályzat 1908-ik év január 1-én lép életbe.

e) Az egyházmegyei ügyészek működésének idejéről.

K I V O N A T

az abaúji ref. egyházmegye Kassán 1907. év szept. 13–14. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

18. p. Közgyűlésünk az új törvények és az egyházkerületi Utasítás alapján, az E. T. I. t.-c. 151. §. szerint: „Az egyházmegyei ügyészek működésének idejéről“ következő szabályrendeletet hozta:

1. §. Az ügyészeket a közgyűlés *a szükségnek megfelelő számban* élethossziglan választja.

2. §. Az ügyészi állás más egyházmegyei tisztséggel összeférhetetlen.

Kelt Felsőkázsmárk, 1907. szeptember 16.

Jegyzette s kiadta:

UJJ JÓZSEF,
egyhm. papi főjegyző.

2. Az alsóborsodi egyházmegye következőleg intézkedett: *a)* amely egyházközség az elrendelt szavazatokat a kitűzött időben be nem adja: esetről-esetre 4 korona bírságban marasztalendő el; s ha ez a mulasztás a lelkész hibájából ered, a lelkészen hajtandó végre. *b)* A gondnokságot vagy más egyházi megbízatást elfogadni vonakodó felmentési díjat fizet, melynek minimuma 20 koronában, maximuma pedig 200 koronában állapítatik meg. *c)* A gyűlésekről igazolatlanul elmaradó lelkész, tanácsbíró, vagy egyházi képviselő esetről-esetre 4 kor. bírságban marasztalendő. *d)* A tanácskozási ügyrendre nézve jelenti, hogy csaknem szóról-szóra az egyházkerületi szabályzatot fogadta el. *e)* Az egyházmegyei ügyész működésének időtartamát, a többi tisztviselőkének megfelelően, 10 évre állapítja meg.

3. Az alsözempléni egyházmegye jelenti, hogy a szóbanforgó szabályrendeletek elkészítésére egy bizottságot küldött ki, mely munkálatát a jövő tavaszi közgyűlésre fogja beterjeszteni.

4. A felsőborsodi egyházmegye: *a)* a szavazatot nem küldő egyház lelkészét 4 kor. bírságban marasztalja el. *b)* A gondnoki hivatalt el nem fogadó egyén 50, az egyházfiséget el nem fogadó 25 kor. felmentési díjat fizet. *c)* Tanácskozási és ügyrendjéről szabályrendeletet készített (ide azonban nem terjesztette be).

5 A felsözempléni egyházmegye csak az egyházmegyei ügyész működési idejéről tesz jelentést, azt 10 évben állapítván meg.

6. A gömöri egyházmegye *a)* a szavazás elmulasztást 4 korona bírsággal bünteti. *b)* A gondnoki hivatalt elfogadni vonakodó egyháztag 60 kor., az egyházfiséget el nem fogadó 30 kor. felmentési díjat fizet. *c)* Az egyházmegyei gyűlésről elmaradó lelkészek bírságot nem fizetnek. *d)* Tanácskozási ügyrendje készen van. *e)* Az egyházmegye ügyészt 10 évre választja.

7. A tornai egyházmegye *a)* a szavazatot nem adó egyházat 5 kor. bírsággal bünteti a közigazgatási pénztár javára. Ha a mulasztás a lelkészt terheli, a bírság rajta veendő meg. *b)* Az egyházmegyei közgyűlésről elfogadható indokolás nélkül elmaradt lelkészek s az egyházak küldöttjei esetről-esetre 10 kor. bírságot fizetnek a közig. pénztár javára. *c)* A gondnoki hivatalt el nem fogadó 100, az egyházfiséget el nem fogadó 30 kor. váltságdíjat fizet. Úgy a gondnok, mint az egyházi három évre választatik, három év elteltével azonban újra megválasztható s ha ekkor már nem fogadná el a hivatalt, nem köteles váltságdíjat fizetni. *d)* Tanácskozási és ügyrendül az egyházkerületét fogadja el, megfelelő változtatással. *e)* Ügyészét 10 évre választja.

8. Az ungi egyházmegye *a)* a szavazást elmulasztó egyházközségre 4 kor. bírságot szab. *b)* A gondnokság alóli felmentés díja 40 kor., az

egyházfisiág alóli 20 kor. c) Az egyházmegyei gyűlésről indokolatlanul elmaradó gyűlést alkotó tagok 10 kor. bírsággal sujtatnak. d) Eddigi tanácskozási és ügyrendjét a jegyzői karral átnézetli. e) Az egyházmegyei ügyész működésének ideje a tisztikar működésének idejéig tart.

Az egyházmegyék eme bejelentéseit és intézkedéseit közgyűlésünk jóváhagyóan veszi tudomásul.

A felsőzempléni egyházmegyét pedig utasítja, hogy hiányos jelentését legközelebbi tavaszi közgyűlésünkre egészítse ki.

65. Az 1904/7. évi egyházi törvények végrehajtására nézve folyó évi tavaszi közgyűlésünk 7. számú jegyzőkönyvében kiadott „*Utasítás*“ 4. §-ának 5. pontja értelmében felhívtak az egyházmegyék, hogy azon *missziói egyházközségek neveit*, amelyek a II. t.-c. 49. §. alapján választói jogosultságot nyernek, külön indokolás mellett, már a folyó évi őszi egyházkerületi közgyűlésre terjesszék fel.

Az egyházmegyék közül az egrli egyházra nézve az alsóborsodi, a homonnai egyházra nézve a felsőzempléni egyházmegyék adnak be nyilatkozatot, amely szerint az egrli missziói egyházban a II. t.-c. 49. §-a alapján az egyházmegye az önálló lelkészválasztást hozza javaslatba, amennyiben az egyház hívei oly állandó egyházi terhet viselnek, mely az egyházi törvények III. t.-c. 13. §-ában megállapított kulcsnak megfelel, sőt azt felül is haladja. Míg a felsőzempléni egyházmegye, annak kijelentése mellett, hogy a homonnai missziói egyházban nincsen meg a II. t.-c. 49. §-ában kimondott feltétel, amennyiben ott a hívek hozzájárulása az 1600 koronát tevő lelkési fizetésnek 75%-ától messze esik, Homonnát a püspöki kinevezés útján betöltendő lelkési állomások közé kívánja soroztatni. (II. t.-c. 51. §).

Egyházkerületünk közgyűlése, a beadott jelentések alapján, az egrli egyházat az önálló lelkészválasztási joggal bíró, a homonnai egyházat a püspöki kinevezés alá eső egyházak közé sorolja és ott tartja nyilván (II. t.-c. 54. §), a többi egyházmegyéket pedig, amelyeknek a területén missziói egyházak vannak, újból felhívja, hogy nyilatkozatukat a jövő tavaszi egyházkerületi közgyűlésre adják be.

66. Ugyanazon „*Utasítás*“ 4. §-ának 9. pontjában püspök úr elnöklété alatt megbizáltak az esperesek, hogy a segédlelkészek elhelyezésé-

nek módozatairól és feltételeiről szabály-javaslatot készítsenek s azt jelen őszi közgyűlésünkre adják be. (II. t.-c. 70. §.)

Az elkészített és beadott javaslatot közgyűlés tárgyalás alá vevén, némi csekély módosítással elfogadta, s annak azonnal való életbeléptetését elrendelte.

Az elfogadott és életbeléptetett szabályrendelet a következő:

SZABÁLYRENDELET

a segédlelkészek elhelyezéséről.

1. §. A segédlelkészek elhelyezése az esperes joga és kötelessége. A segédlelkészekről hozott szabályok a helyettes lelkészeket is kötelezik.

2. §. Segédlelkész-kirendelésre első sorban a káplántartó helyekül kijelölt egyházak lelkészeinek, másodsorban a kápláni kongruára jogosított lelkészeknek van igényök.

3. §. Sürgős szükség,- p. o. egy lelkész hirtelen megbetegedése esetén, az esperes az előbbi §-ban körülírt helyekről is elrendelheti a segédlelkészt.

4. §. Amely segédlelkész az esperes rendelkezésének nem engedelmeskedik, az egyházmegyéből kilépettnek tekintetik, s ez az ok elbocsátó bizonyítványába beirandó.

5. §. Minden segédlelkész köteles abban az egyházmegyében, melybe bekebeleztetett legalább egy évig szolgálni; kivéve, ha rendes lelkészszé vagy rendszeresített katekhetai állásra vallásnitői vagy missiói lelkészszé lett megválasztva, illetve, ilyen állásra ki-nevezve.

6. §. A segédlelkész más egyházmegyébe csak esperesi elbocsátóval fogadható be.

7. §. Ha a segédlelkész vallásoktatást is végez, ezért megfelelő külön díjazás illeti meg, mely rendes fizetésébe (72. §.) be nem számítható.

8. §. A segédlelkész szolgálati helyére való utazási költségét felerészben az egyház, felerészben a lelkész vagy örökösei viselik.

67. Ugyanazon „*Útasítás*“ 4. §-ának 10. pontjában felhívtak az egyházmegyék, hogy amennyiben a II. t.-c. 75–83. §§-ai az *özvegyi és kegyeleti év* jelenlegi rendszerét eltörlik, az átmeneti idő alatt követendő eljárásra vonatkozó véleményüket őszi egyházkerületi közgyűlésünkre terjesszék be. Az egyházmegyék a felhívásnak eleget tettek s az abauji

és felső-borsodi egyházmegyék az átmeneti időre pontokba foglalt útastásokat is hoznak javaslatba, de ezen egyházmegyék is a többiekkel együtt azt hangoztatják, hogy legcélrányosabb volna, ha egyházkerületünk az 1890. évi tavaszi közgyűlésének 38. számú jegyzőkönyvében kiadott szabályzatát, mely az özvegyi és kegyeleti évre vonatkozó rendelkezéseket foglalja magában, az átmeneti 5 év tartamára érvényben hagyná.

Az egyházfeltartási alapok kimutatásáról az „Útastítás“ ugyanezen pontjában felkivánt részletes jelentést csupán az abauji egyházmegye terjeszti fel.

A beadott jelentések figyelembevételével egyházkerületi közgyűlésünk kimondja, hogy az özvegyi és kegyeleti évre vonatkozó eddigi szabályzatát, amely az 1890. évi tavaszi közgyűlés 38. számú jegyzőkönyvében foglaltatik, az átmeneti 5 év tartamára is érvényben hagyja és kötelezőnek jelenti ki, az egyházfentartó alapok kimutatásáról elmaradt egyházmegyei jelentéseket pedig a jövő tavaszi közgyűlésre bevárja.

68. Az új egyházi törvények végrehajtásáról szóló útastítása 3. §-ának 23. pontja az 1904/7. évi III. t-c. 23. §-a alapján az egyházmegyei számvevőszékek felállítását rendelvén el, erre nézve a *felső-zempléni* egyházmegye jelenti, hogy ily számvevőszék eddig is szervezve volt, az *abauji egyházmegye* jelenti, hogy a számvevőszék szervezését munkába vette, az *alsó-borsodi* egyházmegye pedig megkeresi az egyházkerületi közgyűlést, hogy a számvevőszékek szervezésére s ügyvitelének, teendőinek az egész egyházkerületben egyöntetű megállapítására nézve adjon útastítást, esetleg szabályrendeletet, úgyszintén gondoskodjék a számadások vezetésére szükséges nyomtatványok előállításáról.

Egyházkerületi közgyűlés a három egyházmegye jelentéséből s a többi egyházmegyék képviselőinek felszólalásaiból meggyőződve arról, hogy bár az egyházmegyék többségében (Alsó- és Felső-zemplén, Gömör, Ung, Torna) az egyházmegyei számvevőszékek szervezve vannak, a számvevőszékek szervezetének és ügyvitelének egyöntetű megállapítása az egyházi számadások és vagyonkezelés pontossága érdekében kívánatos és szükséges, elfogadja az alsó-borsodi egyházmegye javaslatát s megbízta az indítványtevő alsó-borsodi

egyházmegyét, hogy figyelembe véve az e tárgyban az 1901. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 23. sz. jkvi határozatával kiküldött bizottság által készített javaslatot (l. 1902. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 17. sz. jegyzőkönyvi pont) s az új egyházi III. t.-c. rendelkezéseit, a számvevőszékek szervezete és ügyviteléről szóló egyházkerületi szabályrendelet tervezetét készítse el s azt a jövő évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésre terjessze be.

69. Az új egyházi törvények végrehajtásáról szóló Utasítás 5. §. 4. γ) pontja felhívta az egyházmegyéket, hogy az adóügyi vegyes bizottságba egy-egy tagot válasszanak. Az egyházmegyék bejelentik a választások eredményét. E szerint *Abaujából* megválasztott rendes taggá: Idrányi Barna, póttaggá: Kovács István. *Alsó-Zemplénből*: Ölbey János. *Felső-Zemplénből*: Bernáth Aladár. *Gömörből* rendes taggá: Ruzskay Gyula, póttaggá: Pósa Lajos, *Alsó-Borsodból*: *Felső-Borsodból*: *Ungból*: Komjáthy Gábor. *Tornából*: Ragályi Géza.

Az egyházmegyék jelentései tudomásúl vétetnek.

70. Az új egyházi törvények végrehajtásáról szóló utasítás 8. §-ának 14. pontja felhívta a sárospataki főiskola igazgató-tanácsát, hogy amennyiben saját szervezetén az új egyházi törvények alapján valami változtatást lát szükségesnek, ez iránti javaslatait terjessze fel jelen közgyűlésünkre. Igazgató-tanács jelenti, hogy javaslatát ez irányban még nem készíthette el s ezért annak beadását a jövő évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésre kéri elhalasztatni.

Egyházkerületi közgyűlés a kért haladékot az igazgató-tanács részére megadja.

71. Egyházkerületi közgyűlésünk ismételten tapasztalván, hogy az egyházi *ingatlanok szerzésére, elidegenítésére vagy megterhelésére* vonatkozó jogügyletek kötésénél, egyházhatósági megerősítésénél és telekkönyveztetésénél az Egyházi Törvények szabályait nem tartják mindig szigoruan szem előtt s nem követnek egyöntetű eljárás,

felhívja az összes kerületbeli egyházakat és az egyházmegyéket, hogy ezen jogügyletek megkötése, egyházhatósági megerősítése és telekkönyveztetése körül az

1904/7. évi egyházi I. t.-c. 15 §-ának *b)* 56 §-ának *k)* és 67 §-ának *o)* pontjait mindenkor pontosan és szigorúan megtartsák és teljesítsék. Evégből kimondja; hogy

1. az ingatlanok szerzésére, elidegenítésére vagy megterhelésére vonatkozó okiratokat az egyház képviselőjében mindig a lelkész és gondnok írják alá;

2. az ily természetű okiratokat, presbitériumi és egyházközségi közgyűlési határozattal felszerelve, mindig terjesszék fel az egyházmegyei közgyűléshez (I. t.-c. 15 §. *b)* és 56 §. *k)*, az egyházmegyék pedig kötelesek azokat mindig *hivatalból felterjeszteni* végleges határozat végett az egyházkerületi közgyűléshez (I. törvénycikk 67 §. *o)* *p)*);

3. az ily természetű jogügyletek csak az egyházkerületi határozat által válnak végérvényesekké s ezér az ily okiratokra *csupán az egyházkerületi jóváhagyás vezetendő rá záradékul* s az ily vagyonváltozások *telekkönyvezése csak az egyházkerületi megerősítés után és annak alapján eszközendő.*

A fentebbi szabályokkal némely egyházmegyékben fenálló ellenkező gyakorlat megszüntetendő.

72. Kérészy Barna egyházkerületi tanácsbíró a következő határozat javaslatot terjeszti be: „Mondja ki az egyházkerületi közgyűlés, hogy amennyiben úgy az egyházak tulajdonát, mint az egyházi hivatalnokok és alkalmazottak javadalmát képező ingó és ingatlan javak kezelését és használatát pontosan körülíró szabályzatunk nincs: ilyenek készítése végett saját kebeléből egy három tagu bizottságot küld ki s annak munkálatát a tavaszi egyházkerületi közgyűlésre várja“.

Egyházkerületi közgyűlés az indítványt egyhangulag magáévá teszi s az indítványozott szabályzat tervezetének megkészítésére, Kérészy Barna elnöklete alatt, Sólyom Gyula és Vadászy Pál urakat kéri fel, munkálatukat jövő évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésünkre bevárván.

73. A gömöri és felsőzempléni egyházmegyék indítványozzák, hogy miután az egyházi VI. t.-c. 14 §-a a *népiskolai ifjúsági könyvtárak* létesítését minden népiskola számára elrendelte, de azoknak szervezését és életbeléptetését az egyházkerületek belkörü intézkedéseül hagyta fel:

szervezzen egyházkerületünk egy kerületi bizottságot, melynek feladata legyen az ifjúsági könyvtár részére beszerzendő könyvek csoportokba osztott jegyzékét összeállítani, tekintettel a mi különleges viszonyainkra és szükségleteinkre. Magvát képezhetnék eme könyvtárnak a földművelési minisztériumnak a földművelést, állat- és gyümölcsenyésztést tárgyazó, népies irányu s a népiskolák részére ingyen adományozni szokott kiadványai s a vallásos irányu és magok nemében páratlan „Koszorú” füzetek. E könyvtár évről-évre előre meghatározott csoportok szerint fokozatosan gyarapíttassék. A fejlesztéssel járó kész kiadások fedezésére szolgálna a kerület részére kiutalandó felemelt államsegélyből e célra évről-évre kiszakított összeg, amely a kerületben levő összes népiskolák között egyenlő arányban osztassék meg.

Ez az indítvány javaslatként végett áttétetik az egyházkerületi tanügyi bizottsághoz.

74. Az abaúji ref. egyházmegye f. é. szept. 13—14. napjain tartott közgyűlésének 26. sz. határozatával jóváhagyás és megerősítés végett felterjeszti a *nagybozsvai* ref. egyház és a magy. kir. kincstár között létrejött szerződést. E szerződésben a nagybozsvai egyház iskola-építés céljára átenged a tulajdonát képező bensőségéből 600 □-ület a magyar kir. kincstárnak, ezzel szemben kötelezi magát a vall.- és közokt. miniszterium, hogy az ott felállítandó állami iskolához mindenkor egy ref.-vallású tanítót nevez ki, kit arra kötelez, hogy az egyházközségtől nye. rendő külön díj mellett a kántori teendőket végezze.

Egyházkerületi közgyűlés a szerződést elvileg megerősíti és jóváhagyja, — a felterjesztett szerződést azonban az esperesi hivatal útján a kérelmező egyháznak azzal az útasítással adja vissza, hogy ahelyett egy másik szabályszerűen kiállított és csak „szerződés”-nek címzett és teljesen kitöltött okmányt állítson ki és terjesszen fel a püspöki hivatalhoz.

75. U. a. egyházmegye u. sz. határozatával a *nagybozsvai* egyház azon kérelmét, hogy a lelkeszlak javítására 200 kor. kölcsönt vehessen fel, nem pártolja, mert sem a presbiterium, sem az egyház községi közgyűlés határozata nem csatoltatott ; e hiány pótlása után azonban elvileg hozzájárul.

Tudomásúl vétetik.

76. Az alsözempléni egyházmegye f. é. aug. 29—30. napjain tartott közgyűléséből jóváhagyás és megerősítés végett felterjeszti a *bodrogolási* egyház, mint vevő és Grün Borek bodroghalászi lakos, mint eladó között kötött adásvevési szerződést.

Egyházkerületi közgyűlés a szerződést megerősíti ugyan, felhívja azonban az egyházat, hogy az egyházközségi közgyűlés és a presbiterium e tárgyban hozott határozatát utólagosan terjessze be a püspöki hivatalba.

77. U. a. egyházmegye u. a. üléséből jóváhagyás és megerősítés végett felterjeszti az *alsóberecki* ref. egyház és Kellner Manó vajdácskai lakos között kötött adásvételi szerződést, melyben az egyház az alsóberecki 124. sz. tkvi betétlapon 665. hr. sz. a. felvett ingatlanát 180 koronáért eladja.

Egyházkerületi közgyűlés a beterjesztett szerződést jóváhagyja és megerősíti.

78. A felsőborsodi egyházmegye 1907. aug. 27—28. napjain tartott közgyűlésének 25. sz. határozatával jóváhagyás és megerősítés végett felterjeszti a *nagyvizsnyói* ref. egyház és Márkus Ágoston, mint az egerputnoki h. é. vasút engedményese között kötött kisajátítási szerződést.

Egyházkerületi közgyűlés a szerződést jóváhagyja és megerősíti; a 100 kor. vételár a vizsnyói lelkész és tanító javára tőkésítendő.

79. U. a. egyházmegye u. a. közgyűlésének 17. sz. határozatával a *meszesi* ref. egyház, mint a meszesi volt úrbéres gazdaközönség tagja és Fleischer József és neje Löwinger Szerén meszesi lakosok között kötött adásvevési szerződést és a vételár kifizetésére felveendő kölcsönről kiállított kötelezvényt.

Egyházkerületi közgyűlés a felterjesztett szerződésnek a meszesi egyházra vonatkozó részét jóváhagyja és megerősíti, ugyan ilyen értelemben megengedi a kölcsön felvételét.

80. A felsözempléni ref. egyházmegye f. 1907. szept. 10-én tartott közgyűlésének 26. sz. határozatával jóváhagyás és megerősítés végett

felterjeszti a *ladmóci* ref. egyház, mint eladó és Rezes Juliánna, mint vevő között a meszesi 245,246. sz. tjkvben foglalt ingatlanokra vonatkozólag kötött adásvevési szerződést.

Egyházkerületi közgyűlés a szerződést jóváhagyja és megerősíti, a 300 korona vételár azonban az egyház javára tőkésítendő.

81. U. a. egyházmegye u. a. ülésnek 81. sz. határozatával felterjeszti az *abarái* ref. egyház, mint vevő, Grosz Ignác és társai, mint eladók közt az abarái 17. és 307. sz. tjkönyvekben 243—244/3. hr. számmal jelölt ingatlanra vonatkozólag kötött adásvevési szerződést.

Egyházkerületi közgyűlés a bemutatott szerződést jóváhagyja és megerősíti.

A lelkészi javadalom tárgyát képező földterület és a megvett ingatlan elcserélésére vonatkozólag, miután a lelkészi díjlevél megváltoztatásáról van szó, ez alkalommal nem határoz.

82. A felső-borsodi ref. egyházmegye jóváhagyás és megerősítés végett f. 1907. aug. 27—28. napjain tartott közgyűléséből felterjeszti az *ózdai* ref. egyház, mint vevő, Haluska János és neje, mint eladók közt kötött adás-vevési szerződést, melyben a nevezett egyház lelkészlak céljára megveszi az ózdi 88. sz. tjkvben 524/2. b) helyrajzi sz. a. felvett ingatlant 11,000 koronáért; ajánlja továbbá, hogy engedessék meg az egyháznak az ózdi 116. sz. tjkvben foglalt ingatlanai eladása és amennyiben az eladott ingatlanok befolyandó vételára a megvett belsőség árát nem fedezné, a különbözet kiegyenlítésére kölcsön felvétele.

Egyházkerületi közgyűlés a bemutatott szerződést jóváhagyja és megerősíti; elvileg megengedi továbbá az egyház megnevezett ingatlanainak eladását, szükség esetében kölcsön felvételét.

83. A gömöri ref. egyházmegye 1907. aug. 27-én tartott közgyűlése 43. sz. határozatával felterjeszti a *zádorfalvi* egyháznak a lelkészi lak udvarán levő idegen tulajdont képező pince megvételére vonatkozó határozatát s azon kérelmét, hogy a vételárt az egyház az egyházkerületi pénztárban kezelt saját regále-tőkéből kölcsönként felvehesse.

Egyházkerületi közgyűlés, miután az adás-vevési szerződés, az egyházközségi közgyűlés és a presbiterium határozata nem csatoltatott, jóváhagyását nem adhatja meg s az iratokat visszaküldeni rendeli a felterjesztő gömői ref. egyházmegye esperesi hivatalához.

84. Az ungi ref. egyházmegye f. é. aug. 12-én tartott közgyűlésének 97. sz. határozatával jóváhagyás és megerősítés végett felterjeszti a *vámos-lucskai* egyház, mint eladó, Szántai Jánosné Novotnyák Anna, mint vevő között a vámos-lucskai 67. sz. tjkben 185. helyrajzi sz. a. foglalt ingatlanra vonatkozólag kötött adás-vevési szerződést.

Egyházkerületi közgyűlés a bemutatott szerződést jóváhagyja és megerősíti; meghagyja továbbá, hogy a befolyandó 1100 korona vételára, mint tőke kezelendő s csupán a kamat használtassék a lelkészi jövedelem gyarapítására.

85. Az abauji, alsó-zempléni, felső-zempléni és ungi egyházmegyék jelentik, hogy *tanügyi bizottságaik összealkotása* a VI. t.-c. 54-ik szakaszának megfelelően vitetett keresztül, t. i. egyharmadrészben tanítókból szerveztetett. Tisztelettel kérdi azonban az ungi egyházmegye, hogy a meglevő bizottsági tagokat megtarthatják-e továbbra is, vagy pedig új választást rendeljen el?

A bejelentést közgyűlésünk tudomásul veszi s ki mondja, hogy ott, ahol a tanügyi bizottság eddig is a törvény rendelkezésének megfelelően volt összeállítva: új választást elrendelni szükséges.

86. Öt egyházmegye, u. m. Abauj, Alsó-Zemplén, Felső Zemplén, Gömör és Torna bejelentik, hogy a VII. t.-c. 11. §-a értelmében megválasztották *a lelkészi nyugdíj-bizottságba* szükséges két lelkészi és két világi tagot. És pedig Abauj: Ujj Jánost, Kovács Bélát, Naményi Gyulát és dr. Puky Endrét; Alsó-Zemplén: Ölbey Jánost, Zitás Istvánt, Buza Jánost és dr. Kovács Gábort; Felső-Zemplén: Kádár Jánost, Péter Mihályt, Dókus Gyulát és Dókus Lászlót; Gömör: Sággi Sándort, Búzi Mártont, Tornallyay Zoltánt és Diószeghy Dezsőt; Torna: Fodor Györgyöt, Tóth Kálmánt, dr. Óváry Pált és dr. Izsó Bertalant.

Tudomásül vétetik; az elmaradt alsó-borsodi, felső-borsodi és ungi egyházmegyék pedig jelentés-tételre utasíttatnak.

87. Az *abauji egyházmegye* 42. sz. jegyzőkönyvében, a lelkészi értekezlet kezdeményezése folytán, az 1848. évi XX. t.-c. életbeléptetése tárgyában egy emlékiratot terjeszt fel egyházkerületünkre, amely a magyar protestáns, közelebbről a református papság nyomasztó anyagi helyzetével, javadalma emelésének mellőzésével foglalkozván, sürgősen kéri az egyetemes konventet, hogy a nevezett törvénycikk végrehajtása tárgyában tegye meg a kormánynál a szükséges lépéseket.

Egyházkerületünk közgyűlése a felterjesztett emlékirat tárgyalását jövő évi tavaszi közgyűlésünkre tűzi ki.

88. Az alsóborsodi egyházmegye 1907. évi szept. 11-én *Tiszatarjánban* tartott közgyűléséből, „bár nem örömmel“, de mégis pártolólag terjeszti fel az *ónodi* egyháznak iskolája államosítására vonatkozó kérvényét azon az okon, hogy nevezett egyház az iskolaköteles gyermekek nagy száma miatt többször kötelezett második iskola felépítését és fentartását, híveinek szegénysége miatt, saját erejéből nem eszközölheti.

Közgyűlésünk nem látja elegendő indokát annak, hogy az ónodi egyház pusztán azért, mert második iskolát állítani képtelen: meglevő egyetlen iskoláját is feladja akkor, mikor saját beismerése szerint annak további fentartásához elegendő anyagi erővel rendelkezik s mikor a többi felekezetek mind megtartják továbbra is kitűnő színvonalon álló iskoláikat. Sőt mivel a csatolt költségvetésből azt a reménységet meríti, hogy az u. n. „Muhiföldtörlesztés“ megszünte után — amely ezidőszert 1163 koronát vesz évenként igénybe — az egyház abba a kedvező helyzetbe jut, hogy némi államsegély mellett, a hívek újabb megterhelhetése nélkül, a második tanítói állást is szervezheti: az ónodi egyház kérelmét közgyűlésünk teljesíthetőnek nem találta.

89. Az alsóborsodi egyházmegye f. évi őszi közgyűléséből azt a javaslatot terjeszti fel, hogy a 3 milliós államsegély első részletéből egyházkerületünkre s az egyházmegyékre eső részletek hovatordítása iránt kérdeztessenek meg az egyházmegyék.

Egyházkerületi közgyűlésünk e kérdésben volta-képen már intézkedett akkor, amikor a közigazgatási szükségletek megállapítása és ezek fedezése iránti javaslatétel végett bizottságot küldött ki; az alsóborsodi egyházmegye jelen javaslata tehát tárgytalanná vált.

90. A gömöri egyházmegye f. 1907. aug. 27-én tartott közgyűléséből közhirdetésre ajánlja a beretkei, sajókeszii és ragályi egyházakat.

Tudomásúl szolgál, az egyházak felveendők a tavaszi egyházkerületi közgyűlés 74. sz. jegyzőkönyvi pontjában ajánlott többi egyházak közé.

91. Az *ungvári* egyház arra való tekintetből, hogy mióta az állam a városnak alkalmas pontjain népiskolákat állított fel, azóta a ref. elemi iskolába évenként csak 18—24 gyermek iratkozik be, holott az állami iskolába 80—90 ref. tanköteles jár; továbbá, minthogy a vallás- és közokt. miniszter 1906. évi 19.219 sz. leiratában tudomásukra adta, hogy az ungvári ref. iskolát, csekély népességénél fogva, szükségpótlónak nem tekintheti s így tanítói változás esetén a tanítói korpótlék címen eddig adott államszegélyt folyóvá nem teheti: iskolája megszüntetését határozta el s e határozatát az ungi egyházmegye is jóváhagyta s jelen gyűlésünkre pártolólág terjesztette fel.

Közgyűlésünk az ungvári egyház kérvényét, érdemleges elintézés végett, legközelebbi tavaszi közgyűlésére teszi át s ugyanakkorra az ungvári egyháztól feleletet vár arra nézve, hogy iskolája megszüntetése esetén mi módon kíván az állami elemi iskolák ref. növendékeinek vallásoktatásáról gondoskodni s nem látná-e jónak erre a célra az elemi iskola vezetésétől felszabadult tanítóját, az egyháztól eddig kapott javadalmazás mellett alkalmazni?

92. Az ungi egyházmegye jelenti, hogy a csapi egyház iskolája, melynek az állami iskola felállításával indokolt megszüntetéséhez egyházkerületünk még 1903. évi tavaszi közgyűlésének 86. sz. határozatával hozzájárult, a folyó iskolai év elején tényleg megszűnt. Kéri ennek tudomásúl vételét.

Közgyűlésünk felhívja az ungi egyházmegyét, mely

a kellő ellenőrzést ez ügyben, mint az iratokból látszik, elmulasztotta, hogy a csapi egyháztól az állammal kötött szerződést szerezzé be s tavaszi közgyűlésünkre terjessze fel, hogy így megítélhető legyen, vajjon az 1903. évi tavaszi közgyűlés 86. sz. határozatában kikötött feltételeknek elég tétetett-e?

93. Ugyancsak az ungi egyházmegye pártolólág terjeszti fel Komjáthy Gábor ungvári lelkésznek azt a kérelmét, hogy az 1906. évi október 14—16. napjain Ungváron tartott egyházkerületi gyűlés 21. sz. jegyzőkönyvi határozata értelmében, Ungváron a két segédlelkészi állás rendszeresítették s e célra a már elvileg megállapított 3600 kor. évi dotáció már az 1907 8-ik iskolai évre folyóvá tétessék.

Jelen közgyűlésünk a vallástanítói állások fokozatos létesítésére ez idő szerint rendelkezésére álló összeget a sátoraljajuhelyi katechetai állás rendszerezésére szavazván meg: az ungi egyházmegye felterjesztésének ezuttal nem tehet eleget, hanem annak érdemleges elintézését akkorra tartja fel, amikor a közgazgatási államsegélyének növekedése egy újabb katechetai állás szervezését lehetővé teszi s amikor az ungvári egyház a vallástanító-segédlelkészi állás formaszertű s a teendőket és kötelességeket is pontosan feltüntető díjlevelét előzetes jóváhagyás végett a vallástanítás rendezésére kiküldött bizottság útján beterjeszti.

94. Az ungi egyházmegye 1907. augusztus 12. napján Ungváron tartott közgyűlésének 66. számú jegyzőkönyvében arra kéri egyházkerületünket, hogy a III. t.-c. 8 §. ötödik bekezdésére vonatkozólag, mely szerint az *egyházi tisztviselők* minden, az egyháztól élvezett javadalom után egyházi adót tartoznak fizetni, valami általánosan kötelező utasítást adni méltóztassék.

A törvény szövege elég világos lévén, egyházkerületünk arra nézve utasítás kiadását nem tartja szükségesnek.

95. Az ungi egyházmegye ugyanazon közgyűlésének 51. számú jegyzőkönyvében jelenti, hogy a *bajánházi egyház*, mely az 1905. évi őszi egyházkerületi közgyűlés 63. pontja szerint engedélyt nyert arra,

hogy a lelkészi állást az özvegyi év letelte után 3 éven át helyettes lelkészszel töltsse be, most 2 év elteltével rendes lelkészt óhajt választani s erre engedélyt kér.

Egyházkerületünk közgyűlése, az ungi egyházmegye pártoló felterjesztése alapján, a bajánházi egyháznak a lelkészválasztást már most engedélyezi.

96. Folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 89. határozatával a pénzügyi választmánytól véleményes javaslatot kért a *naprágyi* egyháznak a gömöri egyházmegye által felterjesztett ama kérvényére, hogy az 1905. év tavaszán részére kiutalt 6000 korona tőkéssegély s a lelkészlak építéséből fenmaradt adósságának kifizetésére az egyházkerület által kezelt 15000 korona regale-tőkéből 8000 koronát felvehessen oly feltétellel, hogy az így elköltött tőkét a konvent által adandó 300 korona évi kamat tőkésítésével állíthassa helyre, az $1\frac{1}{2}\%$ törlesztési hányadot pedig az időközi kamatokkal együtt új iskola építésére fordíthassa. Az egyházkerületi pénzügyi választmány erre nézve jelenti, hogy amennyiben a naprágyi egyház a részére folyósított évi 300 koronát tőkájének helyreállítására fordítja, a 32 évnél jóval előbb bekövetkezik, még akkor is, ha a 300 korona 5% -os kamatai évenként kifizettetnek, miután 300 korona a kamat tőkésítése nélkül is 27 év alatt 8000 koronára növekszik, az egyház kérelmét tehát teljesíthetőnek véleményezi.

Egyházkerületi közgyűlés a pénzügyi választmány felvilágosító jelentése és véleménye alapján a naprágyi egyház kérelmét teljesíti s a 8000 korona felvételét az egyház regála tőkéből megengedi, kötelezván az egyházat, hogy az így elköltött tőkét a kérvényében jelzett módon állítsa helyre.

97. Az alsózempléni egyházmegye f. é. őszi közgyűlése pártolólag terjeszti fel a *sajókesznyéteni* egyháznak azt a kérelmét, hogy az „óra-alap“ címén kezelt 2599 kor. 39 fillért tevő alapítványt, 500 korona híjján — amely összeg jövőre is óra-alap gyanánt kezeltessék — a templompépítés költségeire felhasználhassa.

Egyházkerületi közgyűlés az egyházmegye felterjesztéséből arról győződván meg, hogy a sajókesznyéteni egyház óra-alapja alapítvány természetű, az alapítvány rendeltetésének megváltoztatásába nem mehet bele

addig, míg az egyház az alapítók utódainak írásbeli belenyugvását nem igazolja. Felhívja azért az egyházmegyét, hogy a sajókesznyéteni egyházmegyét utasítsa ily értelmű nyilatkozat beszerzésére s kérvényét azzal felszerelve terjessze vissza jövő évi egyházkerületi közgyűlésünkre.

98. A *berzétei egyház* előjárósága, a gömöri egyházmegye pártoló felterjesztése mellett, azt kéri, hogy a lelkészi és tanítói fizetés alapját képező 4000 korona fajzasi tőkéje egyházkerületi kezelés alá vétessék fel.

Egyházkerületünk közgyűlése e kérelmet a szokott feltételek mellett teljesíti s a berzétei egyház 4000 kor. fajzasi tőkéjének kezelésével az egyházkerületi pénztárnokot megbizza.

99. A *gálócsi egyház* a 28 ezer koronát igénylő templom és paróchia-építés költségeinek részben való fedezésére 10 ezer korona kölcsönt akar felvenni s erre engedélyt kér.

Közgyűlés, az ungi egyházmegye ajánló felterjesztése folytán a gálócsi egyháznak templom- és lelkészlak-építésre a 10 ezer korona kölcsön felvételét, amennyiben ennek törlesztésére kellő fedezet van kimutatva, engedélyezi.

100. *Kocsis Endréné*, a volt korláthelmeci lelkész özvegye — kinek férje az 1907-ik év július 18-án halt meg — beteges állapotára hivatkozva, amely miatt a segédlelkész élelmezéséről gondoskodni képtelen: kéri, hogy már mostantól kezdve vétessék fel az országos, az egyházkerületi és egyházmegyei gyámintézet tagjává és özvegyi illetménye tétessék azonnal folyóvá, amely esetben ő természetesen lemondana a férje után őt megillető korláthelmeci lelkészi javadalomról. Kérelmét az ungi egyházmegye 1907. aug. 12-én Ungváron tartott közgyűléséből pártolólag terjeszti fel.

E kérelem teljesítésének az orsz. lelkészi özvegyárva-gyámintézet részéről semmi akadálya fenn nem forogván: pártolólag felterjesztetik s egyúttal, kedvező elintézés végett, az egyházkerületi pénzügyi választmányhoz is áttéttetik.

101. Tóth Ferenc lelkész és Gyűkér Pál gondnok kéri, hogy a berzéki egyház részére Szemere Miklós úr által tett 5000 kor. alapítványi összeg a kassai jelzálogbankból kivéttessék és a presbitérium házi kezelése alá bocsáttassék.

Egyházkerületi közgyűlés, mivel a kérvényt nem az egyházközség, de csak a lelkész és gondnok és pedig az egyházmegye megkerülésével adta be, mivel az egyházközségi közgyűlés és presbitérium határozata sem csatoltatott, a kérvényt visszaadja a benyújtó lelkésznek és gondnoknak.

102. *Tóth Kálmán püspöki titkár* azt kéri az egyházkerületi közgyűléstől, hogy az egyházkerületi gyámintézetbe való belépését megengedni s az országos lelkészi nyugdíj- és özvegyárva-gyámintézet kebelébe való felvételét kieszközölni és a fizetendő tagsági járulékok egy bizonyos hányadát az egyházkerületi pénztár terhére elvállalni méltóztassék.

Egyházkerületi közgyűlésünk folyamodó kérelmét méltányolva, azt azzal adja ki a középfokú iskolák vallástanítási ügyével foglalkozó bizottságnak, hogy a püspöki titkári állást a törvényszerű állandó vallástanító-lelkészi állással, a Miskolcon szükséges vallástanításra tekintettel, kapcsolatba hozva, ilyen irányban tegyen javaslatot a püspöki titkári állás szervezetének módosítására nézve, s javaslatát tavaszi egyházkerületi közgyűlésünkre terjessze be.

103. *Radil Károly*, a sárospataki főiskolai nyomda bérlője egyházkerületünk részéről, a tavaszi közgyűlés 117. számú jegyzőkönyvi pontja szerint az egyházkerületi jegyzőkönyvek nyomtatásáért 10%-os áremelésben részesült s most azt kéri, hogy ezen 10%-os áremelés az ő javára az egyházkerületi névtár nyomtatásáért is engedélyeztessék.

Egyházkerületünk azoknak az indokoknak az alapján, amelyeknél fogva a jegyzőkönyvek nyomtatási árát felemelte, a 10%-os áremelést a névkönyv nyomtatására nézve is kiterjeszti.

104. A tárgysorozat kimerítettén s elnökség a még nem hitelesített határozatok hitelesítésének ideje és módja felől kérve a közgyűlés rendelkezését,

közgyűlés kimondja, hogy a további hitelesítésre, annak ideje és módja meghatározására nézve az elnökséget bizza meg.

105. Az ülés véget érven s elnöklő püspök a részleteiben szép és lélekemelő, részleteiben fájdalmasan emlékezetes gyűlés folyására vissza tekintvén, s köszönetét fejezvének a gyűlésnek főként az utolsó időpontig hűségesen kitartó tagjai iránt s egyházunkat, egyházkerületünket és főiskolánkat az Isten áldó, segítő vésztől, vihartól óvó kegyeibe, magát pedig az egész egyházkerület további szeretetébe ajánlván,

az ülést a jelenlevőknek az elnökség iránt való meleg tiszteletnyilvánításai között bezárta.

Jegyzet. A közgyűlés ideje alatt hitelesítettlenül maradt jegyzőkönyvi pontok hitelesítettek Miskolcon 1907. október 17-én.

II.

BIRÓSÁGI ÜGYEK.

I.

Az egyházkerületi bíróság időszaki tanácsának tagjaiul megválasztottak:

Nagy Ignác, Ragályi Géza, Komjáthy Béla, Miklós Ödön, Bornemisza László rendes, — Keresztúri József, Hutka József, Zombory Gedő, Lévy József, Ragályi Gyula póttagokül.

II.

A tiszáninneni ref. egyházkerület közigazgatási bíróságának, mint felebbviteli bíróságnak Sárospatakon 1907. szept. 25-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyv.

Tárgy: Beregszászy Ferenc szendrői lelkész követelése a meszei egyházzal szemben.

Jelenvannak:

Kun Bertalan püspök és Bornemisza László egyházmegyei gondnok elnöklete alatt: Ragályi Géza, Keresztúri József, Hutka József, Csabay Pál, Nagy Ignác esperesek, Radácsi György, Kérészy Barna, dr. Tüdös István egyházkerületi tanácsbírák, dr. Finkey Ferenc egyházkerületi aljegyző, mint jegyző. Előadó: Dr. Tüdös István.

Egyházi elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitja s felhívja előadót az ügy ismertetésére. Előadó élőszóval ismerteti az ügyet, felolvassa a felső-borsodí egyházmegye közigazgatási bíróságának Martonyiban 1907. évi aug. 28-án ezen ügyben hozott végzését, mely Bereg-

szász Ferencet a meszesi egyház ellen 145 kor. 35 fillér iránti keresetével, valamint perújítási kérelmével elutasítja. Ezen végzés ellen Beregszászy Ferenc előszóval felelkezést jelentett be.

Erre a tiszáninneri ref. egyházkerület közigazgatási bírósága, mint felelbbviteli bíróság zárt ülésben egyhangúlag következően

ítélt:

A felső-borsodi egyházmegye közigazgatási bíróságának ezen ügyben hozott végzése, helyesebben ítélete indokainál fogva helyben hagyatik.

Kelt, mint fent.

BORNEMISZA LÁSZLÓ,
egyházmegyei gondnok,
a bíróság világi elnöke.

KUN BERTALAN,
ref. püspök,
a bíróság egyházi elnöke.

DR. FINKEY FERENC,
a bíróság jegyzője.

III.

A tiszáninneri ref. egyházkerület közigazgatási bíróságának 1907. szept. 25-ik napján Sárospatakon tartott ülésében felvett jegyzőkönyve.

Tárgy: Tressz Judit okleveles tanítónő fellebbezése a gesztelyi tanítóválasztás ellen.

Jelenvoltak:

Kun Bertalan püspök, lelkészi elnök, *Ragályi Béla* felső-borsodi egyházmegyei gondnok, világi elnök; *Vadászy Pál*, *Ragályi Géza*, *Révész Kálmán*, *Hutka József*, *Nagy Ignác*, *Csabay Pál* esperesek, *Bornemisza László*, *Dókus Ernő*, *Ragályi Gyula* egyházmegyei gondnokok, *Kérészi Barna*, *Radácsi György* egyházkerületi tanácsbíró, mint bírák, *Vattay László* egyházkerületi aljegyző, mint jegyző és előadó.

Ragályi Béla világi elnök a tárgyat megnevezvén, előadó azt a következőkben ismertette meg: Tressz Judit okleveles tanítónő bepályázott a gesztelyi II-od tanítói állomásra, oklevelét beküldötte, de az 1907. ápril 7-én megejtett választásig sem erkölcsi bizonyítványt, sem a meg-előző évről működési bizonyítványt nem adott be. Ezt a bizonyítványát

utólag 1907. ápril 27-én adta be az esperesi hivatalhoz. Mivel működési bizonyítványa nem volt a presbiterium előtt, a presbiteriumban lévő párthivei mellőle elállottak, a választásban részt nem vettek, a presbiterium többi tagjai pedig egyhangúlag Varga Mária okleveles tanítónőt választották meg tanítónak.

Tressz Judit e választás ellen az alsó-zempléni egyházmegyei bírósághoz fellebbezést terjesztett be.

Az egyházmegyei bíróság 1907. jún. 11-én Sárospatakon tartott ülésében a gesztelyi tanító-választást megerősítette s Tressz Judit fellebbezését elútasította.

Tressz Judit az egyházmegyei bíróság ítélete ellen is fellebbezéssel élt.

Egyházkerület bírósága, a választási és vizsgálati jegyzőkönyvek, az elsőfokú ítélet és a fellebbezési iratok felolvasása után egyhangúlag a következő ítéletet hozta :

Ítélet.

Az egyházkerületi bíróság az alsó-zempléni egyházmegyei bíróság 1907. jún. 11. kelt ítéletét indokainál fogva helybenhagyja.

Kelt mint fent.

RAGÁLYI BÉLA,
a bíróság világi elnöke.

KUN BERTALAN,
ref. püspök,
a bíróság lelkészi elnöke.

VATTAY LÁSZLÓ,
a bíróság jegyzője.

IV.

A tiszáninneni ref. Egyházkerület közigazgatási bíróságának, mint felebbviteli bíróságnak Sárospatakon, 1907. szeptember 25-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyv.

Tárgy: ifj. Győri Ferenc és társai nagygéresi lakosok felebbezése a lelkészi és tanítói faváltság ügyében.

Jelenvannak :

Kun Bertalan püspök és Ragályi Béla egyházmegyei gondnok elnöklete alatt Vadász Pál, Ragályi Géza, Hutka József, Csabay Pál esperesek, Radácsi György, Kérészy Barna, dr. Tüdős István egyházkerületi tanácsbírák, dr. Finkey Ferenc egyházkerületi aljegyző, mint előadó és jegyző.

Egyházi elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitja s felhívja előadót az ügy ismertetésére. Előadó részletesen ismerteti az ügyet, felolvassa az alsózempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának ezen ügyben Sárospatakon, 1907. évi augusztus 29. napján hozott ítéletét, mely szerint a nagygéresi egyházközség köteleztetett, hogy az 1907/8. évre a díjlevélben biztosított fajárandóság címén a lelkésznek 10, a tanítónak 5 öl fát 30 nap alatt különbeni végrehajtás terhe alatt természetben kiszolgáltatni. Ismerteti és felolvassa előadó ezen ítélet ellen íj. Győri Ferenc és társai nagygéresi lakosoknak a törvényes határidőben beadott felelőbeszését, melyben az egyházmegyei bíróság ítéletének megsemmisítését s új eljárás és ítélethozatal elrendelését kéri.

Erre a tiszáninneni ref. Egyházkerület közigazgatási bírósága, mint felelőbírói bíróság zárt ülésben egyhangulag a következő

ítéletet

hozta :

Az alsózempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának ezen ügyben hozott ítélete indokainál fogva helyben hagyatott.

Kelt mint fent.

RAGÁLYI BÉLA,
egyházmegyei gondnok,
a bíróság világi elnöke.

KUN BERTALAN,
ref püspök,
a bíróság egyházi elnöke.

DR. FINKEY FERENC,
a bíróság jegyzője.

V.

A tiszáninneni ref. egyházkerület fegyelmi bíróságának 1907. szept. hó 25-ikén Sárospatakon tartott ülésében felvett jegyzőkönyv.

Tárgy: Zoványi Jenő sárospataki theol. tanár fegyelmi panasza a sárospataki főiskolai igazgató-tanács ellen.

Jelenvoltak:

Kun Bertalan püspök, lelkészi elnök, Meczner József abauji egyházm. gondnok, világi elnök; Keresztury József, Hutka József, Ragályi Géza, Nagy Ignác esperesek, Bornemisza László, Ragályi Gyula egyházm. gondnokok, Dr. Tüdös István egyházker. tanácsbíró, mint bírák, Vattay László egyházker. jegyző mint jegyző és előadó, Zoványi Jenő sárospataki tanár mint panaszos, Bizony Ákos egyházker. ügyész.

A bíróság megalakulásának a rendén felvetttven a kérdés, hogy e bíróságnak a jelen esetben lehet-e elnöke a püspök, aki Zoványi Jenő első beadványára az elutasító végzést meghozta: bíróság a püspök ellen semminemű akadályt nem látott fenforogni s őt az elnöklésre illetékesnek nyilvánította ki s ezt jegyzőkönyvbe vétetni rendelte.

A bíróság megalakulására nézve a panaszos fél Zoványi Jenő is megkérdeztetvén: Zoványi Jenő az ellen kifogást nem tett.

Lelkészi elnök a tárgy megnevezése után felhívta az előadót a tárgy ismertetésére. Előadó felolvasta a panaszos fél első, 1907. július 3-án kelt beadványát, amelyben a püspöktől fegyelmi eljárás megindítását kéri a sárospataki főiskola igazgató-tanácsa ellen azért, mert őt, aki a sárospataki főiskola igazgatójává választatott, hivatalába be nem iktatta. Felolvastatott a püspöknek a panaszos ellen 1907. július 10-én hozott elutasító végzése. Felolvastatott panaszos félnek az egyházkerület bíróságához intézett, a visszautasító végzés ellen 1907. július 12-én kelt második beadványa, amelyben az igazgató-tanács elleni fegyelmi panaszának a fegyelmi eljárás alapjául való elfogadását és a nevezett tanács ellenében a törvény szabványai szerint való lejárátását kérelmezi.

A beadott iratok felolvasása után Bizoňy Ákos egyházker. ügyész bejelentette, hogy amennyiben ebben a kérdésben törvényeink szerint az egyházkerületi közgyűlés döntése az illetékes és ez már a tegnapi napon döntött is, tárgyi tényálladék hiányában a vádat nem képviselheti, hanem kéri az egyházker. bíróságot, hogy amennyiben sem fenytő, sem fegyelmi panaszt erkölcsi testületek ellen tenni nem lehet, az csak fizikai személy ellen emelhető, Zoványi Jenő pedig az igazgató-tanács személyei ellen, megnevezetten panaszos felterjesztéssel nem élt, továbbá mivel az egyházkerületi bíróság ebben a tekintetben hatósági joggal nem bír: a beadott panaszt elutasítani méltóztassék.

Bornemisza László bíró felszólalása folytán Zoványi Jenő panaszoshoz azon kérdés tétetett, hogy a panaszát most is feltartja-e, Zoványi Jenő kijelentette, hogy a panaszt lényegében most is feltétlenül fenntartja, de ha azt ma kellene megírnia, talán módosítaná az írályt.

Az egyházkerület bírósága ezek után, egyhangúlag a következő végzést hozta:

Végzés:

A tiszáninneri ref. egyházkerület fegyelmi bírósága, püspökének neheztelt első fokú elutasító végzését, a felebbezésben foglalt kérelem elutasítása mellett, indokainál helyben hagyja.

A végzés Zoványi Jenő előtt élőszóval nyomban kihirdettetett s ő ez ellen a konventi bírósághoz való felebbezését jelentette be.

Kelt mint fenn.

MECZNER JÓZSEF,
abaiúji egyházmegyei gondnok,
a bíróság világi elnöke.

KUN BERTALAN,
ref. püspök,
a bíróság lelkeszi elnöke.

VATTAY LÁSZLÓ,
a bíróság jegyzője.

VI.

A tiszáninneni ref. egyházkerület fegyelmi bíróságának, mint felebbviteli bíróságnak 1907. szept. 25-én Sárospatakon tartott üléséről felvett jegyzőkönyv.

Tárgy: Ifj. Sógor György és társai felebbezése Tóth János nagybarcai lelkesz ügyében.

Jelenvannak:

Kun Bertalan püspök és Bornemisza László egyházmegyei gondnok elnöklete alatt: Nagy Ignác, Ragályi Géza, Hutka József, Csabay Pál esperesek; Radácsi György, Kérészy Barna, dr. Tüdös István és Debreczeni Bertalan egyházkerületi tanácsbírák. Dr. Finkey Ferenc, mint előadó és jegyző.

Egyházi elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitja s felhívja előadót az ügy ismertetésére. Előadó részletesen ismerteti az ügyet, felolvassa a felsőborsodi egyházmegye fegyelmi bíróságának időszaki tanácsa által 1906. július 17-én Sajószentpéteren ez ügyben hozott elsőfokú ítéletet mely Tóth János nagybarcai lelkeszt a Sógor György és társai nagybarcai egyháztagok által ellene emelt vádak és következményei alól felmenti, az Egyh. Törv. 386. §-a értelmében megállapítja, hogy az ellene emelt vádak beigazolás nélkül maradtak s azok alaptalansága és rosszhiszeműsége kiderült, Sógor Györgyöt és társait pedig a 90 koronát tevő eljárási költségekben marasztalja. Ismerteti és felolvassa előadó ezen ítélet ellen Sógor György és társai által 1907. aug. 2-án beérkezett felebbezést, melyben igazolják a felebbezési indokok ily késő beadását s kérik Tóth János lelkeszt az általuk emelt vádpon-

tokban elmarasztalni. Erre a tiszáninneri ref. egyházkerület fegyelmi bírósága, mint felebbviteli bíróság, zárt ülésben, egyhangúlag a következő

ítéletet

hozta :

A felsőborsodi egyházmegye fegyelmi bíróságának ez ügyben hozott elsőfokú ítélete indokainál fogva annál is inkább helybenhagyatik, mert bár az egyházkerületi bíróság igazoltnak vette a felebbezőknek a törvényekben való járatlanságuk folytán elkövetett mulasztásukat s felebbezésüket elfogadta, de a felebbezésben felhozott indokokat egyáltalán nem találta elegendőknek arra, hogy az első bíróság ítéletét megváltoztassa.

Kelt mint fent.

BORNEMISZA LÁSZLÓ

e.-m. gondnok,
a bíróság világi elnöke.

KUN BERTALAN

ref. püspök,
a bíróság egyh. elnöke.

DR. FINKEY FERENC,

a bíróság jegyzője.

VII.

A tiszáninneri ref. Egyházkerület fegyelmi bíróságának, mint felebbviteli bíróságnak Sárospatakon, 1907. szeptember 24-én tartott üléseiről felvett jegyzőkönyv.

Tárgy : **Váradi Pál deregnyői tanító fegyelmi ügye.**

Jelenvannak :

Kun Bertalan püspök és Ragályi Béla egyh.-m. gondnok elnöklete alatt Vadászy Pál, Nagy Ignác, Révész Kálmán, Keresztúry József, Csabay Pál esperesek, Bornemisza László egyházmegyei gondnok, Radácsi György, Kérészy Barna, dr. Tüdös István és Debreceni Bertalan egyházkerületi tanácsbírák. Dr. Finkey Ferenc egyházkerületi aljegyző, mint jegyző és előadó.

Egyházi elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitja s felhívja előadót az ügy ismertetésére. Előadó részletesen ismerteti az ügyet, majd felolvassa a felsőzempléni egyházmegye fegyelmi bíróságának időszakai tanácsa által Sátoraljauhelyben 1907. június 12-én ezen ügyben hozott

elsőfokú ítéletet, mely szerint Várady Pál állásától felfüggesztetett deregnyői tanító azon vád alól, hogy Sipos Erzsébeten nemi erőszakot követett el, felmentetett, — ellenben az egyházas tekintély lealacsonyítása és a tanítói méltóság megsértése miatt az Egyházi Törvények 301. §-ának 10. pontjába ütköző fegyelmi vétségben bűnösnek mondatott ki s ezért a 303. §. d) pontja értelmében jelenlegi helyéről minden javadalom nélkül elmozdított s a felmerült 77 kor. eljárási költség megfizetésében marasztaltatott. Ismerteti s felolvassa előadó Váradi Pálnak ezen ítélet ellen beadott felebbezését, melyben a fegyelmi büntetés alól felmentését kéri; végül bemutatja Váradi Pálnak a felebbezéséhez pótlólag benyújtott előterjesztését, melyben bejelenti, hogy a sátoraljaujhelyi kir. törvényszék vizsgálóbírája az ellene erőszakos nemi közösülés vádja miatt megindított bűnvádi eljárást 1907. évi szept. 12-én kelt jogerős végzésével megszüntette. Erre a bíróság tanácskozás végett visszavonult s a következő egyhangúlag megállapított

ítéletet

hozta :

A felsőzempléni egyházmegye fegyelmi bíróságának ezen ügyben hozott elsőfokú ítélete, annak a kijelentésével, hogy az egyházmegyei bíróságnak nem állott hatáskörében a szemérem elleni büntetendő cselekmény tárgyában ítélni, a fegyelmi eljárásra vonatkozó részében helybenhagyatik.

Indokok :

A felsőzempléni egyházmegyei fegyelmi bíróság ítéletének az a kijelentése, hogy Várady Pál a Sipos Erzsébeten állítólag elkövetett szemérem elleni büntetendő cselekmény vádja alól felmentetett, mint téves jogi felfogáson alapuló, mellőzendő volt. Az egyházi bíróság ugyanis csupán fegyelmi eljárásra s fegyelmi büntetés alkalmazására bir hatáskörrel s nem ítélni el és nem menthet fel oly büntetendő cselekmény vádja alól, mely a világi bíróságok hatáskörébe tartozik. A világi bíróságok elé tartozó büntettek vagy vétségek a régi egyházi törvények 301. §. 9. pontja, az új 1904. évi V. egyh. t.-c. 34. §. 7. pontja értelmében fegyelmi vétséget képeznek ugyan s így azok elkövetése miatt fegyelmi eljárásnak van helye, de ily esetben is a vádlott nem az állami törvénybe ütköző büntett vagy vétség vádjában marasztalendő vagy ennek vádja alól mentendő fel, hanem az egyházi törvény hivatkozott §-ába ütköző fegyelmi vétség miatt.

A fegyelmi eljárásra s a fegyelmi büntetésre vonatkozó részében

azonban az egyházmegyei fegyelmi bíróság ítélete helybenhagyandó volt, az általa felhozott indokokon felül azért is, mert habár Váradi Pál — mint a felebbezéshez csatolt előterjesztéséből csakugyan tényként állapítandó meg — a világi bíróság által az állami törvényekbe ütköző vád alól felmentetett is, illetőleg az ellene erőszakos nemi közösülés vádja miatt folyamatba tett bünvádi eljárás jogerősen megszüntetett és (l. sátoraljaujhelyi vizsgálóbíró 2848 1907. sz. végzését), ez a körülmény nem zárja ki az egyházi törvények más pontjába ütköző fegyelmi vétség megállapítását s a fegyelmi büntetés kiszabását.

Az egyházmegyei fegyelmi bíróság tehát helyesen és törvényesen járt el, midőn Váradi Pált, jöllehet az állami törvényekbe ütköző büntett elkövetését maga sem látta beigazoltnak, az egyházas tekintély lealacsonyítása s a tanítói állás méltóságának megsértése miatt fegyelmi vétségben bűnösnek mondta ki s őt az ítéletben meghatározott fegyelmi büntetéssel sújtotta, mert Váradi Pál azzal, hogy a világi büntető bíróság előtt is vád és vizsgálat alatt állott, sőt vizsgálati fogságba is volt helyezve s azzal, hogy az állítólag elkövetett súlyos és ocsmány cselekmény gyanújába keveredett s a presbiterium és az egész egyházközség megbotránkozását nem alaptalanul hívta ki maga ellen: mindenesetre az egyházas tekintéllyel s a tanítói állás méltóságával ellenkező viselkedet tanúsított, amit önmaga is érzett és közvetve beismert az április 17-én kelt beadványába tett ama kijelentésével, hogy az egyház „belbékéjére és közérdekére“ való tekintetből „visszavonhatatlanul“ elhagyja deregnyői tanítói állását f. é. szept. 1-én.

Mind ezek alapján az egyházmegyei bíróság ítélete a fegyelmi vétség megállapítására s a fegyelmi büntetés és a költségekbe való marasztalást tárgyazó részében helybenhagyandó volt.

Jelen ítélet azonnal nyilvánosan hitelesített s mint jogerős marasztaló ítélet közzétetik a nagymélt. Vallás- és Közokt. Miniszteriummal.

Kelt, mint fent.

RAGÁLYI BÉLA

e.-m. gondnok,
a bíróság vil. elnöke.

KUN BERTALAN

ref. püspök,
a bíróság egyh. elnöke.

DR. FINKEY FERENC

a bíróság jegyzője.

VIII.

Tárgy: **Soltész Kálmán szendrői tanító két fegyelmi ügye.**

Jelenvoltak:

Kun Bertalan püspök, Bornemisza László egyh.-megyei gondnok, mint elnökök; Ragályi Géza, Révész Kálmán, Hutka József, Nagy Ignác, Csabay Pál esperesek; Radácsi György, Kérészy Barna. dr. Tüdös István egyházkerületi tanácsbírák, dr. Finkey József, mint jegyző. Előadó: Debreceni Bertalan egyh.-ker. tanácsbíró.

Az érdekelt felek közül nem jelent meg senki.

Egyházi elnök az ülést az ügy megjelölésével megnyitja s felhívja előadót annak ismertetésére.

Előadó elsősorban jelenti, hogy a felsőborsodi ref. egyházmegye fegyelmi bíróságának egyházi elnöksége az egyházkerületi bíróság által ugyanezen ügyben 1906. május 14-én hozott végzés meghagyása folytán beterjesztette az edelényi kir. járásbíróság által Soltész Kálmán büntető ügyében 1906. febr. 27-én B. 44/4. sz. a. hozott felmentő ítéletet.

Ezek után az ügyet szóval újólaj ismerteti és felolvassa az edelényi kir. járásbíróság felmentő ítéletét, — továbbá a felsőborsodi ref. egyházmegye fegyelmi bírósága által Boldván 1906. ápr. 16-án hozott és bepanaszoltat szintén felmentő ítéletet, — végre ifj. Csyk Miklós és társainak ezen ítélet ellen beadott felebbezését.

Ezek után a tiszáninneri ref. egyházkerület bírósága zárt ülésben a következő

ítéletet

hozta.

A felsőborsodi ref. egyházmegye fegyelmi bírósága által 1906. ápr. 16-án hozott felmentő ítélet, indokainál fogva, helybenhagyatik.

Kelt, mint fent.

BORNEMISZA LÁSZLÓ,
egyházmegyei gondnok,
a bíróság világi elnöke.

KUN BERTALAN,
ref. püspök,
a bíróság egyházi elnöke.

DR. FINKEY JÓZSEF,
jegyző.

IX.

Az elnökség, a bíróság tagjai, jegyző és az előadó ugyanazok.

Az érdekeltek közül senki sem jelent meg.

Elnöklő püspök az ülést az ügy megjelölésével megnyitja s felhívja az előadót annak ismertetésére.

Előadó az ügyet előszóval ismerteti, ezután felolvassa a felsőborsodi ref. egyházmegye fegyelmi bírósága által, az ifj. Csyk Miklós és társai, mint panaszosok részéről Soltész Kálmán szendrői ref. tanító ellen tett feljelentés folytán 1907. aug. 28-án hozott és panaszlottat felmentő ítéletet és ezen ítélet ellen ifj. Csyk Miklós és társai által benyújtott felebbezést.

A tiszánineni ref. egyházkerület bírósága, mint 2-od fokú fegyelmi bíróság az ügyet a betérjesztett felebbezés folytán zárt ülésében vizsgálat alá vétén, következőleg

ítélt :

A felsőborsodi ref. egyházmegye fegyelmi bíróságának 1907. aug. 28-án hozott felmentő ítélete a felhozott indokok alapján jóváhagyatik.

Kelt, mint fent.

BORNEMISZA LÁSZLÓ,
egyházmegyei gondnok,
a bíróság világi elnöke.

KUN BERTALAN,
ref. püspök,
a bíróság egyházi elnöke.

DR. FINKEY JÓZSEF,
jegyző.

X.

Tárgy : **Az ároktői ref. egyház panaszja Horváth Pál volt helyettes, jelenleg turtarebesi lelkész ellen.**

Jelenvoltak :

Kun Bertalan püspök, *Ragályi Béla* egyházmegyei gondnok, mint elnökök ; *Ragályi Géza*, *Hutka József*, *Csabay Pál* esperesek, *Radácsi György*, *Kérészy Barna*, dr. *Tüdős István* egyházkerületi tanácsbírák ; dr. *Finkey József*, mint jegyző ; előadó : *Czinke István*. Az érdekeltek közül senki sem jelent meg.

Elnöklő püspök az ülést az ügy megnevezésével megnyitja s felhívja az előadót annak ismertetésére.

Előadó az ügyet előszóval ismerteti, majd felolvassa az alsóborsodi ev. ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának 1907. május 2-án hozott ítéletét, melyben kötelezi Horváth Pál volt helyettes, jelenleg túrterebesi lelkészt, hogy az 1906. évre fa árában jogosulatlanul felvett 60 koronát a panaszos egyháznak térítse vissza; felolvassa továbbá Horváth Pál beadott felebbezését.

Ezek után a tiszáninneri ref. egyházkerület közigazgatási bírósága, mint felebbeviteli bíróság, az ügyet zárt ülésben vizsgálat alá vevén, következőleg

ítélt:

Az alsóborsodi egyházmegye közigazgatási bíróságának marasztaló ítélete a felhozott indokok alapján jóváhagyatik.

Köteles tehát Horváth Pál lelkész a marasztalás összegét, 60 koronát jelen ítélet kézbesítésétől számított 30 nap alatt az ároktői ref. egyháznak visszafizetni.

Kelt mint fent.

RAGÁLYI BÉLA,
egyházmegyei gondnok
világi elnök.

KUN BERTALAN
ref. püspök,
mint a bír. egyh. elnöke.

DR. FINKEY JÓZSEF
jegyző.

XI.

Tárgy: **Horváth Pál, volt ároktői helyettes lelkész panasza Mindszenti Imre ároktői lelkész ellen.**

Jelenvannak:

Kun Bertalan püspök, Ragályi Béla egyházmegyei gondnok, mint elnökök, Ragályi Géza, Hutka József, Csabay Pál esperesek, Radácsi György, Kérészy Barna, dr. Tüdős István egyházker. tanácsbírák, dr. Finkey József, mint. jegyző. Előadó: Czinke István. Az érdekeltek közül senki sem jelent meg.

Egyházi elnök az ülést az ügy megnevezésével megnyitja s felhívja előadót annak ismertetésére.

Előadó az ügyet élőszóval ismerteti, majd felolvassa az alsóborsodi ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának f. 1907. május 2-án hozott ítéletét, melyben Horváth Pált a Mindszenty Imre által visszavartott kövérítő kártalanítása iránt támasztott panaszával elutasította, felolvassa továbbá panaszosnak ezen ítélet ellen benyújtott felebbezését.

Ezek után a tiszáninneni ref. egyházkerület közigazgatási bírósága, mint felebbeviteli bíróság az ügyet zárt ülésben vizsgálat alá vevén, következőleg

ítélt:

Az alsóborsodi ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának 1907. május 2-án hozott elutasító ítéletét az abban felhozott indokok alapján jóváhagyatik.

Kelt, mint fent.

RAGÁLYI BÉLA,
egyházmegyei gondnok,
világi elnök.

KUN BEBTALAN,
ref. püspök.
mint a bír. egyházi elnöke.

DR. FINKEY JÓZSEF,
jegyző.

FÜGGELÉK.

Novák Lajos közigazgató üdvözlő beszéd .

Nagytiszteletű Főiskolai Algondnok Úr!

A sárospataki főiskola tanári karának élén és nevében mély tisztelettel üdvözlöm Nagytiszteletűségedet, mint Isten kegyelméből és a Főtiszteletű Tiszáninneri Egyházkerület bizalmából immár egy negyed század óta működő főiskolai egyházi algondnokot.

Nagytiszteletűségednek már a megválasztása is kivételes kitüntetés volt, mert míg addig a Főtiszt. Egyházkerület az esperesi karból válogatta ki a főiskola algondnokait, addig a Nagytiszteletűséged megválasztása alkalmával, szakítva ezzel a régi tisztos hagyománnyal, nem esperesi, hanem lelkeszi székéből hívta el Nagytiszteletűségedet a főiskolai algondnokságra, ennek a nagyon tiszteletreméltó, de felettébb nagy felelősséggel járó hivatalnak a viselésére. Úgy gondoljuk, Ntű Algondnok úr, hogy az Egyházkerületet ebben a ténykedésében két szempont vezette. Az egyik volt a Főtiszteletű Egyházkerületnek Főiskolánk iránt mindenkor táplált védő, gondozó szeretete, atyai gondoskodása. A másik volt Nagytiszteletűségednek egyéni kiválósága, mint aki oly tulajdonságokat egyesített magában, amelyek feltétlenül képessé tették Nagytiszteletűségedet a vezérkedésre, egy oly intézetben, mint aminő a mi főiskolánk.

Szerencsés vezére-e Ntű Algondnok úr? Sem a tanári kar nincsen, sem én nem vagyok hivatva arra, hogy méltassuk s már itt, már most méltassuk Ntűségednek a főiskola kormányzatában szerzett érdemeit, mert a mi felfo-

gásunk szerint elsősorban ez tulajdonkép a Főtiszteletű Egyházkerület tiszte s kötelessége, mint amely megbízatást, küldetést adott Nagytiszteletűségednek ennek a hivatalnak a betöltésére, folytatására. Sőt úgy látjuk, nincs is itt az ideje és adja az Isten, hogy sokáig legyen még itt az ideje annak, hogy Ntűségednek az érdemeit mind koszorúba fonjuk. Hiszen azzal a 25 esztendővel, amit Ntűséged a főiskola kormányzatának élén eltöltött, a Ntű Algodnok úr küldetése és megbízatása, a mi felfogásunk szerint, nincs bevégezve. Mi úgy tudjuk, hogy az iskola történetének az a fejezete, amelynek élén a *Fejes István* neve áll, nincs befejezve. Mi úgy tudjuk, hogy az a viszony, amely 25 év óta áll fenn Ntűséged és a spataki főiskola között, az egyáltalában nincsen felbomolva, sőt annak felbomlani nem lehet, nem szabad épp a spataki főiskola érdekében.

Mi tehát Ntű Algodnok úr, még csak búcsúzni sem jöttünk ide s nem azért állunk itt, hogy búcsúzzunk Nagytiszteletűségedtől, hanem jöttünk egyszerűen azért, hogy örömkönnék, hálás örömkönnék adjunk kifejezést azért, hogy a Gondviselés megengedte érne Ntűségednek azt, hogy lelki s testi erőinek épségében, mindenektől, úgy fellebb- mint alatvalóktól egyaránt tisztelve érhetne meg ezt az epochális évfordulót, algondnokságának 26-ik évfordulóját. Jöttünk azért, hogy kijelentsük azt, hogy mi teljes tisztelettel, szeretettel, ragaszkodással tekintünk fel Ntűségedre, mint e főiskolának tiszta látású, erős kezű és bölcsességgel megáldott kormányzójára, mint a tanári karnak is mindenkor jóakarató pártfogójára és barátjára. Jöttünk azért, hogy tudomására adjuk úgy Ntűségednek, mint a Főtiszteletű Egyházkerületnek, hogy mi még nem tekintjük befejezettnek azoknak az eszméknek a szolgálatát, amelyeknek a megvalósításáért Ntűséged a főiskola kormányzatára vállalkozott; hogy tudomására adjuk úgy Ntűségednek, mint az Egyházkerületnek, hogy mi boldogoknak valljuk magunkat abban a tudatban, hogy még továbbra is Ntűséged vezérlete alatt indulhatunk és haladhatunk; továbbá, hogy a főiskolának a jövődjé, futása és a tanári karnak a sorsa is biztos kézben van letéve a Ntűséged kezében. De jöttünk azért is, hogy hálát adjunk a Gondviselésnek és köszönetet mondjunk a Főtiszteletű Egyházkerületi közgyűlésnek, hogy Ntűségedet főiskolánknak ajándékozta és jöttünk azért is, hogy a Főtiszt. Egyházkerület előtt mondjunk köszönetet azért, hogy Ntűséged ennek a főiskolának ügyeit mindenkor teljes buzgósággal, teljes odaadással, teljes férfiúi ambícióval, bölcseséggel, kitartással, sőt szerencsével vezette. Amit ezentúl mondunk még, az inkább már kérdés. Kérjük a gondviselő, a jóságos Istent, hogy tartsa meg Ntűségedet a főiskola kormányzatának élén továbbra is, lelki- testi erőinek épségében, hogy vihesse ezt a főiskolát még újabb sikerről

újabb sikerre és diadalról-diadalra és egyúttal kérjük Ntűségedet is, hogy ne hagyjon itt bennünket, hanem vezessen tovább is; ha boldogította a őiskolát és ebben a tanári kart, boldogítsa továbbra is; jöttünk azért, hogy tiszteletteljes üdvözetünket átadjuk Nagytiszteletűségednek és őszintén kívánjuk azt, hogy az Űr Isten sokáig éltesse és áldja meg Nagytiszteletűségedet!

II.

Papp József szénior üdvözlő beszéde.

Nagytiszteletű Főiskolai Algodnok Űr!

Szerencsésnek érzem magamat, hogy Nagytiszteletűségedet 25 éves algodnoki ünnepén üdvözölhetem. Szerencsésnek érzem magamat, mert én e főiskolának neveltje vagyok gimnáziumi pályám kezdete óta s 12 éven át évenként többször láthattam Nagytiszteletűségedet ez iskola falai között; de nemcsak láthattam, hanem hallhattam is. Hallhatta más is, hogy mikor itt megjelent, az ifjúsághoz mindig oktatólag, atyai bölcsességgel, tanácsokkal és intésekkel szólt.

S ezekből az intésekből és tanácsokból az ifjúság iránti nagy szeretet, az ifjúság érdekeinek pártolása, azoknak buzgó, odaadó munkálása sugárzott ki. Szerencsés volt az ifjúságra nézve a főtiszt. egyházkerület választása akkor, amikor a közelben lakó lelkészt választotta meg a főiskola algodnokává, mert így az ifjúság iránt érzett szeretetteljes szívének melege nem aludt ki, nem hunyt ki, hanem átáradt a közeli távolból az ifjúsághoz és éreztük ennek a szeretetnek a melegét s szívünkben viszont-szeretetet és hálás elismerést keltett ez a szeretet.

E hálás elismerés és hálás szeretet kifejezésekep tolmácsolom az ifjúság tiszteletteljes üdvözetét a Nagytiszt. Főisk. Algodnok Űrnak. Mai 25 éves ünnepén kívánjuk, hogy az Isten tovább is tartsa meg erőben, egészségben, hogy az iskolának és az ifjúságnak érdekeit ápolja s hogy tovább is szolgálhasson a mi anyaszentegyházunknak s hazánknek javára.

Az Isten sokáig éltesse!

III.

Radácsi György gazd. választmányi elnök üdvözlő beszéde.

Nagytiszteletű Főiskolai Algodnok Űr!

Ahol Nagytiszteletűségedet a tisztelet és szeretet ünnepli, onnan mi, a sárospataki főiskola gazd. választmánya, nem hiányozhatunk. Azt a 25 évet, amelyet Nagytiszteletűséged a főiskola kormányzatának élén

átélt és azt a nemes, küzdelmes munkát, amelyet — a főiskolai igazgatótanács lelkesült támogatása mellett — olyan önfeláldozással folytatott, alig méltányolhatja valaki inkább s biztosabban, mint épen a sárospataki főiskola gazdasági választmánya.

Igaz, hogy mi diploma nélküli, igénytelen vagyonekezők vagyunk, a könyvek felfektetésének, a számok ide-oda hányásának modern titkai-ban alig-alig vagyunk jártasok; tanítónk, mesterünk, irányzónk a becsületes szívünk és ennek a főiskola iránti mélységes szeretete, az a szeretet, amelyről azt mondja az apostol, hogy „nem cselekszik álnokul, nem gondol gonoszt“. Ez a mi mélységes szeretetünk nagy öröm által van megszentelve e pillanatban, ez ünnepélyes órában, amikor érzi, látja, tapasztalja, hogy a főiskola tanárikara, ifjúsága és az egész tiszáninneri egyházkerület szinte versenyes buzgósággal igyekszik nagyrabecsülni a Nagytiszteletűség főiskolai kormányzását és kormányzásának vezérelveit. Engedje meg a Nagytiszteletű Úr, hogy a tisztelők és üdvözlők tisztos seregébe, mint gazdasági választmány, mi is beolvadhassunk. Engedje meg, hogy mint példánkat a főiskola szolgálatában, mint a szent hagyományok és szent eszmék tiszteletében vezérünket, továbbra is nagyrabecsülhessük, szívünkre ölelhessük és itt ünnepélyesen tehessünk vallomást, hogy mi jól éreztük és érezzük magunkat a Nagytiszteletűség vezérlete alatt és a Nagytiszteletűség vezérletét a sárospataki főiskolára nézve szerencsének tartjuk.

Kívánságunk nekünk is csak az, hogy azt az állást, amelyet Istentől nyert sokféle hivatással tölt be, tartsa meg továbbra is. Tartsa meg, hogy lángoljon, lobogjon előttünk az ősi hagyományok, szent eszmények tiszteletében és szeretetében. Az Isten tartsa meg, az Isten áldja meg szeretteiben, áldja meg vele ezt a főiskolát, áldja meg vele egész egyházkerületünket. Üdv nevére, áldás életére!

IV.

Kun Bertalan Püspök üdvözlő beszéde.

Nagytiszteletű Algodnok Úr!

Midőn a jó kívánságokat hallom, amelyekkel a mai napon algondnoki hivatalának 25 éves fordulóján a főiskola tanári kara, ifjúsága, gazdasági választmánya Önnek negyedszázados hivatalos munkálkodását kívánta megünnepelni, örömmel jelentem ki, hogy ehhez az ünnepléshez az Egyházkerület közönsége is hálás szívvel csatlakozik. Egyházkerületi közönségünk is mélyen érzi és ismeri azon érdemeket, amelyeket Ön az algondnoki pályán, főiskolánk igazgatásának terén, szerzett magának.

De nemcsak ezen a téren ismeri, hanem ismeri egyszersmind evangéliumi reformált Anyaszentegyházunknak az újabb időre eső fejlődési körében kifejtett munkásságát és szerzett érdemeit is. Ennélfogva örömmel csatlakozhat az elhangzott jókívánságokhoz, óhajtva azt, hogy az isteni gondviselés éltesse és tartsa meg még sokáig főiskolánk, evangéliumi ref. Anyaszentegyházunk javára és boldogítására. Egyházkerületünk nevében bátran kijelenthetem, azt is, hogy érdemeit évkönyvileg, jegyzőkönyvileg is megörökítjük.

V.

Fejes István algondnok válasza.

Nagytiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! Nagytiszteletű s Tekintetes Tanári Kar! Gazdasági Választmány! Szeretett ifjú barátaim! Nemes Tanuló Ifjúság! Engedjék meg mindnyájan, hogy ne egyenkint válaszoljak azokra a meleg üdvözlő beszédekre, amelyek itt e pillanatban elhangzottak, hanem együttesen igyekezem válaszomat megadni, együttesen bár, de mégis némileg külön-külön is.

Mindenekelőtt a mélyen tisztelt tanári karnak akarom becses üdvözlétére válaszomat megadni. Megvallom, hogy bár tudtam azt, hogy talán épen ma 25 éve annak, hogy a kassai egyházkerületi közgyűlésen megválasztattam algondnoki hivatalomba: de teljességgel nem számítottam és nem is gondoltam arra, hogy ezt a napot rajtam kívül valaki még ünnepelni is fogja. Én csak a magam bensőjében akartam ezt a napot ünnepelni, hálát adva Istennek azért, hogy engemet 25 esztendőn keresztül kegyesen megsegített arra, hogy azoknak a nagy céloknak, amelyeknek teljesítésére esküt tettem az egyházkerület színe előtt, annyira, amennyire megfelelni képes lehettem.

Mert Uraim, ne méltóztassanak gondolni azt, hogy én cél, eszme, vagy ép mondhatnám, eszmény nélkül fogadtam volna el akkor még meglehetősen ifjú férfi koromban ezt a tisztos állást. Voltak eszmém, voltak gondolataim, mert különben nem is fogadtam volna el azt a kifizetést az egyházkerülettől. Már mostan az a kérdés, hogy azokból az eszmékből és gondolatokból mi vált tette a 25 esztendő alatt? Ime a tanári kar azt mondja, hogy azokból valami valósággá lett. Igyekeztem rajta, hogy valósággá váljék minden tekintetben és elsősorban igyekeztem azon, hogy a tanári karra nézve váljék valósággá, mert amint akkor, belépésemkor kijelentettem, hogy a pataki tanári kart tartom a sárospataki főiskolának, úgy ma is ez a véleményem.

nyem. A sárospataki főiskola emelkedési színvonala attól függ, hogy milyen a sárospataki főiskola tanári kara. Minden törekvésem az volt tehát, hogy a sárospataki főiskola tanári karát mind magasabb és magasabb színvonalra igyekezzünk emelni, oly egyéneket válasszunk, nyerjünk meg a megüresült katedrákra, akik képesek a sárospataki főiskola jó hírnevéhez képest munkálkodni: de ehez, hogy ilyen egyéneket nyerjünk meg, nagy küzdelmeket kellett nekünk is vívunk az anyagiakkal. Mindjárt, talán második évében annak, hogy gondnokká lettem, első dolgom volt az, hogy az akkori körülményekhez képest még igen sok pénznek látszó összeggel, 200 forinttal emeljük fel a tanári fizetést. Ma már ez igen csekélynek látszik Uraim, de méltóztassanak a 25 esztendővel ezelőtti időkre visszagondolni, az akkor igen nagy pénz volt és nagy mesterség volt azt a pénzt előteremteni. Azonkívül jöttek azután a többi dolgok fokozatosan, sorban, amelyek — mondom — mindig gondjaim közé tartoztak, hogy hogyan kellene ezt a tanári kart anyagilag biztossá tenni. Igaza van tehát a tanári karnak, hogy cselekedni igyekeztem, de ezért Istennek legyen hála, hogy adott elég erőt terveim, szándékaim megvalósítására.

De a hálának egy része, a köszönetnek egy része vonatkozik az igen tisztelt tanári karra is, meri a tanári kar munkatársam volt nekem, segített engem munkáimban és hálával tartozom a tanári karnak azért, hogy abban a nehéz időszakban, amikor még csak oly csekély fizetések voltak a sárospataki tanároknak is, mint más intézetekben, habár talán itt valamivel több is lehetett, mint másutt, de ez a tanári kar még akkor sem, a súlyos anyagi viszonyok között sem volt türelmetlen s meggondolta, hogy sem a gondnokok, sem a főtiszt. egyházkerület nem képesek egyszerre mindent előteremteni — a legjobb akaratuk mellett is — az ő anyagi támogatására. Ezt köszönöm a sárospataki főiskola tanári karának a múltban, a múlt nehéz időkben s köszönöm általában azt a bizalmat, ragaszkodást és szeretetet, amelyet úgy működésem iránt, mint személyem iránt ez alkalommal is kifejezni méltóztatott.

Igaz, hogy talán némileg rá is szolgáltam erre az oly nemes lelkületű egyének előtt, akik tudják értékelni az emberi jóindulatot. Talán megérezte ez a tanári kar, hogy a 25 esztendő alatt azoknak a tanároknak, akik idősebbek voltak, talán velem egykoruak, vagy abba a korba esők, harátjuk, vagy sokszor mint testvérük voltam; megérezte az a tanári kar bizonyosan, hogy annak ifjú részéhez, mindig atyai szeretettel és indulattal viseltettem.

Ez nem tartozott ridegen az én gondnoki kötelességemhez, de oda tartozott szívem belső érzületéhez, oda tartozott azokhoz a kötelességekhez, amelyek lelkiismeretemben vannak felírva. Hogy ezt megérezte

a tanári kar és hogy ezért a barátságomért, szeretetemért hasonló szeretettel és bizalommal válaszol ma nekem 25 év múlva, fogadja érte hálás köszönetemet! Többet nem szólok munkálkodásomról, maradjon most még a múlt; majd az idők kérdése, hogy mennyiben van egyiknek vagy másiknak értéke vagy nincs. Most csak arra a benső baráti viszonyra hivatkozva, ahol a tanári kar mint munkatársát tekintett, kívánom, hogy ez a sárospataki főiskolai tanári kar, amint a szónok úr is méltóztatott mondani, époly hűséggel szolgálja a főiskola ideáljait és eszméit, amint én szolgáltam. Az Isten éltesse a sárospataki főiskola tanári karát!

Az ifjúsághoz is akarok egy pár szót szólani. Az ő üdvözlőket is köszönöm. Köszönöm Nemes Ifjúság, hogy megemlékezett arról, hogy én Önök érdekében egyszer-másszor igyekeztem valamit tenni. Megemlékezett különösen a szónok úr arról, hogy én az évmegnyitó alkalmával vagy egyébkor is buzdító beszédeket szoktam intézni az ifjúsághoz. Nemes Ifjúság! Ez nekem kötelességem is volt, szívesen is tettem, mert óhajtottam azt, hogy az ifjúság felismerje a maga helyzetét, azt a célt, amely felé kell törekedni és a kormányzóság és az egyházkerület nevében nekem ezt az ifjúságot folytonosan buzdítani, inteni és figyelmeztetni kellett, hogy azt a pályát, amelyre vállalkozott, itt a főiskola kebelében a maga számára előkészítse.

Nemes Ifjúság! Az én gondnoki munkálkodásomnak itt az ifjúság érdekében nem ez a főértéke, nem azok az apró beszédek vagy intelmek, hanem az én általános iskolai politikám; vagy nem a magamé, hanem az Igazgató-Tanácsé és az Egyházkerületé; és pedig nem 25 éves politikája ez az Egyházkerületnek; én is hagyománykép vettem át, hanem százados egyházpolitika, amely a helvétiai vallástételt követő eklézsia tendenciája volt elejtől fogva. Első sorban az, hogy ne csak azok tanulhassanak, akiknek arra vagyoni előnyeik vannak, hanem hogy tanulhassanak a szegény emberek is. Ne csak azok boldogulhassanak a nevelés és tudás által akik talán bársonyban vagy biborban születtek e világra, hanem azok is, akik kunyhóban látták meg az első nap sugarait, hogy azok is emelkedhessenek az evangéliom szellemében, nevelés által oly polcra, ahol hasznos szolgálivá válhatnak az egyháznak, hazának és társadalomnak. Én, amit sokan talán kicsinyelve, gúnyosan szoktak mondani néhol, hogy a sárospataki főiskola a szegények iskolája, dicsőségének tartom a Tiszáninneni Egyházkerületnek, hogy az 300 esztendő óta és az még ma is, amikor a szegény embereket úgyszólván ki akarják tudni azon intézetekből, ahol magasabb képeztetést nyerhetnek. Ez az én tantügyi politikám a kerületével együtt, ezt vettem én át, mint hagyományt, mint szent örökséget és az idő nehéz küzdelmei között ezt nem engedtem itt megrendíttetni, itt Patakon, hogy ez maradjon továbbra is a szegények isko-

lája! Azt akarom én nemes ifjúság, hogy minden esztendőben kiirhassunk néhány nevet, ami — hálás köszönet érte a buzgó és áldozatkész egyéneknek — meg is történt, hogy most ez, majd az, olyan alapítványt tesz vagy az ifjúság számára, hogy aki valamiben kitűnt, azt jutalmazhassuk, vagy a tápintézetre, számára, amely dajkája, táplálója a szegényeb ifjúságnak.

E nélkül, nemes ifjúság, ha ezek nincsenek, akkor mi ezeket a szegény ifjakat nem vagyunk képesek úgy támogatni, amint támogatni akarjuk és kívánjuk. Azért akartam én ennek a főiskolának önállóságát minden ellen és mindenki ellen megvédelmezni, hogy azt a hitbuzgóságot, amely áldozatkészségre serkenti az embereket, el ne fojtsuk hanem ébren tartsuk, megvédjük, hogy innen ma is, a jövőben is az alsóbbrendű szüléktől, szegényebb szüléktől származott ifjak is szállhassanak ki az életbe, magoknak megteremtteni a boldogság és boldogulás alapjait s növelni acélos lelki erejökkel a társadalom koszorúját . . .

Nemes ifjúság! Az a kérésem önökhöz, köszönetem fejében üdvözlötükért, hogy így tanulják megismerni ennek a sárospataki főiskolának jótéteményeit, áldásait és azzal köszönik meg a főiskolának ezt a sok jótéteményét, hogy amint eddig is, ha széjjelnézek, itt és ott minden téren, a bírói karban, ügyvédi karban, orvosi és mérnöki karban és magasabb polcon, igen sok jóra való embert látok, akiket itt a sárospataki főiskolában neveltünk, hogy önökről is elmondhassuk azt, hogy ezek mind a sárospataki főiskola növendékei, itt nyerték a műveltség azon alapjait a jótékony főiskola táplálása folytán, amelyek őket ilyen emberekké tették. Legyenek önök később is dicsőségére a sárospataki főiskolának és méltók a sárospataki főiskola jó hírnevéhez. Fogadják tőlem ezt válaszul. Szívesen üdvözlöm a sárospataki főiskola nemes ifjúságát!

A gazd. válaszmány szíves volt — mint az igazgató-tanácsnak egyik legfőbb munkatársa — szinte üdvözölni engemet, aki egyik elnöke vagyok az igazgató-tanácsnak. Hálásan veszem ezt az elismerést s köszönöm annál is inkább, mert oly velem rokonszenvező barátomtól származott, akit tisztetek, akit szeretek szívem teljes mélyéből. Szeretem és tisztetem pedig őt azért, hogy ő is azon a helyen, ahova őt állította az egyházkerület bizalma, önfeláldozó hűséggel, önmegtartóssággal és nagy fáradsággal működik. Az egész gazdasági választmányról is elmondhatjuk azt, hogy ingyen dolgoznak ők is itt a főiskola körében. Köszönöm nekik ezt a munkát, köszönöm az elnöknek ezt a fáradozását! Most pedig ez alkalommal, mint munkatársaim, fogadják legőszintébb köszönetemet azért, hogy engem e napon üdvözölni kegyesek voltak!

És végül most a főt. egyházkerülethez fordulok, mert utoljára hagytam a legnagyobbat; de ennek megvan a bizonyos oka, amiért ezt így cselekszem. Hálás köszönetemet fejezem ki a főt. egyházkerületnek azért a szíves marasztalásért, amelyet a tavaszi jegyzőkönyvi határozatában az én lemondó levelemre hozni kegyes volt. Én lemondtam. Lemondásomnak egyik oka volt, ami nemlényeges, a 25 éves szolgálat, de lényeges oka volt, mély sajnálatomra, gyengélkedésem, akkor súlyosabb betegségem, mint ma. Most már némileg erősödött egészségem. De azért nem volnék még abban a helyzetben, hogy azt mondjam a főt. egyházkerületnek, hogy egész és teljes munkát ajánlhatok fel a sárospataki főiskola szolgálatába, mert a lemondás egyik főindoka akkor az volt épen. hogy félmunkát végezni nem szeretek s különösen nem szeretek ilyen nagy intézetnél, ahol nagy felelősséggel jár egy ilyen gondnoki állásnak hű és pontos betöltése. De mit látok, mit tapasztalok? Igaz, hogy az utóbbi időben csak ilyen félmunkát végeztem, végezhettem és dacára ennek, látom, hogy a tanári kar ragaszkodik személyemhez, kívánja még továbbra is munkámat. Látom, hogy az ifjúság is bizalommal fordul felém, az is azt kéri tőlem, hogy hát még áldozzam továbbra is ezen a szent oltáron, ahol már 25 éve áldoztam. Ezt kérte tőlem épen ma reggel az igazgató-tanács, igen tisztelt barátom, gondnoktársam, ezt kérte tőlem a gazd. választmány, ezt kérte tőlem ma újból az egyházkerület nevében a főtiszt. püspök úr. Mit tegyek? Ragaszkodnom kellene testem szerint talán multkori elhatározásomhoz, de lelkem szerint e pillanatban nem tudok ragaszkodni! Elöttem áll a nálam jóval korosabb püspök, a megagott ember, a munkában elfáradt 91 éves püspök, szeretett régi munkatársam sok téren az egyházban. Elöttem áll roskadozva is itt e zöld asztalnál, küzdve, fáradva, mintha mondaná nekem, hogy: „Fiatalabb ember! az alatt a zászló alatt, amelyre mi felesküdtünk, csak a csatatéren szabad elesni!“ Hát kérem — legyen! Főtiszt. Püspök Ur! fogadja továbbra is munkálkodásomat! . . .

II.

AZ ÚJ TÁPINTÉZET FELAVATÁSA.*

I.

Imádság a tápintézeti épület felszentelésekor.

Áldások osztogatója, jóságos Istenünk! A délszínben ragyogó nap nem ontja úgy sugárait, mint amily gazdagon áldásaid áradoznak reánk! . . .

A világtengerek parányi tavacskák szereteted oceánjaihoz képpest, melyek hullámaikon ringatják a végtelen világok rajait éppenúgy, mint a láthatatlan férgek nyüzsgő tömegeit, mint a féktelen vágyaktól duzzadó emberi szíveket. Hisszük: szereteted tartóssága mellett az örökkévalóság is csak mulandóság és ha enyészetbe dőlné a mindenség, ha párává oszlanék az erő és anyag: szereteted akkor is megmarad s újabb világokat teremt; mert megmaradsz te, óh Isten! — és megmarad lényed: az örökké munkás, örökké jóltevő, megáldó szeretet!

Beszéljük-e, Atyánk, a bizonyságokat? Beszéljük-e, amit tevé, teszel a világgal, az emberrel, mind célosan, mindig áldva, megfogható, de még inkább meg nem fogható úton, látható, de sokkal inkább láthatatlan eszközökkel! . . . Óh, hiába', hiába' kezdenénk! Elfáradna ajkunk, elfogyna életünk és amit mondottunk, csak parány és csak töredék lenne abból, amit mondani akartunk és beszédünk annyit érne, mint a madárfiók csivogása, mely el sem jut a szomszéd bokorig, már is elnyeli a rengeteg zúgása!

De mert, Atyánk, az erdő mély zúgásában mégis ott van a madárka csivogása; mert nincsen nesz, nincs sóhajtás, mely rád nézve hallatlanul zengene át tökéletes hangszereden, a nagy mindenségen; mely meg ne találna téged „óh könyörgést meghallgató édes Atya, Mindenható;“ mi is megszólaltatjuk most hálánkat és kérésünket.

Hála neked, Atyánk, itt, e helyen, hol szereteted harmatcseppjeként az emberszeretet, — az emberszeretet egyik alkotása: ez a jóté-

* A felavató ünnepély az épület keleti oszlopos csarnokában s illetőleg a zárt udvarban folyt le. A *főiskolai ének*kar szép énekével kezdődött és záródott.

konysági intézet ragyog! Hála neked, hogy úgy alkottad, úgy sugallod, úgy vezeted az emberi szívet, hogy nem elégszik az meg saját jólétével, önboldogságával; hanem ha már maga boldog, — vagy, óh sokszor, ha épp maga boldogtalan! — másokat is, vagy éppen másokat vágyik boldogítani! . . . Hála neked, hogy a szeretetbe nemcsak a jelenre, hanem inkább a jövőre kiható erőket oltottál, hogy tettei áttörik az időt, a korokat s folyton folyó folyammá dagadnak az egymást váltogató nemzedékek éltetésére és boldogítására! Hála, magasztalás neked, hogy e mi főiskolánknak, vallásunk, egyházunk, nemzetünk e sokszorosán, sokféleképpen megpróbált nevelő-intézetének olyan szerető szíveket ajándékoztál, kik jókedvből származó adományaikkal éppoly dajkaivá lettek ennek, mint „az édes anya az ő kicsinydedeinek!“ . . . Hála, magasztalás neked hogy a fejedelmi alapítók és pártfogók mellé oly sáfárokat is állítottál, kik fejedelmi hagyatékaikkal magok emelték magokat amazok sorába! . . . Óh, ti nagy szeretetben és nagy áldozatokban megdicsőült szívek, álljatok most mellénk és velünk, az erőtlenebb, méltatlanabb utódokkal zengjetez dicseretet, magasztalást a mi jóltevő Atyánknak, gondviselő Istenünknek, hogy főiskolánk egyik jótékonyági intézetét ily célszerű, diszes épülettel tehetjük még jótékonyabbá!

Isten, édes Atyánk! ki az erdők zúgásán át is meghallod az anyátlan madárfiók csivogását; ki hallgatod, megérted az emberi szív minden dobbanását: hálánk és magasztalásunk mellett halld meg könyörgésünket is!

Könyörgésünk hozzád ím ez: Áldj meg minket, áldd meg utódainkat olyan szeretettel, aminővel elődeink, jóltevőink tündökölnék előttünk! Áldd meg szívünket hálával, hogy emlékezete ama nemes férfiúnak, akinek e hajlékot köszönjük, soha ki ne essék a szivekből; és ha vész, pusziulás érné is e házat, még ha szinte eltűnnék is a földnek színeről: ő ne töröltessék ki soha, sem a mi szívünkéből, sem utódainkéből!

Óh, de áldd meg Atyánk, ezt a hajlékot is! Áldd meg, mint alapítójának külső emlékjelét; áldd meg, mint az építésben fáradozó buzgalmának bizonyosságát, koronáját; áldd meg, mint a tudományban, jó erkölcsben, isten-, haza és emberszeretetben növekvő ifjúság Betlehémét, kenyeres hajlékát! Tartsd meg ezt, Atyánk, mindaddig, míg fennállása hasznos és szükséges; míg főiskolánk fejlődése, míg új, ma tán nem is sejtett boldogabb viszonyok, új, jótékony alapítók, — a nagyobb szeretet — feleslegessé nem teszik!

És áldd meg jó Atyánk főiskolánkat is előjáróival, pártfogóival, tanáraival és tanítványaival együtt; áldd meg a nemes szíveket, kik

szeretettel, bölcsességgel védik, ápolják ezt, áldd meg erkölcsi és anyagi javakkal; áldd meg mindnyájokat, áldj meg mindnyájunkat az egyetlenség és szeretet lelkével, hogy falaink között „az igazság és a békeség egymást csókolva ölelgessék!“ -- Ámen.

NOVÁK LAJOS.

II.

Radácsi György beszéde.

Főtisztelendő, Méltóságos Püspök Úr! Főtiszt. Egyházkerületi Képviselő! Mélyen tisztelt Közönség!

A mai nap ünnepi dolgaiból az a kötelesség hárult reám, hogy ezt az Isten oltalma alá ajánlott épületet a mi földi gondviselésünk, a tiszáninneri egyházkerület oltalmába ajánljam és a nagy közönség előtt néhány szóval bemutassam.

A sárospataki főiskola történetéből bizonyos, hogy ennek fejedelmi alapítói és fejlesztői a diák-ifjúságnak nemcsak lelki, hanem testi táplálásáról is nagylelkűen gondoskodtak. Édes dolog még csak visszaemlékezni is arra a nagylelkűségre, amellyel a Perényiek és Rákócziak és az utánuk méltó sorban következő nagyok e főiskola nagy érdekeit szolgálták. A sárospataki vár gazdag élestartára sokáig juttatott bőséges áldást a sárospataki főiskolának és a főiskola ifjúságának.

A változott időkben, a nehéz viszonyok között a szegényekről másképp kellett gondoskodni. A gondoskodás módját a főiskola előljárósága akkor is megtalálta. Valamelyes köztartás, közétkezés egészen a 18. század végéig mindig volt a sárospataki főiskolában, amely közétkezés főképp az aratási és szüreti, bizony ma már csak néhai, szupplikációkból is táplálkozott és néha főképp ezekből táplálkozott. A 19. század első felében valamiképp szünetelt az úgynevezett „közétkezés“ a sárospataki főiskolában. Az okait eddig még nem igen tudtuk kideríteni, én legalább nem látom még eléggé kiderítve. Bizonyos azonban az, amit milleniumi értesítőnk is igazol, hogy 1856-ban a közvélemény már annyira sürgette a sárospataki főiskola körében a tápintézet felállítását, hogy az úgynevezett „számvevőszék“ hozzáfogott az előkészítő munkához, tervezet-készítéséhez, amely azonban 1858-ban sem lévén készen, az egyházkerület új bizottságot nevezett ki, amely új bizottság aztán a tarcali egyházkerületi közgyűlésre elkészítette az egész intézet tervezetét és az egyházkerület azt a tervezetet egyhangú lelkesedéssel elfogadta.

1859. szept. 4-én nyílt meg az újabb, fiatal tápintézet a sáros-

pataki főiskola körében, abban a helyiségben, amely még ma is áll, a régi épületben, amelyet ma küldöttségi szállásnak is szoktunk nevezni, annak a földszintjén, ahol ma a szolgák lakása van. 30, illetőleg némelek szerint 36 ifjúval kezdte meg pályafutását, akik közül a legtöbbet fizető is csak 30 forintot fizetett egy évi ellátásért.

A tápintézet a maga egyszerűségében, de amelyre azért igen sokan nagy hálával emlékeznek még ma is, egészen 19 évig maradt azon a helyen. 19 év múlva a főiskolának ma úgynevezett „főépületébe“ a Rákóczi-utcára néző 2 emeletes épületbe költözött, ennek abba a déli részébe, amely hajdan a főiskola korcsmája volt, amelyről egy akkori egyéniségtől, teljesen szavahihető férfiútól tudom, hogy egy Rubin nevezetű zsidó volt az utolsó bérlője, akinek az a nagy ügyessége is megvolt egyebek között, hogy háromféle italt is tudott mérni egyszerre egy és ugyanazon üvegből. Ez a helyiség később — erre már emléksztünk sokan — főiskolai ifjúsági kórházzá lett és ez maradt jó ideig! Csak a főiskolai kórház új berendezése, mostani épületébe való átköltözése szülte azt a helyzetet a főiskolára nézve, hogy a tápintézetet ide a főépületbe tehette át.

30 évig volt a tápintézet ebben a főépületben, a régi korcsmában és a régi kórházban. A 30 év alatt a tápintézet létszáma roppantú megnövekedett. Nemcsak hogy 30-ról 100-ra, hanem 100-ról 300-ra emelkedett, sőt azonfelül is, úgy, hogy évről-évre érezte a főiskola közvetlen előljárósága, hogy ez a helyiség nem lehet többé alkalmas a tápintézet céljainak s azt, mint ilyet, nagyobb erkölcsi károk nélkül tovább megtartani nem lehet. A panasz egyre hangzott innen is, onnan is, sőt az a panasz is hangzott már és pedig a legilletékesebbek ajkairól is, hogy a főiskolai ifjúság fegyelmezési épségében is kár esik, ha a főiskolai tápintézet továbbra is ebben a szűk helyiségben marad.

A dolog tehát teljesen megérett, hogy a főiskolai előljáróság a lehető legsürgősebben gondoskodjék új tápintézetről. Keresgettük a helyeket erre, arra; bizony nehezen találtuk meg. Jött azonban az isteni segedelem, jött az Isten segedelme *Mudrány András* hagyatékában?

Ki volt *Mudrány András*?

Egy Szabolcs és Zemplén vármegyei birtokos, a pataki főiskolának egykori hálás növendéke. Az 1830-as évek derekán mint diák-ifjú tanult itt *Mudrány András* és láthatta már akkor, tán megérezte a szíve, a lelke, hogy a sárospataki főiskolának, — amelynek akkor épen nem volt tápintézete sem, vagy olyan legalább semmi esetre sem, amellyel a fejlődő igényeket kielégíthette volna — mindenk felett arra van szüksége, hogy az alapítók ebben az irányban gondoskodjanak a sárospataki főiskoláról. *Mudrány András* gyermektelen férfi volt. Gyermekéiv fogadta

a sárospataki főiskola ifjúságát, 1892-ben kelt végrendeletében zemplén-megyei birtokát a sárospataki főiskola tápintézetének hagyományozván. Egész határozottsággal kifejezve, semmi egyebet nem mondott, csak azt, hogy *a sárospataki főiskola tápintézetének*. Az előljárásának joga volt úgy magyarázni ezt a végrendeleti pontot, hogy a Mudrany-féle hagyatékot meghasználhatja egy főiskolai tápintézeti épület építésére is. És így cselekedett.

Az építkezés nem ment könnyen, terv, terv után készült, míg végre a *Katona György* sárospataki nyugalmazott mérnök, főiskolai gazdasági választmányi tag tervét fogadta el a gazdasági választmány és a főiskola igazgató-tanácsa és ezt ajánlotta kivitelre való elfogadásra az egyházkerületnek is, mint főhatóságnak. Úgy kellett annak lenni, hogy az építés versenytárgyaláson adassék ki valamely vállalkozónak. A versenytárgyaláson, 1906. május 31-én *Incze Lajos és Társa* előkelő nagyváradai építkezési vállalat volt a nyertes.

77,000 koronáért ez az építkezési vállalat vállalta el ennek az épületnek 1906. okt. 31-re való elkészítését. Azonban sok minden közbejöttével ez az épület okt. 31-re, a reformatió évfordulati napjára, amelyet ezzel is mintegy szentebbé akartunk tenni magunknak, nem készülhetett el. Elkészült körülbelől — azért mondom körülbelől, hogy még mindig nem a maga teljességében — 1907. dec. 31-ére. Azonban a főiskola előljárása már nem volt abban a helyzetben, hogy a főiskola tápintézeti céljainak ezt az épületet ekkor átadhassa. Az átadás elmaradt egész az új iskolai esztendőre, az 1907. év szeptemberére.

Hogy miért építettünk ilyen nagy hajlékot a sárospataki főiskola tápintézetének, azt némely ember, aki végig megy ezen az épületen, hirtelenében alig tudja megérteni. Nemcsak az a célja volt az előljárásának ezzel az építkezéssel, hogy a főiskola ifjúságát kényelmesen helyezze el az étteremben, hanem az is, hogy ezt az úgynevezett éttermet a főiskola több nagy céljára is meghasználhassa, esetleg arra is, hogy az ifjúság a maga nemes kedvének, ifjúi kedélyének megfelelően itt tisztes multságokat rendezhessen. Tehát nem csupán egy célt akart szolgálni ezzel az épülettel.

Mi, akik ismerjük ennek az épületnek egész építési történetét; akik részt vettünk az építkezés küzdelmeiben is, mi a magunk részéről hisszük, szeretjük hinni, hogy ez az építkezés beválik. Szeretjük hinni, hogy elsősorban annak a célnak, hogy itt a tápintézeti ifjúság kényelmes étkezési otthont nyerjen, ennek a célnak okvetlenül megfelel. Az étterem ötszáz egyénre van berendezve, úgy, hogy egyszerre ülhet benne ennyi kényelmesen. Ilyen nagy létszám ma nincs. Lesz-e valaha, nem tudjuk. Adja az Isten, hogy legyen.

De hiszem, hogy ez az étterem meg fog telni igen sokszor; nagyközönség fogja megtölteni, azokból, akik szeretik az ifjúságot, szeretik a főiskolát és szívesen meghasználják az alkalmat arra nézve, hogy a főiskola és ennek ifjúsága iránt való szeretetüket kifejezzék, bebizonyítsák. Szerettem hinni a magam részéről, hogy ez az épület mind a két céljának megfelel.

Nincs egyéb mondani valóm, mint az: adja Isten, hogy a főiskola ifjúsága megérezze, amikor ezt az épületet látja, használja, hogy neki itt, e főiskola körében atyai érzésű vezérei, gondviselői vannak, hogy őket itten nem közönséges szemekkel nézik és nem közönséges szívekkel szeretik! Adja Isten, hogy a tiszánineni egyházkerület mindig boldogan tekinthessen erre az épületre és ő se csalódjék ebben az épületben és ehhez az épülethez fűzött reményeiben soha!

Főtisztelendő Méltóságos Püspök Úr! Most már ezt az új épületet én — a megbizott — a legmélyebb tisztelettel átadom fő-fő gazdájának, a tiszánineni egyházkerületnek. Méltóztassék tőlem, tőlünk kegyesen átvenni s püspöki szavával megáldani. Végül méltóztassék elhinni rólunk, hogy mi, akik sáfárokdtunk ez épület körül, teljes szívvel azon voltunk, hogy hű sáfároknak találtassunk. Isten minket úgy segítjen!

III.

Kun Bertalan püspök beszéde.

Mélyen tisztelt közönség! Tisztelt gazdasági választmányi elnök úr! Nagy örömmel hallottam az itt Isten szabad ege alatt elhangzó, szívünk érzéseivel összhangzó imát s ez által szívemben fokozott hálaérzések között veszem át ezt az épületet a sárospataki főiskola tulajdonául. Azok után, amiket ennek építkezési történetéből hallottunk, azon áldások után, amelyeket erre úgy a gazd. választmányi elnök úr, mint a nagyon tisztelt igazgató úr imájában adott, én többet nem adhatok. Átvesszem tehát ezt az épületet és átadom a főiskola igazgatóságának azon óhajtással és kívánsággal, hogy mindazokat az áldásokat, amelyeket e mai napon ezen intézetre halmoztunk, adja meg a jó Isten, hallgassa meg a mi kérésünket és tartsa meg ezen igazgatóságnak szeretetét s komoly figyelmét ezen intézet iránt, hogy az ebben növekedő Múzsáknak ifjú serege áldva-áldhassa önöket és terjessze emlékezetét azon dicső férfiúnak, Mudrány Andrásnak, akinek hamvai legyenek — mondjuk együtt mindnyájan — az Úrnak nevében legyenek hamvai áldottak!

IV.

Dókus Gyula világi algondnok beszéde.

Tisztelt közönség! Mielőtt e hajlékba belépnénk, engedjék meg, hogy én, kit az a nemeslelkű férfiú azzal bízott meg, hogy magasztos végrendeletét végrehajtsam, köszönetet mondjak az egyházkerületnek, az igazgató-tanácsnak, gazdasági választmánynak és tanári karnak azért a fáradságért és buzgóságért, hogy az ő nemes intenciói megvalósítottak és kívánjam az ő szellemében azt, hogy ez az intézmény oly hathatós eszközévé váljék azoknak a nemes feladatoknak, amelyeket e főiskola majdnem negyedszázadon át teljesít a közművelődés, egyház- és hazaszeretet iránt, amellyel méltón dicsekedhetik és hogy váljék ez oly hathatós eszközévé, mely biztosítja, hogy e főiskola az idők végéig állni és virágozni fog!

*

Jegyzet. A beszédek* és a főiskolai énekkar énekének elhangzása után megtekintette a felavatási ünnepély szép közönsége a nagy épület belsejét s kegyelettel és áldó nyilatkozatok közt olvasták sokan az oszlopos váróteremben a bejárati ajtóval szemben elhelyezett vörös márványtábla következő feliratát:

VIBORNAI MUDRÁNY ANDRÁS

SZABOLCS ÉS ZEMPLÉNVÁRMEGYEI NAGYBIRTOKOS

1892. OKTÓBER 20-IKÁN KELT VÉGRENDELETÉBEN

ZEMPLÉNVÁRMEGYEI ÖSSZES BIRTOKAIT

„A SÁROSPATAKI REF. FŐISKOLÁBAN FENNÁLLÓ
TÁPINTÉZETRE“

HAGYOMÁNYOZTA.

AZ Ő NAGYLELKŰ HAGYOMÁNYÁBÓL ÉPITETTE EZT A HAJLÉKOT
FŐISKOLAI TÁPINTÉZETŰL

AZ URNAK 1906—1907-DIK ESZTENDEJÉBEN

A SÁROSPATAKI REF. FŐISKOLA

ELŐLJÁRÓSÁGA.

* A főiskolai szénior köszönő beszéde nem volt kinyomásra megszerezhető.
Szerk.

TÁRGYMUTATÓ.

A közgyűlés tagjainak sorozata.

I. Közgyűlési ügyek.

1. Elnöki ima és megnyitás.
2. Meczner Béla helyettes főgondnoksága.
3. A megjelent tagok igazolása s az elmaradtak öngazolásának tudomusúl vétele.
4. A megválasztott tanári és tanítói képviselők bejelentése és igazolása.
5. A tanári és tanítói képviselők napidíjainak és utiköltségeinek fedezése.
6. Dr. Meczner Sándor eltávozott jogtanár eltávozásának bejelentése s érdemeinek méltánylása.
7. Dr. Székely György eltávozott bölcsészettanár eltávozás s érdemeinek elismerése.
8. Dr. Meczner Sándor helyének dr. Trócsányi Józseffel való betöltése.
9. Dr. Székely György helyének dr. Rácz Lajossal való betöltése.
10. Fejes István 25. éves főiskolai algonoknak a közgyűlés színe előtt való üdvözlésére engedélyt kér a főiskolai tanári kar, ifjúság és gazd. választmány.
11. Fejes István üdvözlésének jkvi megörökítése s algonokni érdemeinek méltatása.
12. A közgyűlés felfüggesztése az új tápintézetű épület hivatalos átvétele, illetőleg felavatása idejére.
13. A közgyűlés újabb megnyitása a felavató ünnep után és a felavatás megörökítésének elrendelése.
14. Zoványi Jenő akadémiai igazgatósági ügyében a főiskolai igazgatótanács határozatának helybenhagyása s további intézkedések e tárgyban.
15. Az ifjúság viselkedése felett való megbotráncokozása az egyházkerületnek.
16. A theol. tanárok fizetésének felemelése ügyében az egyházkerületi pénzügyi választmány jelentése s a végleges határozat elhalasztása.
17. A főiskolai igazgató-tanács haladékokat kér és kap a theol. tanári

- nyugdíjintézet, 2-ik vallásánán tanszék és tápintézet javadalmazása ügyében tőle várt felvilágosító válaszra nézve — a tavaszi gyűlésig.
18. A főiskolai ig. tanács a györgytarlói építkezésekről.
 19. Néhai dr. Ballagi Géza nyugalmazott jogakad. tanár érdemeinek örökítése.
 20. Dávid Zoltán h. tanárnak e minőségben való megtartása és internátusi felügyelőnek való megválasztása.
 21. A Nyiri-féle főiskolai ház eladásának jóváhagyása.
 22. Br. Vay Elemér újabb adománya a főiskolának.
 23. A jogakadémia külön képviselote az egyházkerületi közgyűlésen s a külön képviselő megválasztásának elrendelése.
 24. Dusza Lajos zádorfalvi lelkész tápintézeti alapítványa.
 25. Katona György főisk. gazd. v. tagnak e minőségben való megmarasztása.
 26. Zoványi Jenőnek, a Warga L.-féle egyháztörténelem átnézőjének és kipótlójának munkadíj-ügye az egyházkerületi ügyész véleménye alapján.
 27. A missióügyi bizottság jelentése (általános és részletes).
 28. A sárosmezői leányegyház anyásítási ügye s iskolájának államosítása.
 29. Az esperesi fizetések rendezésére adott javaslat s ennek bizottsághoz utasítása.
 30. Némegy József dédesi lelkész kongruájának felemelése s egy kongrua bizottság (Elnök: a püspök; tagok: Nagy Ignác, Bizony Ákos és Vadász Pál) választása.
 31. A Bocskay-tanszékre küldött pénzösszeg nyugtázása.
 32. Az egyházlátogatás idejének meghatározása.
 33. Szabályrendelet a vallás-oktatásról.
 34. A vallásoktatási szabályrendeletből folyó intézkedések az egyházmegyékre, esperesekre, egyházker. pénzügyi választmányra vonatkozólag.
 35. A sátoraljaujhelyi állandó vallásitanító lelkészi állás szervezése, javadalma.
 36. A nem felekezetünkbeli középiskolákba járó ref. növendékek 1906—1907. évi vizsgáiról szóló előadói jelentés és javaslatok.
 37. Egyházmegyei vélemények az országos nyugdíj- és gyámintézet ügyében s ezek alapján kérelem a konventhez.
 38. Az egyh. ker. tanügyi bizottság jegyzőkönyve javaslatai s ezek alapján az egyh. ker. közgyűlés határozatai.
 39. A miskolci főgimnáziumi igazgatóság jelentése.
 40. A rimaszombati főgimnáziumi igazgatóság jelentése.

41. A rimaszombati főgimnáziumi egyhuzamban való tanítás ügyében a tiszai ág. ev. egyházker. véleménye.
42. Az egyházkerületi felsőbb leányiskola felügyelő-bizottságának jelentése s ennek alapján hozott egyh.-ker. közgyűlési határozatok.
43. A sárospataki főiskola igazgatónak jelentése a létszámról.
44. Miniszteri leirat az 1894. 17. t.-cikkkel megalkotott nyugdíjintézet kötelékébe tartozó tanárok katonai szolgálatának nyugdíj szempontjából való beszámításáról.
45. Ugyanaz a siket-némák pártfogása érdekében.
46. Ugyanaz a szádellői és geszti egyházaknak jutott felségadományokról.
47. Ugyanaz az államsegélyes elemi iskoláknak a segélyezett állapotban való további megmaradásukról.
48. Ugyanaz bizonyos kiutalt és számadással igazolt államsegélyekről.
49. Ugyanaz az 1907. évi 27. t.-c. hatályba lépéséről. E tekintetben püspöki úton a szükséges *Utasítás* kieszközlendő.
50. Földművelésügyi miniszteri leirat a révleányvári népiskolának kedvezményes áron adott épület-anyagokról.
51. Vallás- és közokt. ügyi miniszteri leirat a lelkeszi jövedelem kiegészítéséről szóló 1898: XIV. t.-c. alapján szükséges új becslésre nézve.
52. Lelkeszi és tanítói változások az egyházmegyékben.
53. Új tisztviselők az egyházmegyékben.
54. Halálesetek az egyházmegyékben s az egyh.-ker. részvéte.
55. Megerősítésre felterjesztett díjlevelek s azok sorsa.
56. Révész K. és Dókus E. indítványa a tökesegély-kérvények tárgyalásának elhalasztására nézve.
57. Egyházkerületi lelkeszvizsgáló-bizottság jegyzőkönyvi jelentése, javaslatai.
58. Rendkívüli lelkeszi vizsgáért folyamodók s ennek kivételes engedélyezése.
59. Az Utasítás 3 §-ának 15 és 4. §-ának 4. pontjában kívánt szabályrendelet-tervezetek beadása tavaszi közgyűlésünkre halasztatik s a bizottság elnökévé Radácsi Gy. választatik meg.
60. A miskolci egyházban a parokhiális körök szervezésének szabályozása.
61. Felsőzempléni egyházmegye jelentése a presbyterek száma felől.
62. Az alsózempléni tanácsbírák létszámának emelése.
63. A felsőzempléni és gömöri tanító-képviselők létszámának emelése.
64. Az egyházmegyék jelentése az Utasítás 3 §. 18 p. alapján hozzájuk intézett felhívásra nézve (szavazást elmulasztó egyházközség meg-

- büntetése, egyházközségi gondnokság vagy más egyházi megbízás el nem fogadása stb.).
65. Az egyházmegyéek felterjesztése az Utasítás 4 §-ának 5. pontjára nézve (missioi egyházközségek nevei).
 66. Segédlelkészek elhelyezésének szabályozása az egyházmegyei javaslatok alapján.
 67. Az özvegyi és kegyeleti év szabályozása.
 68. Számvevőszékek felállítására nézve egyházmegyei jelentések.
 69. Adóügyi vegyes bizottság tagjai az egyházmegyeiből.
 70. A főiskolai igazgató-tanács a saját szervezetének módosítása végett készített tervet tavaszra adja be.
 71. Egyházi ingatlanok szerzésére, elidegenítésére vagy megterhelésére vonatkozó jogügyleteknél követendő eljárás.
 72. Egyházi javadalmakat képező ingó és ingatlan javak kezelésének szabályozására bizottság küldetik ki Kérészy Barna elnöklete alatt.
 73. Népiskolai ifjúsági könyvtárak szervezése ügyében az egyh. ker. tanügyi bizottság javaslat készítésre hivatik fel.
 74. Nagybozsvai adásvételi ügy.
 75. Nagybozsvai 200 koronás kölcsön.
 76. Bodrogolaszi adás-vételi ügy.
 77. Alsóbereckii " "
 78. Nagyvisnyói " "
 79. Meszesi " "
 80. Ladmóci " "
 81. Abarai " "
 82. Ózdi " "
 83. Zádorfalvi " "
 84. Vámoslucskai " "
 85. Abauji, alsözempléni, felsözempléni és ungi jelentések saját tanügyi bizottságaik törvényszerű összeállítása felől.
 86. Lelekési nyugdíjbizottságba választott egyházmegyei képviselők.
 87. Az abauji egyházmegye felterjesztése az 1848. XX. t.-c. tárgyában tavaszi közgyűlésünkre halasztatik.
 88. Az ónodi egyházközségnek az iskolája államosítása végett beadott kérelme nem teljesíthető.
 89. A 3 milliós államsegély első részletének hováfordítása.
 90. Közhirdetésre ajánlott gömöri egyházmegyei községek.
 91. Az ungvári egyházközség kérvénye népiskolai tanítói állomásának megszüntetése végett kipótlendő.
 92. Az ungi egyházmegye adjon jelentést a *csapi* egyházközség felekezeti népiskolájának megszüntetéséről.

93. Komjáthy Gábor kérvénye két segédlelkészi állás szervezése végett az egyházmegye pártolása mellett sem teljesíthető ezúttal, s vallás-tanító segédlelkészi állásának díjlevele bemutatandó.
94. Egyházi tisztviselők egyházi adózása ügyében elegendő utasítás a törvény szövege.
95. A bajánházi egyházközség engedélyt kap rendes lelkész választására.
96. A naprágyi egyház 8000 koronát a saját regale-tőkéből adósságtörlesztésre felvehet.
97. A sajókesznyéteni egyház az óraalapot csak az alap-létesítők hozzájárulásával fordíthatja templomépítésre.
98. A berzétei egyházközség 4000 korona fajzasi tőkéje egyházkerületi kezelésbe vétetik.
99. A gálóczi egyházközség 10.000 korona kölcsönt felvehet.
100. Kocsis Endréné lelkész-özvegy az országos stb. gyámintézet tagjává felvehető.
101. Tóth Ferenc berzéki lelkész kérvénye — mint szabálytalanul felterjesztett — visszautasíttatik.
102. Tóth Kálmán püspöki titkár egyházkerületi gyámintézeti ügye.
103. Radil Károly főiskolai nyomdász a névkönyv nyomási árát 10% emeléssel kapja.
104. A jegyzőkönyv hitelesítése végett intézkedés.
105. A gyűlés berekesztése.

II. Bírósági ügyek.

- I. Időszaki tanács tagjainak megválasztása.
- II. Beregszászy Ferenc lelkész követelése a meszesi egyházközséggel szemben.
- III. Tresz Judit okleveles tanítónő felebbezése a gesztelyi tanító-választás ellen.
- IV. Ifj. Győri Ferenc és társai nagygéresi lakosok felebbezése a lelkészi és tanítói faváltság ügyében.
- V. Zoványi Jenő sárospataki theol. tanár fegyelmi panasza a sárospataki főiskolai igazgató-tanács ellen.
- VI. Ifj. Sógor György és társai felebbezése Tóth János nagybarcai lelkész ügyében.
- VII. Váradi Pál deregnyői tanító fegyelmi ügye.
- VIII.) Soltész Kálmán szendrői tanító két fegyelmi ügye.
- IX.)

- X. Az ároktői egyház panasza Horváth Pál volt helyettes; jelenleg turterebesi lelkész ellen.
- XI. Horváth Pál volt ároktői helyettes lelkész panasza Mindszenty Imre ároktői lelkész ellen.

Függelék.

I. Fejes István főiskolai algondnok örömnépe.

- a) Novák Lajos akadémiai és közigazgató üdvözlő beszéde.
- b) Papp József főiskolai szénior üdvözlő beszéde.
- c) Radácsi György gazd. vál. elnök üdvözlő beszéde.
- d) Kun Bertalan püspök üdvözlő beszéde.
- e) Fejes István köszönő válasza.

II. A főiskolai új tápintézeti épület felavatása.

- a) Novák Lajos főiskolai lelkész alkalmi imádsága.
- b) Radácsi György gazd. vál. elnök bemutató beszéde.
- c) Kun Bertalan püspök elfogadó beszéde.
- d) Dókus Gyula világi algondnok záró beszéde.

BETŰSOROS NÉVMUTATÓ.

- Abarai egyházközség 81.
Abaúji egyházmegye 27, 34, 64, 68, 85, 86, 87.
Alsó-berecki egyházközség 77, 86.
Alsó-borsodi egyházmegye 27, 34, 68, 86, 88, 89.
Alsó-zepléni egyházmegye 27, 34, 62, 76, 85, 86, 97. Bir. IV.
Bajánházai egyházközség 95.
Bakcsi Gyula 58.
Baksa Lajos 4.
Baksay István 4.
Ballagi Géza örökösei 19.
Becske Bálint 4, 5.
Beregszászy Ferenc Bir. II.
geretkei egyházközség 90.
Berzétei egyházközség 98.
Bizony Ákos 30.
Bodor István 4, 5.
Bodrogolaszi egyházközség 76.
Bodrogszentesi lelkész 27.
Bornemisza László Bir. I.
Buza János 4, 5.
Csabay Pál 83.
Csapi egyházközség 92.
Csik Dániel 4, 36.
Csiky Béla 4.
Csizy Béla 4.
Csontos József 4.
Csorba György 4.
Czinke István 4, 34, 36.
Dávid Zoltán 20.
Demjén Kálmán 4.
Dobozy István 3.
Doktor Gyula 55.
Dókus Ernő 34.

- Dókus Gyula 13.
 Domby László 4.
 Dusza Lajos 24.
 Egri egyházközség 65.
 Egyetemes konvent 27 (4, 6.) 37, 38.
 Egyházközségek általában 23, 32, 33. Függ.
 Egyházkerületi pénztár 5, 16, 31, 35, 83, 98. 103.
 Egyházkerületi felsőleányiskola pénztára 5.
 Egyházkerületi felsőleányiskola felügyelőisége 34, (2, 7.) 42.
 „ pénzügyi választmány 17, 96, 100.
 „ tanügyi bizottság 38, 73, 85.
 Egyházmegyék általában 38, 45, 52, 53, 54, 55, 62, 64, 65, 67, 69, 71.
 Egyházmegyei tanügyiügyi bizottságok 56, 71. Függ.
 „ gondnokok 56, 71. Függ.
 Éles István 58.
 Ellend József 4.
 Esperesek általában 29, 32, 33, 34, 36, 38, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57,
 66, 67, 71.
 Fejes István 10, 11 17, 34, 36. Függ.
 Felsőborsodi egyházmegye 27, 34, 86.
 Felsőzempléni „ 27, 34, 61, 63, 64, 68, 73, 85, 86.
 Finkey Ferenc dr. 4.
 Finkey József dr. 4.
 Fodor Kálmán dr. 8.
 Fogarassy Jenő 4, 5.
 Fűrész Róza 42.
 Gagyai Károly 4.
 Gálóczi egyházközség 99.
 Gérecz Károly 4.
 Gesztelyi egyházközség. Bir. III.
 Gömöri egyházmegye 27, 34, 63, 73, 83, 86, 90.
 Gödöz Ferenc 4.
 Győri Ferenc és társai. Bir. IV.
 Gyűkér Pál 101.
 Háda Sándor 58.
 Harsányi István 4, 36.
 Homonnai Egyházközség 65.
 Horváth Zoltán 4.
 Hutka József Bir. I.
 Jármay József dr. 4.
 Katona György 25.

- Kerekes Dezső 4.
 Keresztury József Bir. I.
 Kérészy Barna 72.
 Kiss Lajos 4.
 Kiss László dr. 8.
 Kocsis Endréné 100.
 Komjáthy Béla 14, Bir. I.
 Komjáthy Gábor 34, 93.
 Kongrua-ügyi bizottság 30.
 Kovács Béla 58.
 Kovács Gábor dr. 3, 4, 5, 39.
 Kovácsy Sándor 4.
 Kun Bertalan püspök 11, 13, 14, 29, 30, 34, 36, 38, 42, 49, 51, 65,
 66, 74, 76, 87, 100, 104, Bir. V.
 Ladmóci egyházközség 80.
 Lelkészek általában 32, 33, 37, 38, 45, 57, 66, 67, 71. Függ.
 Lelkészi nyugdíjbizottság 86.
 Lelkészi vizsgát tett egyének 57.
 Lelkészvizsgáló bizottság 57, 58.
 Lévy József 3. Bir. I.
 Loys Ödön 4, 40, 41.
 Máriássy Andor 3.
 Meczner Béla 2, 34.
 Meczner Sándor dr. 4, 6.
 Meszesi egyházközség 79, Bir. II.
 Miklós Ödön 3, Bir. I.
 Miskolci egyházközség 60.
 „ főgimnázium 5, 33, 39.
 Missziói egyházak és lelkészek 27, 65.
 Mitrovics Gyula dr. 4, 5, 42.
 Molnár József 4.
 Nagy Béla 4.
 Nagybózsvai egyházközség 74, 75.
 Nagygéresi egyházközség Bir. IV.
 Nagy Ignác 30, Bir. I.
 Nagy Lajos 58.
 Nagyvisnyói egyházközség 78.
 Naprágyi egyházközség 96.
 Némedy József 30.
 Novák Lajos 4, 5, 11, 13, 23. Függ.
 Novák Sándor 4.

- Ónodi egyházközség 88.
 Országos parokhiális könyvtárbizottság 26.
 Ózdi egyházközség 82.
 Papp József 11, 13. Függs.
 Péter Pál 4.
 Putnoky István 4.
 Rác Lajos dr. 4, 9.
 Radácsi György 3, 11, 13, 58, Függs.
 Radil Károly 102.
 Ragályi egyházközség 90.
 Ragályi Géza Bír. I.
 Ragályi Gyula Bír. I.
 Réz László 36.
 Révész Kálmán 34, 36.
 Rimaszombati főgimnázium 5, 33, 40, 41.
 Rohoska József 4, 14.
 Rozsnyói egyházközség 34.
 Sajókesziii egyházközség 90.
 Sajókesznyéteni egyházközség 97.
 Sárosmezői egyházközség 28.
 Sárospataki főisk. énekkar 13.
 „ „ gazd. vál. 38.
 „ irodalmi kör 38.
 „ főisk. jogakadémia 23.
 „ „ igazgató-tanács 14, 16, 17, 18, 20, 21, 24, 33, 70,
 Bír. V. Függs.
 „ főisk. pénztár 9, 20.
 „ theol. akadémiai tanárok 15, 16, Bír. 5.
 „ „ ifjúság 15.
 Sátoraljauhelyi egyházközség 35.
 „ „ vallástanító lelkész 35.
 Simon Gábor 4.
 Sissáry Gyuláné, Nadányi Teréz 42.
 Soltész Andor 58.
 Sólyom Gyula 72.
 Szabó Barna 4.
 Szabó Endre 3.
 Szabó Sándor dr. 4, 14
 Székely György dr. 7.
 Szekrényessy Árpád 3.
 Szombathy Kálmán 4.

- Tanárok általában 38, 44, 45, Függ.
 Tanítók általában 38, 44, 45, 49, Függ.
 Tokaji egyházközség 36.
 Tóth Ferenc 101.
 Tóth János dr. 8.
 Tóth Kálmán 102.
 Tornai egyházmegye 34, 86.
 Tresz Judit Bir. III.
 Trócsányi József 8.
 Tüdős István dr. 9.
 Ungi egyházmegye 27, 28, 34, 84, 85, 86, 92, 93, 94, 95, 99.
 Ungvári egyh. közs. 91, 93.
 Zádorfalvai egyh. közs. 83.
 Zombory Gedő Bir. I.
 Zoványi Jenő 4, 14, 15, 26. Bir. V.
 Zsoldos Benő 4.
 Vadászy Pál 30, 72.
 Vallástanítók (nem felekezetünkbeli középiskolákban) 36.
 Vattay László 56.
 Vay Béla br. 2.
 Vay Elemér br. 3, 22.
 Veres Samu dr. 4.
 Vita Károly 4, 5.

JEGYZETTÉK:

- Radácsi György* papi főjegyző az 1—5, 10—13, 26, 56—59, 104, 105 ;
Czinke István papi aljegyző a 14, 33—36, 38, 60—64, 73, 85, 86, 88,
 91—93, 100 ;
Dr. Finkey József világi aljegyző a 31, 32, 44—51, 74—84, 90, 101.
 Bir. VIII—XI ;
Vattay László papi aljegyző a 27—30, 37, 39—42, 52—55, 65—67, 87,
 94, 95, 98, 99, 102, 103. Bir. III., V.
Dr. Finkey Ferenc világi aljegyző a 6—9 15—25, 43, 68—72, 89, 96,
 97, Bir. I., II., IV., VI., VII. pontokat.